guru02s0101NY 2000-10-13 14.29 Sidan 1

NYTT MAGASIN

MÄNNISKOR, AFFÄRER, IDÉER I INTERNETÅLDERN

GURU

MAGASIN

NR 2 ~ NOVEMBER 2000 ~ 55 KRONOR

På nätet: guru.nu

Kraven på **INNEHÅLL** och tjänster ökar. Vi måste tänka **ANNORLUNDA** och **SKAPA** på nya sätt. 17 sidor tema.

Guide till framtidens *vinnare*

E-BUSINESS

FEM FÖRETAG SOM GÖR RÄTT 32–34

PSYKOLOGEN

HON KAN RÄDDA DIN FIRMA 68–69

NÄTMUSIK

ETT LYFT FÖR EXPORTEN 20–27

IK-TESTET

ÄR DIN VD PÅ VÄG UTFÖR? 28–29

38–54

INTERPRESS 0271-02
SPECIALRETUR
02
7 388027 105506

HÅNGLA. RÖKA. PRATA.

MERA 71–75 **HELA TIDEN** 76–79 **MYCKET** 62–66

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2000-2
Plats i läsutgåvan: 2

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2000-2
Plats i läsutgåvan: 3

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2000-2
Plats i läsutgåvan: 4

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2000-2
Plats i läsutgåvan: 5

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

guru02s0606 2000-10-16 06.34 Sidan 6

XXL.

Have a great time.

G2

Rek.pris från 4.995:-

ORIS
Swiss Made Watches
Since 1904

Borås Klockmäster Jälmers, Allégatan 30, tel. 12 10 44
Göteborg Douglas Krook AB, Östra Hamngatan 43, tel. 711 34 79
Halmstad Mårtenssons Ur & Guld, Brogatan 8, tel. 21 54 54
Helsingborg Rydbergs Ur, Väla Centrum, tel. 20 25 35
Lidingö Lidingö Urhandel, Stockholmsvägen 54 D, tel. 765 85 04
Lund Douglas Krook AB, Klostergatan 9, tel. 12 30 95
Malmö Douglas Krook AB, Gustav Adolfs Torg 43, tel. 793 40. Mister Clock, Burlöv Centrum, tel. 43 45 80. Mister Clock Caroli City AB, Kattsundsgatan 8, tel. 300 180
Nacka Arstrand Urmakeri & Urhandel, Forum, tel. 718 10 90
Skövde Klockmäster Pagolhds Ur, Hertig Johansgata 14, tel. 41 03 47
Stockholm Arstrand Urmakeri & Urhandel, Sturegallerian 12, tel 611 11 86 Erikson Urhandel, Gallerian/Hamngatan, tel. 22 39 29. Franks Ur, Drottninggatan 39, tel. 10 07 18. Krons Ur, PK-Huset, tel. 545 136 50. NK Juvelsalong, Hamngatan, tel. 762 84 55. Söders Urhandel AB, Söderhallarna 106, tel. 642 20 99 Wohlin Urhandel, Biblioteksgatan 12, tel. 678 12 24
Sundsvall Synvårdscentrum Ur-Optik, Storgatan 16, tel. 61 35 11
Södertälje Idströms, Storgatan 6, tel. 550 316 70
Umeå Klockmäster Ljungs Ur, Kungsgatan 67, tel. 14 01 11
Upplands-Väsby Per Urmakare, Väsby Centrum, tel. 590 332 04
Örebro Edwalls Ur, Drottninggatan 14, tel. 611 00 94
Stjärnurmakarna, Mariebergs Köpcentrum, tel. 22 32 22

Marnadsförs i Sverige av Bell Promotion. E-post: mikael.baath@bellpromotion.se
Fax 031-40 80 77. Tel 031-40 14 64. www.oris-watch.com

GURU MAGASIN
guru.nu

NOVEMBER 2000
NR 2 ~ ÅRGÅNG 1

CHEFREDAKTÖR
Jens Frejrud ~ jens@guru.nu ~ 08–736 30 44

REDAKTÖRER
Erika Augustinsson ~ erika@guru.nu ~ 08–736 30 61
Jan Isakson ~ jan@guru.nu ~ 08–736 30 60

ART DIRECTOR
Tony Henschel ~ tony@guru.nu ~ 08–736 30 67

FORMGIVARE
Sofia Boström ~ sofia@guru.nu ~ 08–736 30 68
Magnus Jonson ~ magnus@guru.nu ~ 08–736 30 68

SKRIBENTER
Daniel Atterbom, Magnus Bejmar, Daniel Björk, Magnus Bodin, Christian Borg, Maria Gerlofson, Jessika Gedin, Ulrika Hjalmarson, Erik Hörnfeldt, Åsa Lekberg, Hasse Nilsson, Mikael Pawlo, Ulf Roosvald

FOTOGRAFER
Nils Bergendal, Fredrik Hjerling, Ola Kjelbye, Martin Magntorn, Elisabeth Ohlson, Håkan Röjder, Gunnar Seijbold

ILLUSTRATÖRER
Viktor Grut, Jan Olsson, Jenny Wik

HUSGURU
Joakim Jardenberg ~ joakim@infinit.se

KORREKTUR & SPRÅKGRANSKNING
Göran Ribe

TEKNISK REDAKTÖR
Per Wik ~ per@guru.nu ~ 08–736 30 63

REDAKTION
Mail: red@guru.nu **Tel:** 08–736 53 00
Fax: 08- 736 30 77 **Post:** Guru, 105 44 Stockholm
Besök/bud: Gamla Brogatan 26, Stockholm

PUBLISHER, FÖRLAGSCHEF OCH ANSVARIG UTGIVARE
Bo Hedin ~ bo.hedin@btb.bonnier.se ~ 08–736 30 45

MARKNADSCHEF
Mia Peterson ~ mia@guru.nu ~ 08–736 30 42

ANNONSAVDELNING
Advertise AB
Carl Thörne och **Anders Hansson** ~ annons@guru.nu
Tel: 08–22 44 80 **Fax:** 08–562 32 80
Post: Box 16047 102 31 Stockholm **Bud:** Vattugatan 1

TRYCK
Sörmlands Grafiska Quebecor AB, Katrineholm 2000.

PRENUMERATION
Helår 11 nr: 485 kr (388 exkl moms) **Halvår 6 nr:** 285 kr (228 exkl moms)
Postgiro: 421632-1 **Automatisk kundservice:** 08-454 95 50, talsvar, öppet dygnet runt, för prenumeranter med knapptelefon.
Personlig kundservice: 08-454 95 19. Mån-fre kl 9–16.
Mail: pren@guru.nu **Fax:** 08–21 40 84
Post: Prenumerationsservice / Guru, 106 88 Stockholm
Uppge alltid ev prenumerationsnummer vid kontakt med tidningen.

Guru ges ut av Bonnier Tidskrifter AB
ETT BONNIER AB-FÖRETAG
Verkställande direktör: Jonas Bonnier

För att underlätta korrekt administration av din prenumeration lagrar Bonnier AB, som äger Guru, uppgifter om namn, adress, köp, betalningar mm. Dessa uppgifter – som du när som helst kan ta del av – används även för service, information och marknadsföring. Du kan komma att få intressanta erbjudanden från Bonnier AB eller våra samarbetspartners. Om du inte vill ha sådana erbjudanden, skicka då ett brev eller vykort till oss så spärras dina uppgifter för sådana ändamål. Bonnier AB uppdaterar och kompletterar dina uppgifter via andra register, vilket underlättar vår kundservice. Du kan när som helst begära rättelse av eventuellt felaktiga uppgifter.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2000-2
Plats i läsutgåvan: 7

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2000-2
Plats i läsutgåvan: 8

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

guru02s0909 2 2000-10-16 16.07 Sidan 9

GURU MAGASIN
NR 2 ~ NOVEMBER 2000

INDEX

REPORTAGE

Musikrörelsen 2.0
20 En ny svensk musikrörelse växer sig stark. Den kan bli en ny lönsam exportindustri. Och en global plattform för artisterna.

E-handeln blomstrar
32 E-handelns dödsannonser avlöser varandra. Konkurser, miljardskulder, spruckna drömmar. Mitt i eländet finns ändå lönsamma exempel.

Den döende nörden
38 Vi sticker ut hakan och säger att teknikern får passa sig. När tekniken finns blir innehållsleverantören kung – och makten sprider sig. 17 sidor tema.

Sveriges förste it-miljonär
56 Mats Gabrielsson var tidigt ute – och lyckades. Men vad var det som drev honom att söka framgången? Vi sökte svaren i en intervju hemma i Bromma.

Hon löser problem inifrån
68 Virva Herlitz är terapeut och företagspsykolog. Och Gurus nya expert. Möt kvinnan som hjälper dig rätt i relationerna på jobbet.

Vem hinner med sex?
71 Vi jobbar för mycket. Inte undra på att singlarna ökar – ingen har ju tid med ordentliga relationer. Och äktenskapsmäklarna har högkonjunktur...

AVDELNINGAR

10 ◗ **INBOX** Våra läsare tycker till.
14 ◗ **START** Allt om allt, kanske.
30 ◗ **SAKER** Prylarna som är ett måste.
86 ◗ **VÄLFÄRD** Hur mår din fobi idag?
88 ◗ **BODIN** Funderar över siffror och datum.
92 ◗ **GURU GUIDE** Kroglivet utanför Stureplan.

KRÖNIKOR

17 ◗ **MIKAEL PAWLO** tipsar om fem affärsidéer
37 ◗ **ERIK HÖRNFELDT** om fossilerna på internet
83 ◗ **ULRIKA HJALMARSON** testar gränser

JENS FREJRUD, CHEFREDAKTÖR

Vinnarna.

Framtiden är på väg att springa ifrån tekniken som maktfaktor, och datornörden som internetsamhällets superstjärna. Den tekniska utvecklingen utgör alltjämt den stora lockelsen på kapitalet – igår wap, idag wireless, imorgon nästa epokgörande innovation.

Men ett nytt modeord har trängt sig in på arenan och konkurrerar nu med de magiska, tekniska bokstavskombinationerna.

Content. Innehåll på ren svenska. Det vi ska ha tekniken till.

Så nu jobbar vi för att utnyttja all denna teknik till något vettigt. Det är dags att fylla nätet och de mobila tjänsterna med nytta. Och hur mycket tekniken än driver samhället framåt är det marknaden, det vill säga vi som ska använda och betala för tekniken, som bestämmer vilka idéer som i slutändan är värda att utveckla.

I DE NYA TEKNIKERNAS SPÅR upplever flera yrkesgrupper ett nytt värde på arbetsmarknaden. Ta bibliotekarien som exempel. Igår hotad folkhemsart, idag högvilt i it-branschen. Tack vare sina kunskaper att hantera och strukturera stora mängder information i databaser, en kompetens som efterfrågas alltmer.

Informatörer, journalister, illustratörer och konstnärer ser hur en ny arbetsmarknad plötsligt öppnar sig framför dem, när nya branscher skriker efter deras kunskaper när det gäller att skapa innehåll,

Och i takt med den rörliga bildens revolution på nätet kommer filmare, dramaturger och andra yrkesgrupper som tidigare slagits om jobben i film- och tv-branscherna att uppleva en ny, förhöjd status,

Igår teknik, idag innehåll. Efter ingenjörsväldet har content blivit king. Och i morgon?

I MORGON SER NYA stjärnor födas. De som insett att det är i själva mötet mellan teknik och innehåll, mellan tekniker och humanister, som de nya, vinnande, kompetenserna kommer att skapas.

Henrik Ahlberg skapar vinnare på Chalmers.

Vi pekar ut kvinnorna, dominerande inom beteendevetenskap. Vi pekar ut utbildningarna i Uppsala, Göteborg och Malmö, där teknik och humaniora redan korsbefruktas. Vi pekar ut ett typföretag där samhällsengagerade humanister bygger nätlösningar. Vi pekar ut ett projekt i Lund, där arkitekterna bygger rymdtoaletter åt Nasa. Och vi pekar ut Köpenhamn, som har naturliga förutsättningar att ta täten i humaniorahypen.

Morgondagens vinnare. Möt dem på sidan 38 och 17 sidor framåt.

jens@guru.nu

guru02s1010 2000-10-16 06.40 Sidan 10

> Det är första gången någonsin som jag läst en tidning från pärm till pärm

BEDA DAHLGREN

JAG VILL LÄSA OM PIONJÄRERNA

Jag skulle vilja få skildringen av människorna i historien. Internetbranschen är ung. Det skulle vara intressant att veta vilka som var inblandade i de första banbrytande e-projekten och vilka kloka slutsatser de har dragit. Applikationsföretagen, portalerna, internetbankerna, livsmedelsbutikerna, detaljhandelsbutikerna, dot.corp-företagen, konsultföretagen.

Varje projekt skildras ur några olika funktioners perspektiv; initiativtagaren/visionären, finansiären, marknadsföraren, kunden, journalisten, profilen.

Jag undrar också hur branschens profiler har snitslat sin karriärbana. Vad har de enskilda individerna lärt sig, vad har de för skrönor, hur ser de på livet, branschen och världen… idag?

För övrigt ser jag fram emot det nya numret. Jag tyckte att ni slog Kapital och Dolly med hästlängder förra gången. Hoppas att det varar lite längre nu.

PEO GOMES
peo.gomes@cellnetwork.com

Bra reportageidéer, Peo. Vi har alla mycket att lära av andras erfarenheter. Inte minst av de misslyckade projekten. Varför någon misslyckas är ofta en nyttigare kunskap än varför någon lyckas. När du refererar till "förra gången" förstår vi att du menar provnumret av Guru som kom för ett år sedan. Det här numret bevisar väl att vi redan ökat utgivningstakten!)

JAG LÄSTE FRÅN PÄRM TILL PÄRM

Jag har under helgen läst ert första nummer och tycker att det är SKITBRA! Det är första gången någonsin som jag läst en tidning från pärm till pärm.

Kör hårt i fortsättningen och Lycka till!

BEDA DAHLGREN
Affärsutvecklare
beda.dahlgren@framfab.se

Hoppsan, nu ökar förstås dina krav. Så då måste ju tidningen bli ännu bättre. Det jobbar vi på. Och tack för lyckosparken, Beda!

GRATTIS TILL EN LYSANDE TIDNING

Jag har läst ert första nummer och vill gratulera till en alldeles lysande tidning. Mycket intressanta och välskrivna reportage och snygg layout. Jag fortsätter gärna att läsa tidningen!

MARIA FREENEY

Tack, Maria. Då fortsätter vi skriva för dig.

GÅ UR FLOCKEN!

Gurus Janne Isakson tror att det mesta kan göras bättre utanför huvudstaden, och publicerade en brandfackla på guru.nu:

”It-företagen jagar i flock. Och de jagar på samma ställe. Området kring Stureplan och Hötorget i Stockholm är extremt i sammanhanget.

Kan det vara bra? Gå ur flocken! Dyra hyror, dyra löner, flockbeteende och för lite nya idéer. Det är resultatet när för många it-företag samlas på samma ställe. Stureplan är tråkigt. Det räcker nu. Vi vill inte ha ännu fler människor som säger samma sak och har samma problemlösningar.”

Han fick medhåll från flera läsare.

NORRLAND ÄR TROVÄRDIGT

Det finns många goda idéer på landsbygden. Där finns också lägre OH-kostnader, lojalare arbetskraft, något lägre lönekostnader. Så långt ser vi samma bild.

Vad som förvånar mig är att sönderstressade, ständigt underbemannade it-bolag inte ser den möjlighet som faktiskt finns i övriga landet.

Framsynta och humana, som man gärna vill framställa sig, chefer och projektansvariga, köper sönder varandras verksamheter till stora kostnader och umbäranden. Och kunden blir den som blir lidande på kort sikt, branschen på lite längre.

Hur svårt är det att bygga identiska produktionsmiljöer, använda nätet för distribution för hela eller delar av projekt från låt säga Östersund till Stureplan?

I varumärket Norrland ligger ärlighet, trovärdighet och bullshitfaktor 0. Det gäller även oss norrlänningar som är aktiva i it-branschen, och för dem som betalar våra löner innebär det att vi levererar det vi sagt på utsatt tid. Vilket i sig är en kraftig konkurrensfaktor.

Omvänt skulle det förmodligen vara ett argument för vilken hip verksamhet som helst att för sina anställda kunna erbjuda några veckor/månader per år då man kan byta miljö, arbeta med likasinnade och ha 30 minuter till häftig skidåkning

GREGER TANDBERG
MD, Global Minds

KISTA KOMMER ATT FLOPPA

Jag bor i Tyresö. Vill bara säga att Wireless Valley för mig är Sverige och inte Kista.

De två produktprojekt jag leder utförs i Karlstad och Skellefteå. De platserna är bättre grogrund för innovativitet än vad Kista någonsin kommer att bli.

Kista kommer att utkristalliseras som en flopp om ett antal år. För hög personalomsättning och för låg individualisering (kreativitet).

PETER HALL
manager@dof.se

Inbox är Gurus forum för synpunkter och debatt. Var gärna tuff i sak, men undvik personangrepp – de för sällan diskussionen framåt. Konstruktiva synpunkter på tidningen välkomnas. Vi förbehåller oss rätten att redigera insända texter i förtydligande syfte. Anonyma inlägg publiceras endast i undantagsfall, och alltid under förutsättning att du bifogat namn och adressuppgifter. Välkommen till Inbox med dina åsikter. (Diskussionen fortsätter på guru.nu)

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2000-2
Plats i läsutgåvan: 11

SIDAN SAKNAS

Sidan saknas i det tillgängliga underlaget.
Originalsidans innehåll är okänt; den kan även ha varit en annons.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2000-2
Plats i läsutgåvan: 12

SIDAN SAKNAS

Sidan saknas i det tillgängliga underlaget.
Originalsidans innehåll är okänt; den kan även ha varit en annons.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2000-2
Plats i läsutgåvan: 13

SIDAN SAKNAS

Sidan saknas i det tillgängliga underlaget.
Originalsidans innehåll är okänt; den kan även ha varit en annons.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU02s1415 2000-10-16 06.43 Sidan 14

SKRIBENTER **ERIKA AUGUSTINSSON (EA), JAN ISAKSON (JI), GUNNAR SEJBOLD (GS)**

Adfore är inget bra namn, tycker Adcore.

Adcore gör upp med Adfore

Den 6 juni i år tog de nyss sammanslagna företagen Connecta och Information Highway namnet Adcore.

Vad ledningen inte visste var att en annan svensk it-konsult haft nästan exakt samma namn – Adfore – sedan i september 1997. Eller visste de det? I slutet på februari i år, samma vecka som fusionen mellan Information Highway och Connecta blev klar, fick det lilla företaget Adfore två nya styrelsemedlemmar: Lars Irstad, styrelseordförande i It-provider (storägare i dåvarande Connecta/Information Highway) och dessutom styrelsemedlem i Information Highway. Den andre var Lars Carlqvist, även han styrelsemedlem i Information Highway.

Rolf, vd.

Lars Irstad sitter fortfarande kvar It-provider, Adcores och Adfores styrelser. Han borde med andra ord haft örnkoll på läget.

Idag har Stockholmsföretaget Adfore 41 anställda och sysslar med bland annat affärsutveckling för internet och mobila tjänster.

– Vi kontaktade Adcore direkt när vi fick höra det. Men nu har vi gjort upp i samförstånd och kommit överens om att vårt företag byter namn vid årsskiftet. Adcore kommer att kompensera oss för kostnaderna kring namnbytet, men det är klart det svider att ge upp sitt namn ,säger Adfores vd och grundare Rolf Carlström.

Blev du inte förvånad över beslutet eftersom Lars Irstad sitter i er styrelse?

– Han var inte inblandad. Namnbeslutet togs i en inre grupp bestående av vd och styrelseordförande.

Sune Holm är marknadschef på Adcore. Han bekräftar att företagen hittat en lösning som bägge parter är tillfreds med.

– Men det medför såklart besvär för bägge parter.

Vad betalar ni Adfore i kompensation?

– Det avslöjar jag inte.

Visste beslutsfattarna att det fanns ett företag som heter Adfore?

– Det vet jag inte.

Örnkoll var namnet.

JI

DOBBEL PÅ NÄTET

Så mycket spelas det för på nätet:

- 1998: **651** miljoner dollar
- 1999: **1,4** miljarder dollar
- 2000: **1,7** miljarder dollar

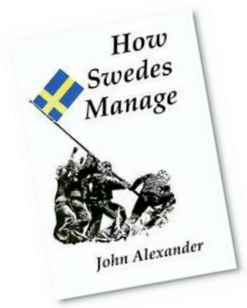
Källa: USA Today

Sverige-guide för affärsmän

I en ny bok försöker författaren och ledarskapsexperten John Alexander förklara det svenska ledarskapet. Orsak: Sverige är ett ledande it-land.

Boken "How Swedes Manage" är en guide för internationella affärsmän till Sveriges progressiva affärskultur.

För att förklara det svenska ledarskapet tar han upp några exempel. Vad sägs om Birgersson, Gyllenhammar, Björn Borg, Kjell A Nordström och Karl den tolfte!

– Can the swedish soft style suceed in the hard climate of international business?

Han ger exemplet när Ingvar Kamprad ville öppna Ikea i Sovjet och skrev ett brev till Gorbatjov.

– Dear Premier. I am a humble businessman from av small country called Sweden...

Brevet var på väg i soptunnan innan någon påpekade att Ikea faktiskt är ett av världens största möbelföretag.

Rationell, plikttrogen, punktlig, informell, blyg och fattar långsamma beslut. Så beskrivs till exempel svenskarna av ett företag i Litauen.

Författaren kallar Sverige för ett land med feminina värden som konsensus, lagarbete, samarbete, offentlig sektor och miljömedvetenhet. Många andra länder drivs av maskulina värden som vinst, anseende, karriärmöjlighet och utmaning. Därför kan diskussioner och samtal mellan de olika kulturerna missuppfattas (se ordlistan).

Johan Alexander tar upp myter och fördomar om Sverige liksom vad svenskarna anser vara viktigt i livet som till exempel ärlighet. Myten om att Sveriges företag skulle vara statligt ägda avfärdar han med att 95 procent av de svenska företagen har privata ägare!

Han berättar också om hur flera utlänningar som vistats under en längre period i Sverige uppfattar svenskarna. Fransmännen tycker att vi inte uppskattar mat och danskarna tycker vi är tråkiga.

EA

Ordlista:

Word	Sweden	USA
Effecitivity	Agreement	Action
Long term goals	Quality	Profit
Negotiate	Discuss	Deal
Teamwork	People	Goals

Källa: How Swedes Manage

VEM FÅR MEJL?

Genomsnittligt antal mejl om dagen:

1–10:
- **42%** av kvinnorna
- **51%** av männen

11–20:
- **28%** av kvinnorna
- **25%** av männen

21–50:
- **19%** av kvinnorna
- **17%** av männen

50+:
- **11%** av kvinnorna
- **7%** av männen

Källa: USA Today

AFTONBLADET BILD

Kungens mobil?

Kungliga mobiltelefoner

Vilka mobiltelefoner använder Kungafamiljen? Använder de wap? Handsfree? Och i så fall när?

Vi funderade över dessa frågor och tog kontakt med kungahuset. Men tyvärr. Ingen vill svara med hänvisning till att det i så fall skulle vara reklam och ett ställningstagande. Vi sökte vidare och plötsligt dyker det upp en bild på datorskärmen som avslöjar allt. Det går helt enkelt inte att vara hemlig när man är kung.

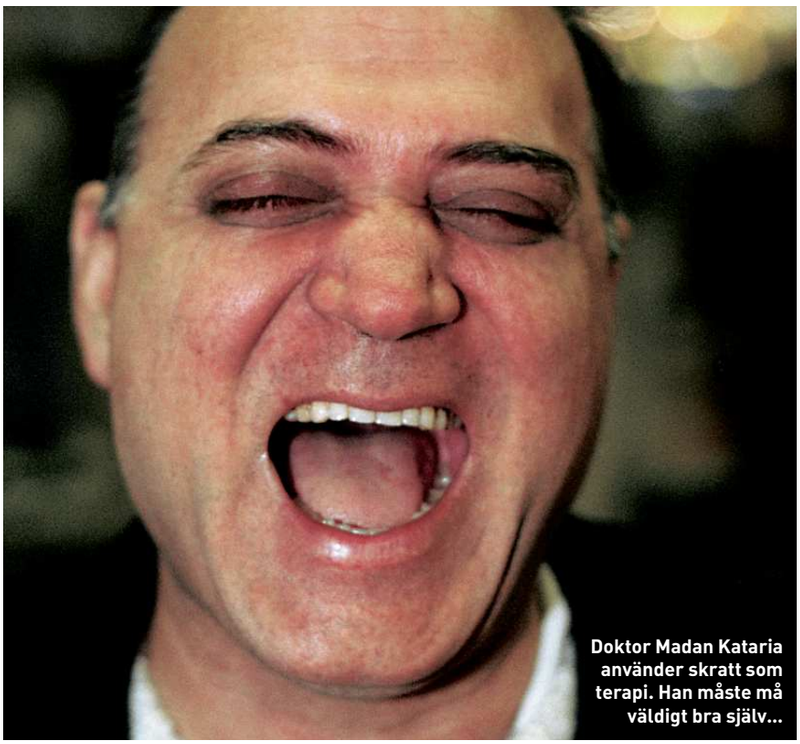
Denna specialtillverkade mobiltelefon skänktes till kungen när han fyllde 50 förra året. Och bredvid de kungliga initialerna lyser den välkända Ericsson-loggan klar och tydlig! Kungligt korrekt på något vis, tyckte vi. För tänk om det varit Nokia... Eller med tanke på drottningens ursprung, en Siemens eller kanske till och med en Bosch...

EA

> "Det finns saker man måste göra, även om det är farligt. Annars är man ingen människa, utan bara en liten lort"
>
> JONATAN LEJONHJÄRTA

GURU02s1415 2000-10-16 16.12 Sidan 15

GUNNAR SJÖBOLD

Doktor Madan Kataria använder skratt som terapi. Han måste må väldigt bra själv...

Trist på jobbet? Hyr en skrattguru

Ett gott skratt förlänger livet. Klyschan är sannare än någonsin i en värld som svämmar över av stress och depressioner. Vi får allt färre tillfällen att släppa loss ett förlösande asgarv.

Nyligen gästade den indiske läkaren Madan Kataria Sverige. Dr Katarias specialitet är att använda skrattet som terapi. Hans stora mål i livet är att skapa fred på jorden med skrattets hjälp.

I dag är han världsberömd för sina skrattklubbar där medlemmarna samlas på morgnarna för 20 minuters gapskratt innan arbetet.

Lönen för mödan är färre depressioner, bättre andning, sänkt blodtryck, bättre hjärta och mindre huvudvärk. Idag finns 600 klubbar över hela världen varav 450 i Indien.

I Sverige finns Laughter club international i Stockholm och Kalmar.

– I min första klubb berättade vi roliga historier, men det höll bara tio dagar, sedan var historierna slut. I stället utvecklade jag en yogateknik för att framkalla skratt på konstgjord väg, ett slags skrattgymnastik. Men de positiva medicinska effekterna får du i alla fall, berättar Madan Kataria.

När var du ledsen sist?

– (Skratt) Det minns jag inte, men ibland händer det.

Gråter du?

– Ja, ibland. Om du är ledsen måste du leva ut det, för sorgen är också en naturlig mänsklig känsla. Eftersom jag arbetar med sociala frågor ser jag mycket lidande, och det gör mig ledsen. Men jag är inte ledsen på ett privat plan (skratt).

Vad får dig att skratta?

– Vad som helst (skratt). Livet är ett stort skämt (mer skratt). Du planerar hela tiden en sak, och så händer något helt annat, det är ett skämt (ännu mer skratt).

Hur blir du bemött när du skrattar så mycket?

– Bra, de behandlar mig som en skrattguru (skratt). De vill att jag ska komma till alla möjliga ställen för att få dem att skratta.

JI/GS

Så ser framtidens tidningar ut

"Cyberspöke stängs av", "Återupplivade!" och "Vilken vacker docka". Det är tre rubriker ur The Sunday Times science fiction upplaga Chronicle of the future.

År 2049 kan vi bland annat läsa om en superdator som, efter ett beslut av Högsta domstolen, stängs av sedan en datorspecialist låtit mata in hela sitt medvetande i datorn. Den typen av experimenterande kan skapa enormt lidande för datorn (!) när vetenskapsmannen dör, anser domstolen.

En annan artikel berättar om tre män som under morgonen åt sin första frukost på 30 år. De lät sig frysas år 2019.

"Vi kör några Mk 4 nanorobotar genom deras hjärnor just nu. När det är klart ska de få cyberchips inopererade. Sen kan vi ladda ned deras mentala och känslomässiga status, så att psykologerna har något att arbeta med", säger professor Theodore Cook på Infinity Inc.

En notis handlar om att det nu finns "Real Muppets". För 1 000 e-dollar får barnen en AI-docka med samma karaktär som figuren i den 70 år gamla tv-serien. Men miss Piggy anno 2049 kan även hjälpa barnen med läxorna och följa dem ut på stan.

Mer framtid på:
www.chroniclefuture.co.uk

JI

KOLLA UPP HÄLSAN

Cirka 60 miljoner amerikaner har sökt hälsorelaterad information på nätet under det senaste året.

- **Depression 19%**
- **Allergier eller bihåleinflammation 16%**
- **Cancer 15%**

Källa: Harris Interaktive, 1999

Fortune nr 13, 1999.

Dags att skaffa ett e-museum?

Mailkorrespondens med anledning av bilden ovan:

– En klassiker att ha som till exempel skrivbordsbild./Kalle

– På tal om klassiker. Jag har tre kostymer som såldes av Dressmart. Varför inte öppna ett E-Museum? Där kan vi också tapetsera väggarna på toaletten med mina 3 000 Boxman-aktier, det är billigare än att köpa tapeter./Pelle

– Ta mina Telia-aktier också. Passar i samlingen. De bjuder jag på om jag får se Rosengren snubbla på målsnöreet! /Lisa

– Jag har tre vita t-tröjor som jag som nästan första kund köpte på H&M: s sajt för flera år sedan. Sedan har jag en unik CD-julskiva som jag sammanställde ur någon databas på varuhuset Paletten förrförra julen. Jag feltolkade gränssnittet och fick en massa konstig barbershop-liknande musik. Förresten, var tog Paletten vägen? Jag har också tre CD:s som jag som första kund köpte via Boxers box hos Cells digitala marktv-kanal./ Kalle.

Nu undrar vi: Vilka är nätaffärerna vi minns?

red@guru.nu

EA

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2000-2
Plats i läsutgåvan: 16

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

guru02s1717 2000-10-16 06.37 Sidan 17

MIKAEL PAWLO

Så tjänar du stålar nästa år

Med lite tur lever du och jag nästa år. I sådana fall tycker jag att vi ska ägna våra liv åt att förbättra världen. Vi har en upparbetad skuld till våra barn som vi måste börja betala av. Jag har en affärsidé som inte kan ge dig fred på jorden, men kanske demokrati i Afrika. Och det helt utan hjälp från det som brukar kallas för ”flumvänstern”.

Här är fem affärsidéer som både ger pengar och förbättrar världen

Den politiska vägen till världsförbättrande verkar vara uttömd. Hur ska Göran Persson kunna förbättra världen när han inte ens klarar av att leverera ett tillfredsställande resultat i landet? Många av välgörenhetsorganisationerna har gjort oss besvikna. Jag läser med uppgivenhet om projekt för att bygga vattentoaletter i Sahara.

Kanske är det så att vi måste ta saken i egna händer. För att lyckas bör vi utgå från det lilla och gå till det stora. ”Fred på jorden” är ett projekt som är så stort och komplext att vi inte kan ro det i land, lika lite som Nollvisionen kan uppfylla målet med ”noll dödade i trafiken”. Det är helt meningslöst att ställa upp mål av den typen.

Låt mig istället föreslå fem idéer som både ger pengar och förbättrar världen. Dessutom kan både du och jag utföra dem.

1. PARKERINGSGARAGE i storstäderna. Alla som kört bil i en storstad vet att det är hopplöst att parkera. Parkeringsplatserna kan lämpligen bokas via mobiltelefon eller annan typ av trådlöst internet.

2. GE INTERNET TILL Grupp 77-länderna. 30 000 barn under fem år dör dagligen av sjukdomar relaterade till brist på näring, vatten, sanitet och hälsovård. Det är lika med ett barn var tredje sekund. Forskning visar att dessa problem är mindre frekventa i demokratiska stater. Stater med internet och fri informationsspridning har svårt att vara odemokratiska. Ge sålunda dessa stater fritt internet – ta betalt i promille av BNP-ökning de närmsta fem åren, men akta dig när diktatorn kommer.

Mikael Pawlo är jurist och den första skivan han köpte var ”Select” med Kim Wilde.
mikael@pawlo.com

3. BLI LINUX-KONSULT i Asien eller Afrika. Fri programvara kan vara en del av svaret på Grupp 77-ländernas problem. Med fri programvara, såsom Linux, kan länderna återta det försprång som övriga världen uppvisar på it-området. Lär först upp folk och installera programvaran - konsulta sedan järnet. De kommer att älska dig och Afrika och Asien kommer att blomstra.

4. STARTA ETT MOBILTELEFONIFÖRETAG i Afrika. Tillväxten av mobila tjänster är enorm. 20 nya mobiloperatörer startades i Afrika mellan 1997 och 1998. 1997 fanns det 2 miljoner mobiltelefonanvändare och i år beräknar BMI-Techknowledge att det skall finnas 5,5 miljoner. I Somalia är 58 procent av alla telefonabonnemang mobila. Problemet med underutvecklade och fattiga regioner har lösts med prepaid-abonnemang och fria telefoner. Människor som aldrig skulle haft råd med ett telefonabonnemang, än mindre ett vanligt internetabonnemang eller kabeldraget bredband har helt plötsligt oändliga möjligheter för en kostnad som de kan ta.

5. STARTA ETT FÖRETAG för rymdturism. Företaget kommer inte attt kunna leverera resor redan år 2001, men verksamheten som sådan kommer att ha ett reellt värde och enorm verksamhet inom tio år från start. Kör turisterna till **Richard Bransons** hotell på månen i din nya slimmade rymdfärja.

SAMTLIGA DESSA IDÉER levererar konkret nytta och svarar mot ett reellt behov. Dessutom förbättrar de vardagen och världen, både i det lilla och det stora. Vi befinner oss i en mycket spännande tid. Jag tror att it och internet kan innebära allt från att vi upptäcker nya världar till att en ganska cementerad politisk, juridisk och ekonomisk struktur kan förändras till det bättre. Du och jag kommer att förändra världen. Låt oss göra det till det bättre. Vi lånar jorden av våra barn och det är genom affärsidéer som ovanstående som vi tillser att skulden till dem inte blir större än vad vi har på kontot. ■

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2000-2
Plats i läsutgåvan: 18

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2000-2
Plats i läsutgåvan: 19

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

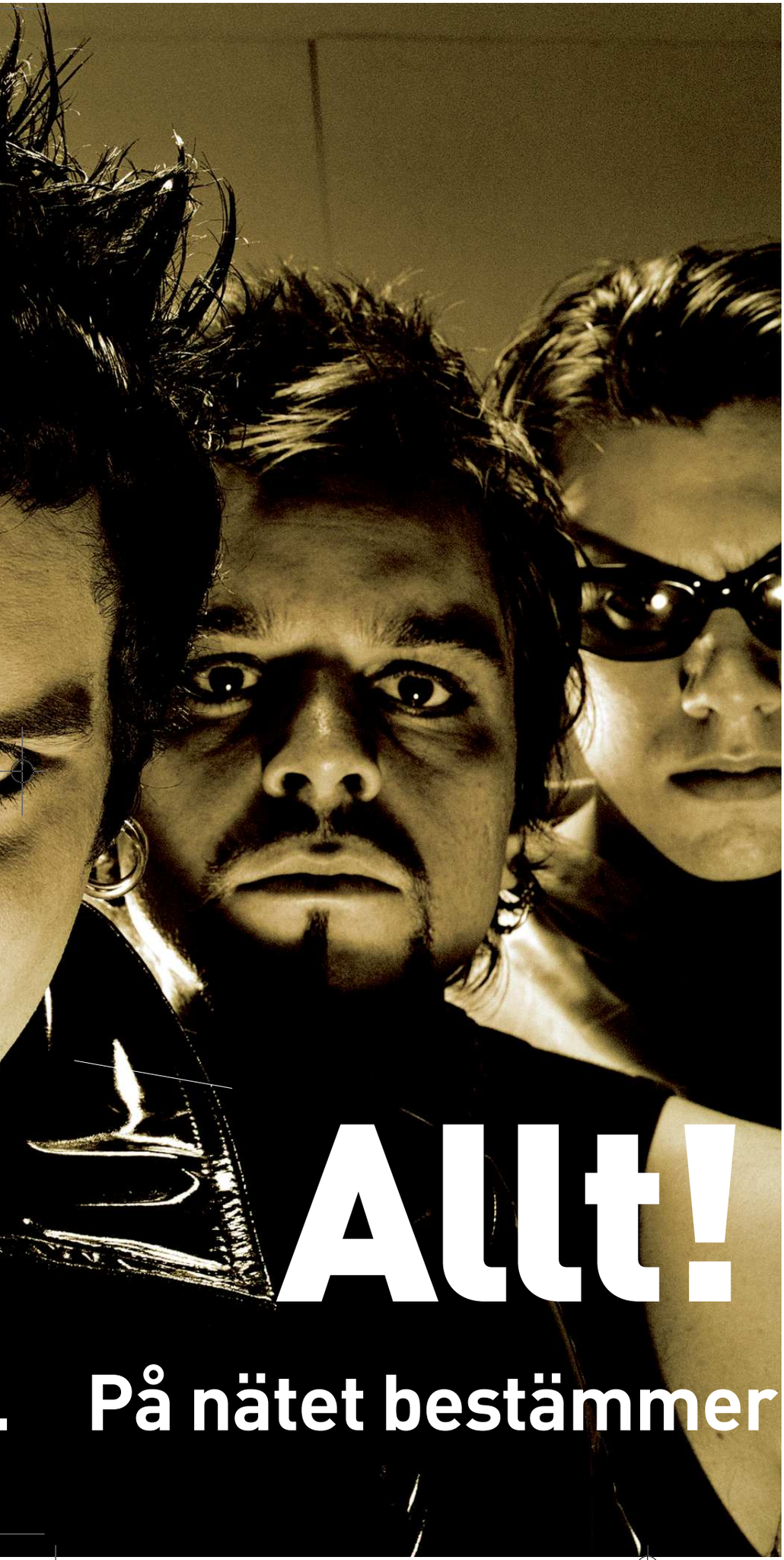
Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU02s2027 2000-10-11 23.10 Sidan 20

Fuck skivbolagen. P

GURU02s2027 2000-10-11 23.11 Sidan 21
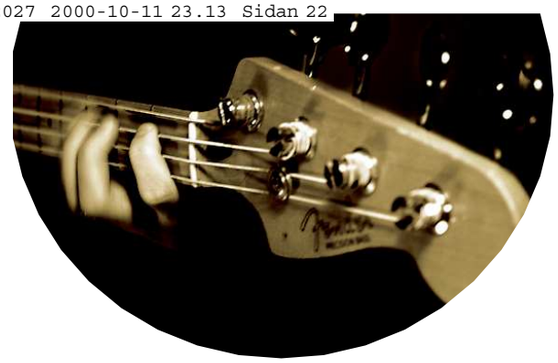

Allt! Nu!

På nätet bestämmer artisterna.

Sveriges nya musikindustri är på väg att erövra världen. Med artisterna i centrum, med nya affärsmodeller, och med nätet som distributionskanal. Vi talar om en ny svensk musikrörelse. En rörelse med ekonomisk kraft.

TEXT **HASSE NILSSON** FOTO **FREDRIK HJERLING**

GURU02s2027 2000-10-11 23.13 Sidan 22

Den som spelar in en skiva kan få v

Den svenska musikbranschen tampas med piratkopiering av musik över internet. Samtidigt håller en ny svensk folkrörelse på att växa sig allt starkare.

Tusentals artister och band väljer att försöka nå publiken och skivköparna via internet i stället för att hoppas på en traditionell lansering.

I första ledet finns nya aktörer som Hypermusic.net, Sonox.com och Popwire.com. Dessa företag kan sägas representera ett nytt kapitel i den svenska populärmusikhistorien och även en möjlig, viktig framtida exportindustri. Det man har gemensamt är att de artister och kompositörer man presenterar alla står utanför den etablerade musikbranschen.

För vissa är detta ett medvetet val – andra ser nätet som en möjlig väg till skivkontrakt.

– Ja, det är en mycket stark trend att okända svenska artister och grupper använder webben som marknadsföringskanal, säger **Henrik Kolga**, informationschef på Popwire, en sajt som hyser cirka 700 artister. Man satsar hårt på utlandet, har kontor i flera länder, och användare från USA står för över 50 procent av besöken.

På finansdepartementet känner man inte till de nya företagen som exporterar musik till utlandet via webben.

– Nej, det finns inte resurser till att bevaka utvecklingen av musikförsäljning på internet, säger **Niklas Johansson** på Finansdepartementet.

SONOX.COMS CHEF för affärsutveckling, **Wiktor Södersten**, förklarar att export är själva grunden för verksamheten. Företaget samarbetar med de så kallade independentbolagen och ett av de oberoende skivbolagens största problem är att nå ut över nationsgränser. Inom sina egna territorier har de oftast redan upparbetade kontakt- och distributionsnät. Sonox.com har avtal med såväl svenska som utländska independentetiketter.

– Till exempel finns det en massa bra fransk musik som inte når utanför Frankrike, och det är där vi kommer in och hjälper till, säger Wiktor Södersten. Omvänt är idén att svenska musikskapare ska nå ut internationellt via webbplatsen.

På Sonox.com kan besökaren själv välja innehållet på en cd och sedan få den hemskickad. Inriktningen är primärt modern dansmusik, hiphop, reggae och electronica.

Anders Engström, talangscout på Sonox.com, tror att man inom den traditionella musikindustrin är en smula avundsjuk på aktörer som kan gå på djupet och nischa in sig på det som händer just nu.

– Framför allt verkar det som om de som jobbar med talangscouting på skivbolagen sitter med en massa bra artister som de inte kan lansera enligt de ramar som de är tvungna att agera inom. Sådana problem har inte vi, konstaterar Anders Engström.

HYPERMUSIC.NET ERBJUDER över 200 artisters musik via sin webbplats och har en försvarlig del utländska besökare på sajten.

– Amerikanerna är många, men även japaner har börjat upptäcka oss, säger **Camilla Andersson**, grundare.

Detta beror förmodligen på att de har många popartister på sin sajt. Svensk popmusik har sedan flera år en stark ställning på den japanska skivmarknaden.

Camilla Andersson menar att användningen av internet som kanal för musikförsäljning inte bara har tydliga fördelar för konsumenterna – tillgängligheten, ökat utbud, lägre priser och så vidare – utan att det finns avsevärda fördelar även för artisterna.

– Man behöver inte vänta två år på att material släpps till publiken och man får intäkter direkt, säger hon.

Camilla Andersson pekar på det faktum att det finns kraftfulla tröghetslagar som styr hur den traditionella musikindustrin fungerar. Det är inte ovanligt att en artist som spelar in en skiva kan få vänta flera år innan verket lanseras. Efter det tar det minst ett år innan pengar kommer in från försäljning och framförande i till exempel radio.

Det uppstår lätt en paradoxal situation där en artist kan bli framgångsrik med material som känns gammalt för alla inblandade, plus att artisten fortfarande är fattig trots att det ser ut som om denne befann sig mitt i det berömda smöret.

– De flesta av artisterna hos oss vill helt enkelt inte bli kontrakterade av de stora skivbolagen, säger Camilla Andersson.

Popwire.com skiljer sig från de andra företagen på en väsentlig punkt. Man har ett nära samarbete med den etablerade musikbranschen.

– De traditionella skivbolagen kan testa sina nya artister på vår publik, säger Popwire.coms Henrik Kolga.

Popwire sysslar inte med försäljning. I stället tjänar de pengar på att inneha förlagsrättighe- ▸

GURU02s2027 2000-10-11 23.14 Sidan 23

”Det finns en massa bra fransk musik som inte når utanför Frankrike. Där kommer vi in och hjälper till”

ANDERS ENGSTRÖM

å vänta i flera år på lansering

Wiktor Södersten och Anders Engström på Sonox.com låter sina kunder själva välja innehållet på en cd.

YES! SVERIGE ÄR BÄST PÅ MUSIKEXPORT

GENOM MEDIERNA har bilden förmedlats av Sverige som en stort exportland när det gäller populärmusik.

Av uppgifter från Finansinspektionen framgår det att den samlade svenska musikexporten uppgår till 3,3 miljarder kronor om året. Enligt samma rapporter har den svenska musikbranschen en årlig tillväxt på 15 procent.

Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO) drar slutsatsen att Sverige är det mest framgångsrika musik-exportlandet i förhållande till folkmängd.

Problemet är att verkligheten bakom siffrorna är en annan. Robyn, Cardigans och många andra artister som skördat framgångar internationellt är kontrakterade av skivbolag som ägs i utlandet. Dessa företag tar naturligtvis pengarna ut ur landet lika fort som de rullar in.

– Ja, det är säkert sant att de utländska skivbolagen plockar hem vinster från de företag de äger i Sverige. Det är inget konstigt med det. Volvos vinster stannar ju heller inte i landet längre, säger **Christer Lundblad**, vd för Music Export Sweden, ett samarbetsorgan med uppgift att marknadsföra svensk musik utomlands.

Han påpekar dock att musikexporten innebär arbetstillfällen vad gäller allt från tillverkning av skivor till musikers arvoden.

SONY MUSIC SWEDENS vd, **Per Sundin**, håller inte med om beskrivningen och menar att det inte spelar så stor roll att de svenska artisterna ligger på bolag som är utländska.

– Det investeras årligen stora summor i svenska artister och upphovsmän, säger han.

På Finansdepartementet anser man att den svenska musikexporten bär med sig värden, andra än de rent monetära.

– Den positiva bilden av Sverige som skapas av artisternas framgångar utomlands är värd mer än de eventuella intäkterna till statskassan, säger **Niklas Johansson**, politiskt sakkunnig på Finansdepartementet.

GURU02s2027 2000-10-16 15.54 Sidan 24

Sverige har kopplat greppet om n

ter, agerar innehållsleverantör till andra webbsajter samt är marknadsföringskanal för oprövade artister.

Anders Engström på Sonox.com, som har ett förflutet inom musikförlagsbranschen, värjer sig mot uppfattningen att de oberoende aktörerna skulle vara medvetet svåråtkomliga, men att artisternas syn på framgång skiljer sig markant mellan olika genrer.

Till exempel är hip-hop i grunden en utlevande kultur där man framför allt vill uppträda inför publik, turnera och bli känd.

ANDRA VILL GÅ EN annan väg. Inom flera stilar av techno finns det bolag som bett Sonox.com ta bort låtar om de säljer för mycket. För dessa artister är obskyritet något viktigt att bevara. Anders Engström menar att detta är något man måste respektera.

– Sedan finns det naturligtvis oberoende skivbolag som vi inte skulle ta i med tång. Det handlar i slutänden om bra och kvalitativ musik och ingenting annat, säger han.

I stället för att harva i replokaler och hemstudior tar svenska okontrakterade artister i allt högre utsträckning eget ansvar för sin musik och sina karriärer genom att kringgå den etablerade musikindustrin.

I stället går man direkt ut på nätet med sin musik. En viktig skillnad mellan internet som musikbärare och radio, television och reklam är att på nätet är det publiken som bestämmer vad som ska bli stort – inte ett fåtal talangscouter och producenter.

– Vi har ännu inte kontrakterat en ny artist via internet, men vi letar hela tiden, säger Per Sundin på Sony Music Sweden.

RUNT OM I LANDET läggs det upp ny musik på internet, dygnet runt, året runt. Gör-det-själv-attityden innebär att det är lätt att dra paralleller till forna fenomen, till exempel musikrörelsen på 70-talet.

En som var med då det begav sig är musikern och kompositören **Ulf Dageby**, då medlem av legendariska Nationalteatern.

Han säger att han alltid tyckt det varit spännande med nya verktyg och ny teknik.

– Det uppstår en intressant paradox när massproducerade tekniska verktyg möjliggör för smalare musik att lyckas nå ut utan omfattande budget, säger han.

– De traditionella skivbolagen kan testa sina nya artister på vår publik. Det säger Henrik Kolga på musikförlaget Popwire.com.

GURU02s2027 2000-10-11 23.16 Sidan 25

”Det är en mycket stark trend att okända svenska artister använder webben som marknadsföringskanal”

HENRIK KOLGA

n musikutbudet på internet

TRE! DE LEVERERAR MUSIK PÅ INTERNET

POPWIRE.COM
www.popwire.com
Lanseringsdatum: Maj 1999.
Antal anställda: 45.
Affärsidé: Att som musikförlag fungera som en popstjärnegenerator som ger lovande artister möjlighet att nå en världspublik via internet.
Ägarförhållanden: Grundarna äger 47 procent, Investor Growth Capital 20 procent, resterande ägs av olika privata investerare.

SONOX.COM
www.sonox.com
Lanseringsdatum: September 2000.
Antal anställda: 15.
Affärsidé: Att erbjuda independent electronica, hip-hop och reggae av god kvalitét från hela världen direkt till musikkonsumenter genom att bygga ett starkt nätverk.
Ägarförhållanden: Ägs av grundarna, de anställda och fyra finansiella investerare.

HYPERMUSIC.NET
www.hypermusic.net
Lanseringsdatum: April 1999
Antal anställda: 9
Affärsidé: Att skapa möjligheter för oberoende artister och filmare att presentera, distribuera och sälja sina verk direkt till sin publik, utan mellanhänder, med hjälp av nya mediekanaler.
Ägarförhållanden: Ägs till 84 procent av de tre grundarna Camilla Andersson, Anders Hjemdahl och Marcus Törncrantz.

GURU02s2027 2000-10-11 23.18 Sidan 26

”De flesta artisterna hos oss vill inte bli kontrakterade av de stora skivbolagen”

CAMILLA ANDERSSON

Ulf Dageby förklarar att det blivit så billigt att själv producera musik som låter professionell att nästan vem som helst har råd att göra det.

Wiktor Södersten anser att likheterna med tidigare rörelser är påfallande, dock med ett visst förbehåll.

– Det är exakt samma sak som händer nu – med en viktig skillnad: Progg- och punkrörelserna var behäftade med ett ideologiskt bagage som innebar att man inte fick tjäna pengar. Det problemet finns inte idag, säger Wiktor Södersten.

Camilla Andersson ser heller inga ideologiska förtecken i den boom av svensk musik på internet som sker just nu, men tycker likväl att det finns en progressiv hållning bland dem som valt att stå vid sidan om den gamla musikbranschen.

– Ja, det är som en ny musikrörelse som söker sin egen trovärdighet, säger hon.

INBÖRDES OLIKHETER TILL TROTS – de nya företagen som utmanar musiketablissemanget är ense om att Sverige har kopplat greppet om musikutbudet på internet och att det bådar gott inför framtiden.

– Det märks att omvärlden ligger efter. Detta blir alltmer tydligt när mobila bredbandstjänster introduceras, säger en positiv Henrik Kolga.

Enligt Music Export Swedens vd **Christer Lundblad** fortsätter den svenska musikexporten att öka. Men de slutgiltiga siffrorna är inte klara att presenteras förrän i slutet av november i år. Fast ännu står inte de nya svenska aktörerna på den internationella musikscenen för någon större del av den total musikexporten.

Men med den aktivitet som råder på internet är det sannolikt att morgondagens svenska succéartister kommer att nå sin internationella publik via en webbläsare i stället för den traditionella vägen.

– Vi ser bara början av en i framtiden viktig svensk exportindustri, säger Wiktor Södersten på Sonox.com. ■

Camilla Andersson, grundare bakom Hypermusic.net.

Hasse Nilsson är konsult på Light Years Stockholm och före detta chefredaktör på Internet-Guiden.

www.exms.com
www.finans.regeringen.se
www.sonymusic.se

GURU02s2027 2000-10-11 23.19 Sidan 27

Svenske Martin – hetaste artisten i Seattle

HAN HAR TJÄNAT över 600 000 kronor på att folk vill höra hans musik via nätet. Artisten ifråga har aldrig uppträtt inför publik, gjort en video eller blivit spelad i radio.

– Jag behöver inte framträda om jag inte vill. Jag kan svara på beundrarpost när jag känner for det och det finns ingen som tvingar mig att resa någonstans för att göra någonting, säger **Martin Lindhe**, Macworld-redaktören som blev firad artist på internet och flyttade till USA.

Historien om Martin Lindhes framgångar som musikstjärna på nätet är varje hemstudioägares våta dröm. Förra året beslöt Martin Lindhe att flytta till USA med sin amerikanska fru som han träffat via internet.

Väl i USA letade han efter serverutrymme för att lägga upp den musik han komponerat på kvällstid under några år. Han valde sajten mp3.com och artistnamnet Bassic. Det visade sig vara ett lyckokast och efter flera positiva recensioner på sajten sköt såväl nedladdningarna som försäljningen av cd-skivor i höjden.

Idag försörjer sig Martin som grafisk formgivare, men har en mycket väl tilltagen sidoinkomst som popstjärna på Internet.

Martin Lindhe är övertygad om att han valde rätt när han använde nätet i stället för att vända sig till skivbolagen. Han tror inte att han hade kommit någonstans om han skickat demo efter demo till de etablerade bolagen och hoppats på skivkontrakt.

– Det verkar som om den traditionella skivindustrin fortfarande bara fokuserar på liveartister eller fotomodeller, säger Martin Lindhe.

Instrumental, elektronisk musik av en kille som sitter hemma och grejar är inte speciellt sexigt för skivbolagen – i alla fall inte ännu, är hans slutsats.

– Det är också väldigt fördelaktigt att inte behöva ge bort 90 procent av inkomsten från musiken till ett skivbolag, säger han.

FÖRUTOM ATT MARTIN fått fans och tjänat en hel del pengar på sin musik, har han även rönt annan uppskattning. Bland annat blev han nominerad av den amerikanska tidningen Yahoo! Internet Life som en av årets nätartister och fick åka till galan som hölls på den anrika klubben Studio 54 i New York. Som roligast hittills i karriären nämner han en artikel i den nya hemstadens största tidning Seattle Times. Texten gick på temat "Stadens hetaste artist".

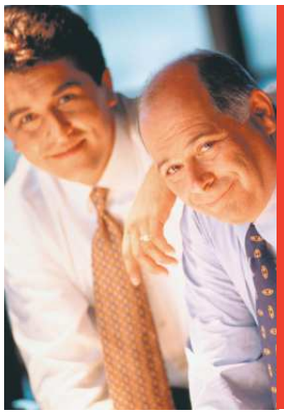
HASSE NILSSON

www.lindhe.com
www.artists.mp3s.com/artists/34/bassic.html

Martin – formgivare och låtskrivare.

AFTONBLADET BILD

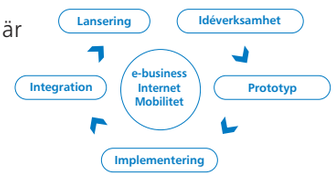

MSC är framtidens IT-partner i den nya ekonomin. Vi utvecklar affärslösningar inom e-business i nära samarbete med våra kunder. Vårt helhetskoncept tar kunden genom hela processen, från idé och strategi till integration och lansering. Vi lägger stor vikt vid att förstå kundens affärsprocesser och utvecklar nya som kan integreras med de befintliga. Våra strategiska kompetensområden är Business Solutions, Mobile Solutions, Object Solutions, Standard Platforms, Network Solutions och Training. Våra kunder finns främst inom branscherna bank, finans, försäkring, telekom, industri samt resor och transporter. MSC är noterat vid Stockholms Fondbörs O-lista. Vi har kontor i Danderyd och Stockholm City. Nettoomsättningen 1999 uppgick till 115 mkr. Vi är för närvarande 130 anställda och andelen kvinnor är 30 procent.

Vi söker Dig som ser affärsmöjligheterna med e-business

- och vet hur man utnyttjar dem!

MSC är den nya ekonomins IT-partner som tar kunden genom hela processen. Med vårt helhetskoncept och våra strategiska affärsområden utvecklar vi nya idéer i nära samarbete med våra kunder. Bank- och finanssektorn är en av de strategiska branscherna för MSC där vi bedriver egen affärsutveckling.

Erfarna konsulter med sinne för morgondagens bankaffärer
Vi söker managementkonsulter till vårt affärsområde Business Solutions. Du har akademisk bakgrund och har flerårig erfarenhet antingen från bank- och finansbranschen eller från arbete som affärs-/managementkonsult med koppling till branschen. Du arbetar med e-business-relaterade frågor idag och kan med din dynamik och säljande framtoning hjälpa våra kunder att göra sin business till morgondagens e-business.

Du kommer att arbeta med affärs- och verksamhetsutveckling åt kunder i den finansiella sektorn och bli del av en expansiv verksamhet med stora möjligheter att påverka såväl din egen som affärsområdets utveckling. Vi erbjuder en dynamisk miljö med högt i tak och intressanta utvecklingsmöjligheter.

Vill Du veta mer är du välkommen att kontakta Affärsområdeschef Magnus Lagercrantz, tel 08-446 55 05 eller Kristin Adelgren, tel 08-446 55 23. **Din ansökan skickar du till** MSC, Att: Kristin Adelgren, Svärdvägen 11D, 182 33 Danderyd eller till kristin.adelgren@msc.se

Affärslösningar för den digitala och mobila framtiden

MSC

GURU02s2829 2000-10-11 23.20 Sidan 28

Ett digitalt 3D-landskap kan bli ledningsgruppers, analytikers och politikers viktigaste beslutsunderlag i framtiden. Det handlar om att få maximal utdelning på det intellektuella kapitalet.

TEXT **JAN ISAKSON** ILLUSTRATION **VIKTOR GRUT/RITHUSET**

Se upp för stupet!

En karta genererad av ett datorprogram kan idag avslöja ett företags svagheter. Kartan visar det intellektuella kapitalet i företaget och gör det enklare för ledningen att få ett säkert fotfäste i en föränderlig omvärld – risken att snubbla utför de värsta stupen minskar. Med några musklick på kartan kan ledningen också se vilka insatser som krävs för att sätta ned sin flagga på kartans bergstopp – det vill säga skaffa sig övertaget på en marknad.

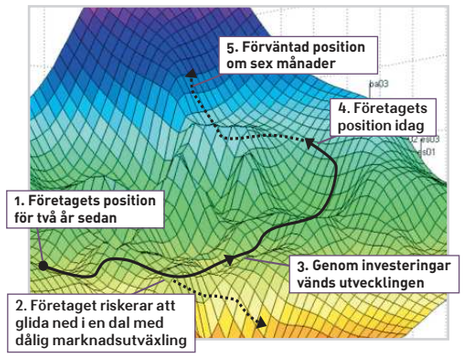
– Just svårigheten att se hur det intellektuella kapitalet bäst utnyttjas har varit utgångspunkten när vi tog fram programvaran för det digitala IK-landskapet, säger redovisningskonsulten **Tord Beding**.

Tillsammans med **Leif Edvinsson**, framtidsforskare och internationell debattör i frågor gällande intellektuellt kapital, och australiern **Brendan Kitts**, matematisk statistiker vid Brandeis University i Boston, USA, har han utvecklat ett helt nytt affärssystem som synliggör de faktorer som påverkar en organisations intellektuella kapital (IK).

IK-LANDSKAPET HAR REDAN testats i praktiken. Elva stora företag i en viktig bransch på den amerikanska marknaden deltog i projektet. Vilken bransch det gäller har dock gruppen bakom IK-landskapet förbundit sig att hålla hemligt. Bland annat för att flera företag låg klart risigt till på kartan. Det är från de försöken som exemplet i figuren är hämtat.

– Kartan visar hur ett av företagen i försöket förutsåg hur de riskerade att halka ned i en dal med dålig marknadsutväxling. Genom att under två år investera 27,6 miljoner dollar i olika åtgärder lyckades de vända utvecklingen och i stället förbättra sin position, berättar Tord Beding.

Ett företags marknadsvärde består idag i genomsnitt till över 85 procent av immateriella värden, mindre än 15 procent utgörs av enkelt mätbara fysiska och finansiella tillgångar. De immateriella värdena kan enkelt sammanfattas som intellektuellt kapital (IK) – det vill säga summan av humankapital och strukturkapital.

Ett företags framtida värde ligger i den hävstångseffekt som uppkommer i samspelet mellan human- och strukturkapital. De ledare som bäst lyckas kartlägga och utveckla det intellektuella kapitalet kan sedan utnyttja hävstångseffekten för att skapa sig dominans på en marknad. Organisationer med mest hävkraft blir framtidens vinnare. Ett exempel: Skådespelaren **Leonardo Di Caprio** betalas flera hundra miljoner för en film. Men han är beroende av ett filmbolag för att tjäna pengarna. Det är samspelet mellan Leo som humankapital och filmbolagets strukturkapital som är den vinnande hävstångseffekten.

> IK-landskapet är framför allt ett pedagogiskt verktyg

– IK-landskapet är framför allt ett pedagogiskt verktyg, ett sätt att höja verkningsgraden på dagens affärssystem. Det ligger ovanpå de system som finns idag, är ett komplement. Det gör det enklare att visualisera frågeställningarna, justera och följa upp, förklarar Tord Beding.

Men för att visa ett företags status i förhållande till konkurrenterna räcker det inte med att mata systemet med fakta om den egna organisationen. För att få ett heltäckande landskap måste alla företag på en marknad tas med. I början matade Beding, Edvinsson och Kitts in över hundra faktorer och ”fria parametrar” om varje företag. Genom försök identifierade de till sist 64 nyckelfaktorer som påverkade IK, hävstångseffekten och i slutändan marknadsvärdet.

– Men antalet faktorer kan variera beroende på organisationen, säger Tord Beding.

NYCKELFAKTORERNA LÄGGS in i tabeller. Ett enskilt företags värden bestämmer sedan var på kartan det befinner sig i dagsläget. Låt säga att det, som i figuren ovan till vänster, befinner sig någonstans mitt på en bergssida.

– Genom att klicka på en position högre upp i landskapet får ledningen direkt upp de underliggande faktorerna som krävs för den nya positionen. Systemet beräknar vilka resurser, både materiella och mänskliga, som behövs, vad det skulle kosta samt hur mycket tid det skulle kräva, säger Leif Edvinsson.

Nu hoppas gruppen bakom IK-landskapet att verktyget ska börja användas kontinuerligt av företag, analytiker och politiker. Systemet är inte bara intressant för företag, hävdar de, utan kan lika gärna användas av kommunledningar.

Den nya matematiska algoritm som systemet bygger på är offentlig, eftersom den tagits fram av Brendan Kitts forskarlag.

– Vi ser hellre att det här hjälpmedlet får stor spridning och ökar förståelsen för det intellektuella kapitalet än att ett enskilt företag innehar ett patent på det, säger Tord Beding. ■

Mer info om IK-landskapet hittar du på guru.nu

INTE VILKET **KAPITAL** SOM HELST

STRUKTURKAPITAL Värdet av det som finns kvar när humankapitalet, medarbetarna, har gått hem. Till exempel databaser, kundregister, manualer, varumärken och organisationsstrukturer.

HUMANKAPITAL Det ackumulerade värdet av investeringar i medarbetarnas utbildning, kompetens och framtid. Kan beskrivas som medarbetarnas kompetens, relationsförmåga och värderingar.

INTELLEKTUELLT KAPITAL (IK) Det samlade värdet av strukturkapital och humankapital, som mått på framtida intjäningsförmåga med ett humant perspektiv.

GURU02s2829 2000-10-11 23.20 Sidan 29

GURU02s3031 2000-10-11 23.21 Sidan 30

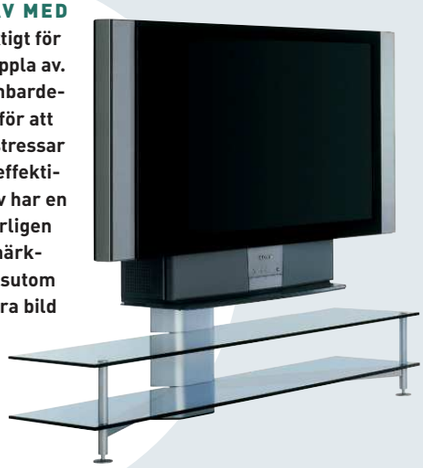
”Poängen med lättillgänglig teknik är att skapande är viktigt för människan. Och att inte få utlopp för det leder till frustration”

SOUNDTRACK TILL DITT LIV

Om man är musikälskare finns alltid ett problem när man är ute och rör sig på stan. Låten man vill höra finns inte med. Oavsett om man har walkman, discman eller minidisc uppstår problemet. Det finns en lösning på alla problem, även om man ibland får vänta länge. Creative Labs har skapat en mp3-spelare som kan lagra 6 GB musik. Det blir ungefär tusen låtar. Och oavsett hur musiknördig du är kommer du att märka att det är rätt svårt att fylla det utrymmet. Äntligen finns prylen som gör att man kan leva sitt liv som om det hade ett soundtrack. Creative Labs Jukebox, $ 422.95 på buy.com

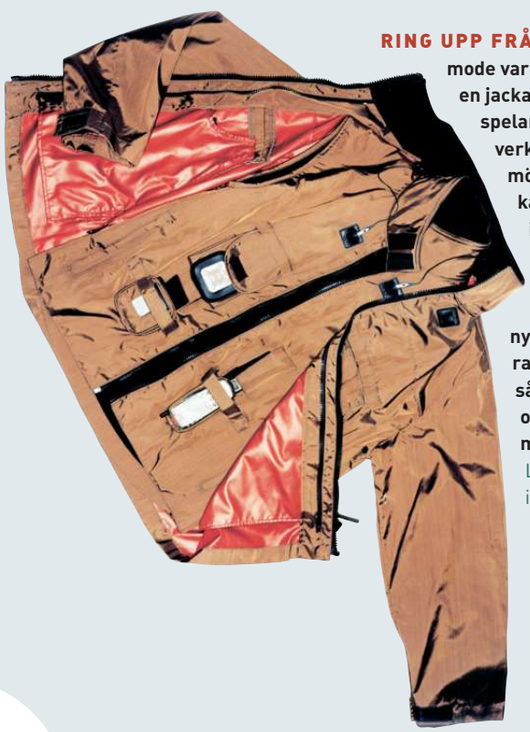
STRESSA AV MED 50 TUM **Tv är viktigt för att man ska kunna koppla av. Ibland behöver man bombarderas av synintryck och ljud för att slippa tänka på saker som stressar en. Ju större tv desto bättre effektivitet. Sonys nya projektions-tv har en 50 tums widescreen som säkerligen hindrar dig från att fästa uppmärksamheten på något annat. Dessutom är den anpassad för att visa bra bild även om man råkar vara fast i det analoga träsket.** Sony Grand WEGA KF-50SX100, cirkapris 80 000 kronor.

MIKRON SOM RÄKNAR SJÄLV

Det är små saker som gör livet. Det kan kännas onödigt att lyxa med en mikro, men det är av yttersta vikt att inte behöva lägga ner någon energi på meningslösa saker som att värma mat. Bara tanken på att stå där och beräkna uppvärmningstiden känns påfrestande. Med den här mikron är det bara att koppla bort hjärnan. Den läser själv av hur mycket mat som finns på tallriken och värmer sedan perfekt. Och om du mot all förmodan vill syssla med lite hjärngympa kan du naturligtvis göra det på det gamla vanliga sättet. Whirlpool-ugnen MT247, 13 996 kronor på onoff.se

RING UPP FRÅN JACKAN **Vem sa att tekniskt mode var passé? Levi's och Philips har skapat en jacka med inbyggd mobiltelefon och mp3-spelare. Nu kanske många tycker att det verkar onödigt, men tänk bara på vilka möjligheter detta skapar. Om ett par år kanske vi har en regelrätt dator insydd i overallen? När du går hemifrån på morgonen släcker dina kläder automatiskt lyset och låser dörren. Du behöver inte plocka fram någon nyckel till bilen heller och din favoritradiostation ställs automatiskt in, och så vidare. Nu får vi nöja oss med mobil och mp3-spelare, men det är drömmen vi betalar för.** Levi's/Philips-jacka: Levi's icd+, cirka 9 000 kronor, ännu inte släppt i stor skala.

TRÖTT PÅ LILLA SKÄRMEN? **Du har köpt en portabel DVD och nu är du trött på den 7-tums LCD-skärmen. Olympus Eye-Trek är lösningen, ett par videoglasögon som ger illusionen av att man sitter framför en bioduk. Nu kan du susa fram på flygplanet, själv välja film och dessutom ha bättre bildkvalitet. OK for take off, typ.** Olympus Eye-Trek fmd-200: 6 995 kronor, fmd-700: 15 000 kronor.

GURU02s3031 2000-10-11 23.22 Sidan 31

SPELA SQUASH SNYGGT **Om du känner för att sporta och verkligen vill ansträngа dig ska du köpa en squashracket. Squash är den perfekta sporten av flera anledningar. För det första är den extremt effektiv – man blir helt utpumpad på en halvtimme. För det andra är den snygg – särskilt om man har på sig de där glasögonen. Slutligen kan man känna sig som om man är med i en Woody Allen-film, eftersom han alltid spelar squash. Och sedan är steget kanske inte så långt till att dejta tjejer eller killar som är mycket yngre än man själv, och fläka ut sig på soffan för en omgång psykoterapi.** Squashglasögon, 165 kronor.

RAKNING DE LUXE **Man tror sällan att rakkrämer och rakskum ska hålla olika klass. Eller att man för den skull kan köpa sig till en bättre rakning. Men Kiehl's rakkräm är helt enkelt bäst. Man får visserligen stå ut med den fåniga texten på förpackningen, med formuleringar som "Try it, you'll fly it!" eller "It's a hairrazing formula". men i slutänden ser man till resultatet.**
Kiehl's rakkräm, 220 kronor.

TVÄTTA BORT DINA SYNDER **Vi lever inte i ett katolskt land och kan sålunda inte springa till bikten närhelst vi behöver få lite själslig förlåtelse. Om inte annat för att det skulle skapa enorma köer i de få katolska församlingar som finns. Det finns en lösning på våra problem och det heter ta ett bad. Med detta badskum tvättar du enkelt bort dina synder. Det är bara att öka dosen om du har syndat extra mycket. Välkommen till ditt nya, själsligt rena liv.** Wash away your sins badskum, 189 kronor.

DANIEL BJÖRK

Bli din egen Bergman

Lars von Trier lär ha sagt att även om den nya filmtekniken gör det möjligt för vem som helst att göra film kommer det inte att komma fram hur många nya fantastiska filmer som helst. Det sitter inte en Bergman varje buske.

Sony DV-kamera: DCR-PC 110, 24 000 kronor.

Jag tror att det är helt fel tänkt.

Poängen med lätttillgänglig teknik är inte något utilitaristiskt framvaskande av gömda och glömda genier som aldrig fick chansen. Poängen med ny teknik är att den gör det möjligt för vem som helst att göra en film.

Parallellen med skrivande är enkel och belysande. Hur många har inte dikter i byrålådan, eller en påbörjad roman i datorn? Det är knappast så att alla dessa människor kommer att publicera sina alster. På samma sätt kommer naturligtvis den nya DV-tekniken att producera en uppsjö halvfärdiga splatterfilmer, kammardramer, thrillers och komedier. En del kommer kanske att bli färdiga men vara så dåliga att inte ens upphovsmannen ser något annat syfte med dem annat än att plåga sina kompisar.

Poängen med lättillgänglig teknik är att skapande är viktigt för människan.

Och att inte få utlopp för det leder till frustration. Många av dem som nu skriver dikter eller målar tavlor, eller gör musik, kanske egentligen känner att de vill göra en film, men det har inte funnits några medel för det. Det behöver inte bli ett mästerverk, man behöver inte vara Ingmar Bergman.

Daniel Björk är journalist och tror på den nya DV-tekniken

GURU02s3234 2000-10-12 00.12 Sidan 32

◗ Konkurserna inom e-handeln duggar tätt. Olyckskorparna kraxar och investerarna flyr. Så när branschen dödförklaras letar vi upp vinnarna. E-handelsföretagen som går med vinst.

TEXT **DANIEL ATTERBOM** FOTO **FREDRIK HJERLING**

e-handeln blomstrar

Internethandeln skulle frälsa världen.

Riskkapitalet vräkte in.

Sedan vände det. Minst sagt.

I världskrigsstil kunde vi läsa om e-handelns död och förluster i miljardklassen.

Boo.com, Dressmart, Boxman – tre exempel som stämplar e-handeln som en katastrofbransch.

Men det är naturligtvis allt för enkelt.

I den här, liksom i alla andra branscher, finns både goda och dåliga exempel.

De som dödförklarar e-handeln har till exempel inte räknat med en urstark gammal svensk tradition – postorderhandeln.

Att Sverige är ett av de mest internettäta länderna vet alla. Att Sverige har en rik tradition när det gäller postorder är däremot något som en del tycks ha glömt bort.

Om man jämför Sverige med den forna unionspartnern Norge visar det sig att närmare två tredjedelar (63 procent i Norge och 64 procent i Sverige) har tillgång till internet. Nästan var fjärde svensk, 24 procent, har någon gång handlat på nätet. Motsvarande siffra i Norge är endast 17 procent. Bland dem som någon gång näthandlat är det nära hälften som gjort det under den senaste månaden.

Det visar en undersökning av den svenska och norska e-handeln som Svensk Handel och Handels- og Servicenaeringens Hovedorganisasjon (HSH) i Norge gjorde tillsammans med Gallup tidigare i år.

I övrigt visar undersökningen att norrmännen, trots Sveriges höga it-status, e-handlar nästan lika mycket. Mest populärt att handla är varor som man redan känner till: musik, böcker och datautrustning.

I NORGE ÄR RESOR en attraktivare tjänst på nätet än i Sverige, nio respektive fyra procent.

– Internethandeln växer, trenden mot ökande e-handel är tydlig. Men vår norsk-svenska undersökning visar att e-handeln fortfarande har få stamkunder, säger **Sofia Leufstedt**, ekonom på Svensk Handel.

– Våra handelsföretagare måste satsa ännu mer på kundvård och hålla en högre servicegrad för att behålla sina nätkunder.

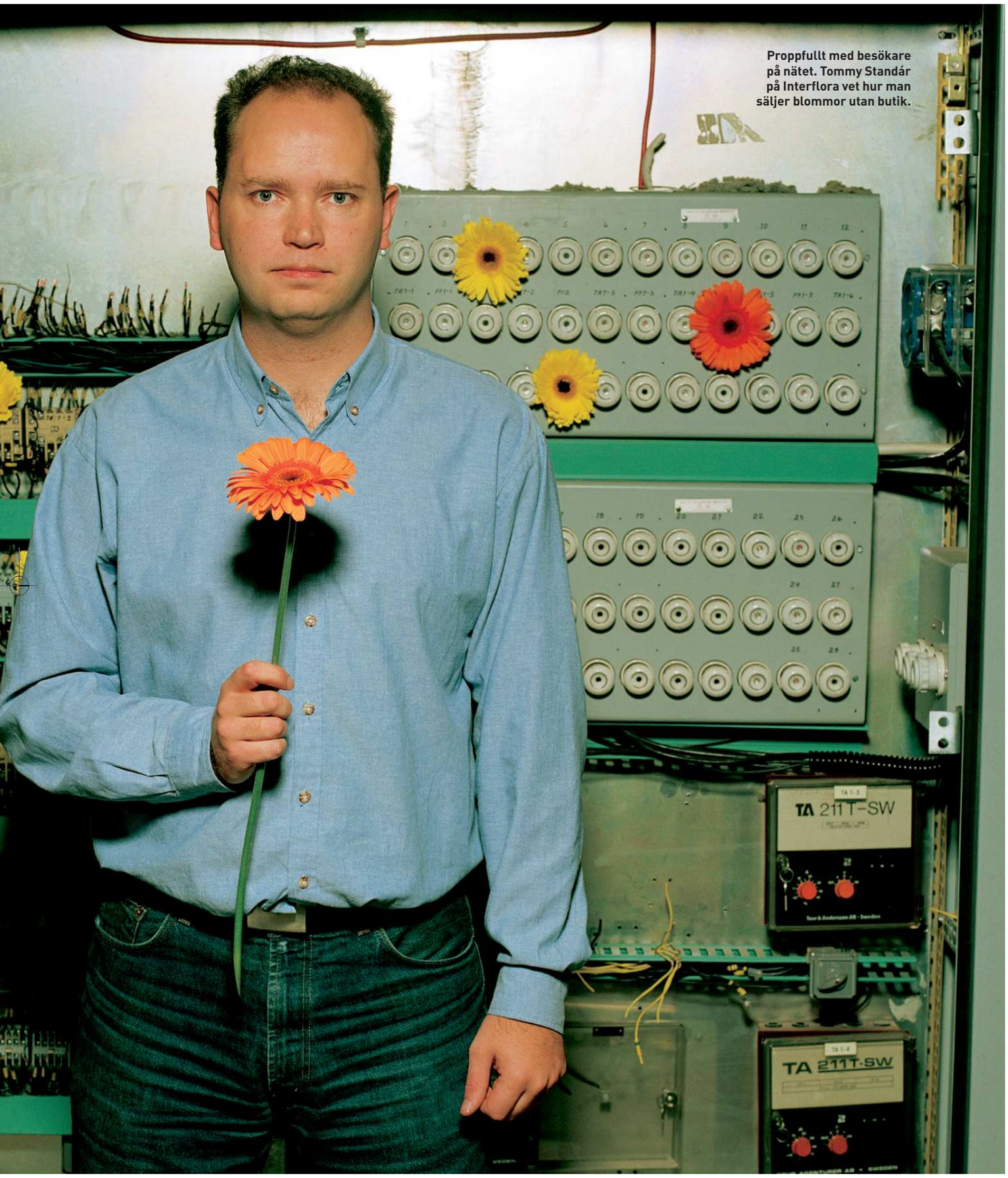
Postorderfirmorna har mycket gratis. Varumärke, tradition och organisation. Inte att undra på att flera av dem blivit vinnare också på nätet.

Men en fotoaffär i Umeå och en barnvagnsåterförsäljare i Malmö finns också bland våra goda exempel. Exempel som visar att e-handel kan vara en vinstgivande affär.

Vänd – och läs hur de gjorde. ▸

GURU02s3234 2000-10-12 00.13 Sidan 33

Proppfullt med besökare på nätet. Tommy Standár på Interflora vet hur man säljer blommor utan butik.

GURU02s3234 2000-10-16 16.00 Sidan 34

5 företag som gör rätt

	Thomas Lövgren, vd, Cyberphoto	**Tommy Standár,** internetansvarig, Interflora AB	**Marie Timmersjö,** marknadsansvarig, Ginza Musik AB	**Branko Gyllenknapp,** vd, Barnaffären G-knapp AB	**Lars Wallén,** vice vd Clas Ohlson
Omsättning:	**Vi räknar med 40–50 mkr år 2000.**	250 mkr, varav internet är 10 procent.	**250 mkr, varav 70–75 procent via internet.**	3,5 mkr.	**1,067 mdkr, varav internet cirka 50 mkr.**
Vinst:	**God.**	”Tillfredsställande, men hemlig.”	**4 mkr.**	400 000 kr.	**Hela företagets vinst 115 mkr. På internet 4,5 mkr.**
Etableringsår på internet:	**1996**	1995	**1997**	1999	**1996. Webbutik 1999.**
Antal anställda (internet):	**8.**	35. (”Internet ingår i Blommogramdelen där vi är åtta personer.”)	**55 (renodlat internet fyra till fem personer).**	2. ”Vi skulle behöva vara fyra.”	**540 (varav 1 webbmaster plus personal vars arbetsuppgifter tangerar internet).**
Antal transaktioner:	**50–100 per dag.**	68 000 beställningar 1999. Budgeten för år 2000 är 100 000.	**Drygt 400 000 per år.**	”Jag tar bara några få order per dag, men jag behöver inte annonsera i dagstidningar, det är en fördel.”	**Pendlar mellan 4 000 och 8 000 i månaden, inklusive Norge.**
Bästsäljare:	**Digitala kameror.**	Säsongens bukett, som varierar efter årstid.	**DVD ökar mest. Ebba Grön-samlingen har sålt mest genom åren.**	”Nej , vi jobbar på bredd, tusen artiklar i sortimentet ska bli två tusen.”	**CD-R-skivor.**
Vad är rätt när det gäller att sälja via internet?	**”Bra information, bra service och bra priser.”**	”Vi har varken råkat ut för något rätt eller fel.”	**”Det ska vara enkelt. Inte krångligt och svårt.**	”Varje transaktion ska ha täckning. Jag vill inte sälja med förlust och jag vill inte dumpa priserna.”	**”Produkter som är lätta att identifiera är rätt, vare sig det är skivor, böcker eller skruvmejslar.”**
Vad är fel när det gäller att sälja via internet?	**”Tvärtom mot svaret ovanför (skratt).”**	”Samma sak.”	**”Det beror på vilken bransch man tillhör.”**	”Många satsar nog för mycket på marknadsföring. Marknadsföringen ska vara högst 5 procent, inte 500 procent.”	**”Jag tror att man många gånger underskattar logistik, kundvård och eftervård.”**
	www.cyberphoto.se	www.interflora.se	www.ginza.se	www.g-knapp.se	www.clasohlson.se

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2000-2
Plats i läsutgåvan: 35

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

HUR GURU ÄR DU?

PRENUMERERA NU!
LANSERINGSRABATT
TILL OCH MED DEN 30 NOVEMBER!

20% rabatt på helårs-prenumeration!

eller

15% rabatt på halvårs-prenumeration!

106 ☐ Ja tack, jag vill ha en helårsprenumeration (**11 nr**) på Guru för 485 kr/år. Då sparar jag 120 kr jämfört med lösnummerpriset! Dessutom får jag **20% lanseringsrabatt**, så jag betalar bara **388 kr**.

107 ☐ Jag tar en halvårsprenumeration så länge. Jag får **6 nr** av Guru för 388 kr och sparar 45 kr jämfört med lösnummerpriset. Med min lanseringsrabatt på **15%** betalar jag bara **245 kr**.

Namn .....

Adress .....

Postadress .....

E-mail .....

Telefon .....

(ERBJUDANDET GÄLLER T O M 30 NOVEMBER OCH ENDAST INOM SVERIGE)

71321 003*

FRANKERAS EJ PORTO BETALT

GURU

Svarspost
121 690 452
106 88 Stockholm

Posta redan idag eller **ring** 08-454 95 19 eller **faxa** 08-21 40 84

*Alla kundinformation, såsom namn- och adressuppgifter mm, behandlas med hjälp av modern informationsteknik och lagras hos Bonnier AB som äger Guru.

CityReach International ger ditt företag en

Helt säker co-location

för affärskritiska internetsystem & kommunikationer

CityReach International ger ert internet- och kommunikationsdrivna företag omedelbar röst-, data- och internetaccess med valfri bandbredd och komplett säkerhet. Vårt nya co-locationcentrum – Secure internet eXchange (SiX) – på 8.000 kvadratmeter tar hand om era affärskritiska internetservrar, er kommunikationsutrustning och infrastruktur för nätet.

EXCELLERPA PUBLISHING

Operatörsneutral • Bandbreddsbörs • Garanterad elförsörjning • Rigorös säkerhet & tillförlitlighet

CityReach International Sverige AB, Besöksadress efter ö.k. **Tel:** 08-36 75 60 **Fax:** 08-36 75 61
Email: psander@city-reach.com **Internet:** www.city-reach.com **Mobil:** 070-519 37 30
Huvudkontor: 5 Greenwich View Place, Millharbour, London E14 9NN, UK

Setting the standard for interconnection and co-location services

CityReach International

GURU02s3737 2000-10-13 13.54 Sidan 37

ERIK HÖRNFELDT

Internet är fullt av fossiler

I förra seklets början hittade paleontologen **George Walcott** internets framtid högt uppe i Klippiga Bergen i Kanada, på en bergsrygg på nästan 3 000 meters höjd mellan Mount Field och Mount Wapta.

Internets framtid var inte mycket att titta på, ett mörkt skifferlager i bergssidan, drygt två meter högt där det var som tjockast och bara ett sjuttiotal meter långt. Det var lätt att missa det, inte minst för att man har en av den nordamerikanska kontinentens vackraste utsikter om man vänder blicken åt väster.

Men här uppe på bergsslänten hittade Walcott en massa fossiler som inte bara har förändrat vår syn på livet här på jorden utan också ger oss en ledtråd till internets framtid.

Nu är internets cambriska explosion över. Nu börjar de mindre livsdugliga experimenten dö ut.

Vad är utveckling? Det fanns en tid när man trodde att allt var enkelt i början, att encelliga djur gav upphov till flercelliga och att arterna specialiserade sig och att livets träd gradvis fick allt fler och fler grenar.

Att utvecklingen obönhörligen gick från det enkla, okomplicerade till det komplexa, sammansatta, innan vi till slut nådde fram till skapelsens krona, oss själva.

Det är fel.

I AVLAGRINGARNA I BURGESS-SKIFFERN hittade Walcott nämligen en näst intill osannolik rikedom av djur och arter. Inte bara representanter för alla nu kända art-familjer utan också en väldig massa kryp, knott och oknytt vars like aldrig skådats.

De här djuren levde alla för 570 miljoner år sedan i en period som kallas den cambriska explosionen. Explosion därför att efter en dryg miljard år av encelligt liv där egentligen inget av intresse inträffat så dyker det plötsligt och utan förvarning upp denna häpnadsväckande rika fauna av flercelliga djur.

Opabinia hade sju ögon, tre svansar med något som ser ut som kylflänsar och en snabel som slutade i en kräftklo. Nectocaris ser ut som en ål med en räkas huvud.

Anomalocaris var så underlig att forskarna länge trodde att delarna kom från tre olika djur och ingen begriper sig ens på den samling av taggar, rör och tentakler som kallas Hallucigenia.

Ingen djuridé verkar ha varit för konstig för att kunna existera de här första, vilda åren. Och sedan, efter en förhållandevis kort period har de flesta dött ut.

De enda som blev kvar var anfäderna till de art-familjer vi har idag: bakterier, svampar, växter, ryggradsdjur och insekter. Alla de andra sopades bort.

Det var som om naturen plötsligt hittade på en ny affärsidé, flercelliga djur, och omedelbart inledde några år av vild experimentlusta där den testade alla upptänkliga olika organismer innan den till sist stannade för några få basmodeller, bestämde sig för att just dessa hade framtiden för sig och sedan lät resten dö bort, avskrivna som mindre lyckade försök.

ALLTSÅ, LIVET UTVECKLADES så att först skapades en väldig massa varianter och sedan dog alla utom några få, de mest livskraftiga, ut.

Och på dem byggde allt fortsatt liv vidare.

Är det internets framtid?

Kanske. Vi har just gått genom en period av nyskapande och nyföretagande som saknar motstycke i mänsklighetens historia, en explosion av affärsliv där ingen idé varit för vild för att bli testad. Push, java, m-handel, folk som fick betalt för att titta på annonser, bestäm priset själv, auktioner, omvända auktioner, dynamisk prissättning, gratis PC åt folket, försäljning av stenrösen över internet och vertikalt nischade B2B-portaler, allt har vi prövat i några år nu.

Och nu är internets cambriska explosion över. Nu börjar de mindre livsdugliga experimenten dö ut. Och denna massdöd har bara börjat.

När den är slut kommer vi att stå där med fyra eller kanske fem fungerande affärsmodeller kvar och det är dem vi kommer att bygga vidare på. ■

Erik Hörnfeldt är CVO på Halogen och skriver i nästa Guru om vin & sprit.
erik@hornfeldt.se

guru02s3841 2000-10-13 13.55 Sidan 38

Datanörden* har snart spelat ut sin roll som internetsamhällets **NATURLIGA FIXSTJÄRNA**. När nätet ska fyllas med affärer, tjänster, kärlek och **UNDERBARA BERÄTTELSER** krävs andra kompetenser. Nu kommer universalgenierna. Och det är it som driver på utveckling-en – det ligger i själva ordets sammansättning, informations-teknologi.

TEXT **JAN ISAKSON**

Teknikerna har

STOCKHOLM: Tråkiga, tack.

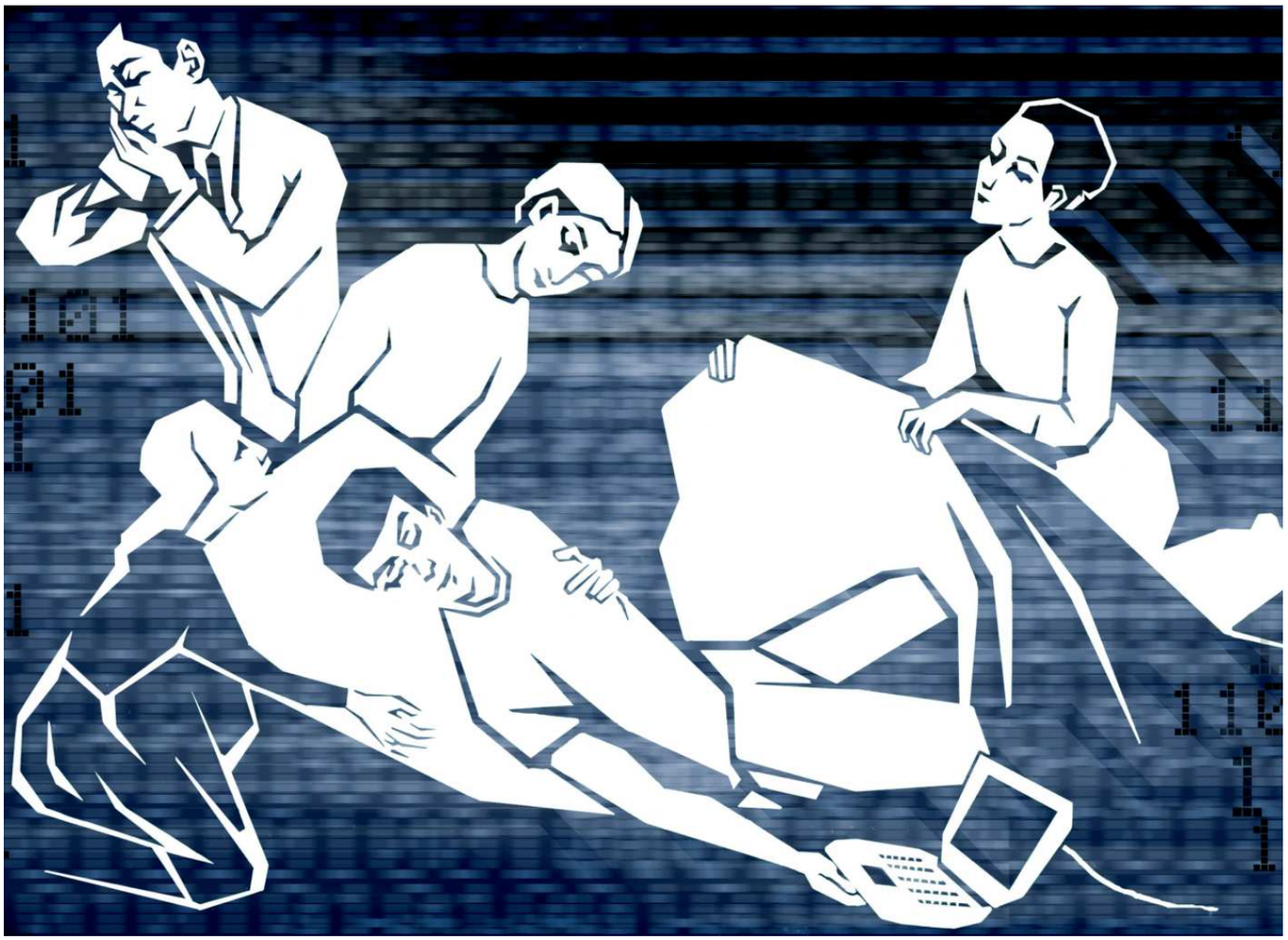

KÖPENHAMN: Ta det lugnt, tack.

NÄR FÖRETAG, MYNDIGHETER och organisationer nu börjar konkurrera på allvar om användarnas uppmärksamhet växer behovet av människor som kan fylla internet med innehåll och mening.

Det konstaterar Saco i rapporten ”De nya jobben finns på Internet”. Nätet har snabbt blivit en självklar ”arbetsyta”. Hur internet fungerar är inte längre intressant, det viktiga är att användandet ger resultat. Och det är därför it-företagen nu behöver människor med specialistkunnande som kan utveckla och/eller använda de nya kommunikationsmöjlighe-

guru02s3841 2000-10-16 14.24 Sidan 39

Den döende nörden av Viktor Grut/Rithuset.

gjort sitt.*

Nörd – enkelspårig och ngt löjeväckande person (ngt nedsättande): datanörd

ENLIGT NORSTEDTS SVENSK ORDBOK

terna, skriver utredaren. Det som efterfrågas är till exempel kunskap om hur man söker och hanterar information från stora databaser, om it ur ett användarperspektiv, om hur man skriver texter för webben och om design och form för webbsidor.

Till det kan läggas filmare, dramaturger och konstnärer som ska hjälpa till när internet klarar både rörliga och tredimensionella bilder. Många it-företag använder redan mycket skiftande kompetenser i sina projektgrupper, och den här utvecklingen kommer att accelerera.

guru02s3841 2000-10-16 14.25 Sidan 40

Nu måste ettor och n

Men det räcker inte med att vara humanist för att bli attraktiv på framtidens arbetsmarknad. Personen måste också ha kunskap om och intresse för teknik.

Framtidens vinnare är mer generalist än specialist.

Det finns till och med de som spår att rena tekniknischer inom it kommer att få svårt att hitta jobb i framtiden.

UPPSALA: Skriv svenska, tack.

LUND: Ut i rymden, tack.

–Bland civilingenjörerna är det oerhört populärt att nischa sig på it idag. Men i takt med att branschen mognar kommer företagen inte att behöva lika många specialister. Snart kommer den enklare programmeringen att tas över av folk som har kontakt mellan höger och vänster hjärnhalva, och med den här utbildningstakten får vi då ett överskott på rena specialister, säger **Jörn Tjernell**, förbundsdirektör på civilingenjörsförbundet.

Nu tror han inte att it-specialisterna kommer att gå arbetslösa. Snarare tvingas de arbeta i traditionell industri eller med biokemi.

Jörn Tjernell välkomnar att Sverige får en större korsbefruktning mellan humaniora och teknologi.

–USA ligger långt framme på det området. Amerikanerna brukar komma långt ned i matematiktävlingar, men sen plockar de i alla fall hem nobelprisen. Det händer något i tvärvetenskapen som skapar kreativitet. Generalisten kommer att bli viktigare i framtiden.

PÅ AU-SYSTEM I STOCKHOLM arbetar hundratals it-specialister. Här har man inga ambitioner att kliva på innehållståget i internetbranschen, de vill inte bli generalister. Men ”nördarna” på AU-System har en mycket genomtänkt strategi för att behålla sin position på marknaden. Företaget har valt att hela tiden arbeta med ny teknik. När tekniken är mogen låter de andra ta över, vilket i förlängningen är helt avgörande för att de ska kunna behålla sin lönsamhet och sina höga löner.

–E-handeln är ett bra exempel. För fem år sedan fick alla bygga hela handelslösningen själva, men idag finns det i princip färdiga lösningar att köpa över disk, ofta från affärssystemsleverantörerna. På det sättet kan numera vem som helst lägga ut sina produkter på webben. De företag som inte ställt om sin verksamhet till de här förändringarna står då plötsligt med för många anställda. Valet står då mellan att börja konkurrera med pris eller att lägga om verksamheten. Däremot måste fler människor arbeta med att sköta butikens innehåll, säljverksamhet och CRM, förklarar Johan Nyberg, affärsenhetschef på AU-System.

Han ser redan idag hur utvecklingen går mot att fler och fler uppgifter som tidigare krävde it-tekniker kan skötas av dem som ska använda systemen i slutändan.

–Allt fler system blir självinstallerande. Det är bara att plugga in dem så fixar programvaran alla inställningar.

Klarar inte ett företag att ställa om verksamheten till de nya förutsättningarna får det problem. Det är en trolig orsak till att breda och stora konsultföretag som WM-data, Tieto Enator och Alfaskop nu tvingas säga upp folk.

ETT ANNAT EXEMPEL ÄR wap-hysterin som bröt ut för ett år sedan. Det räckte med att ett företag hade ett par personer som behärskade programspråket WML för att driva upp börskursen i raketfart. Sedan föll kurserna tillbaka lika snabbt. Det gick på ett år.

– Nu har marknaden förstått att alla som kan HTML-programmering lätt kan lära sig WML och fokus ligger nu i stället på affärsmodeller och teknisk infrastruktur. Hypen var över och det var dags att leverera tjänster med hög teknisk kvalitet och innehåll, fortsätter Johan Nyberg.

TEMA DEN DÖENDE NÖRDEN **42–45 AFFÄRSIDE: KONST, SPRÅK & DRAMA** **46–49 MJUKA LINJEN PÅ CHALMERS**

guru02s3841 2000-10-13 15.15 Sidan 41

UTBILDNINGAR SOM BLIR ALLT MER INTRESSANTA FÖR IT-FÖRETAGEN:
Bibliotekarie, pedagog/humanist, informatör, copy-medarbetare, grafisk designer och illustratör.
Källa: Saco

nollor få ett innehåll

Enligt Johan Nyberg kommer vi att få se den här utvecklingen på område efter område. För varje ny teknik får specialisterna på innehåll ytterligare ett forum.

Jörgen Nissen är beteendevetare med inriktning på sociologi. Han har också disputerat i teknik och social förändring och studerat sambandet mellan människa, teknik och samhälle. Dessutom är han kursansvarig för den nyinstiftade humanistingenjörsutbildningen vid Uppsala universitet.

Enligt honom kommer it att pressa utvecklingen mot en mer tvärvetenskaplig inriktning. Det ligger i själva ordet informations-teknologi.

– Utvecklar du nya bilar kan du hålla på och göra dem mer tekniskt avancerade hur länge som helst. Tar du däremot fram en it-lösning kommer innehållet – design, färger, bild och text – direkt att färga av sig på tekniken, vilket för dem närmare varandra.

NÄRINGSLIVET HAR LÄNGE krävt att till exempel civilingenjörerna ska få en bredare kompetens eftersom de idag måste kunna arbeta i projekt. Universiteten har däremot varit tröga att ställa om. I stället för att göra om utbildningen i grunden har man lagt till diverse kurser utan att skapa något sammanhang.

– Men det kommer nu. Främst hos de mindre högskolorna, eftersom de måste hitta på något för att konkurrera.

Generellt har vi i Sverige en enormt stark fokusering på teknikspecialisering. De stora bromsklossarna i utbildningssystemet är enligt Jörgen Nissen lärarna på de tunga institutionerna KTH, LTH, Chalmers och några till.

– Om man föreslår att lägga om 20 poäng i något av kärnämnena på de här skolorna sparkar de bakut. De säger att det blir för brett och för lite specialisering.

Men egentligen är det kanske fel att bara gnälla på teknikerna – specialister kommer alltid att behövas. En lika intressant fråga är varför humaniora länge fått stryka på foten i utbildningsväsendet.

– Det beror på det snäva nyttotänkandet. Politikerna tror att det är viktigast för samhället med teknik och naturvetenskap.

Jörgen Nissen tror att humanisterna hade sluppit en del av de senaste årens neddragningar om de profilerat nyttoaspekten, till exempel inom it.

HAN FÅR MEDHÅLL av **Fredrik Svensson**, före detta yrkesofficer och personalvetare, numera på e-learningföretaget Luvit.

– Ingenjörer och ekonomer är prioriterade eftersom det är lätt att räkna fram deras samhällsekonomiska nytta. Och de tvärvetenskapliga satsningarna går alldeles för långsamt. Studenterna klär sig till och med i olika uniformer för att markera avstånd, säger han och beklagar i nästa andetag att regeringen inte lägger mer utbildningspengar på humaniora:

– Beteendevetarna skulle till exempel få en anslagsökning med 15 procent. Men när de idag har fyra timmar lärarledd undervisning räcker det inte långt.

Fredrik Svensson vill skapa ökad interaktion mellan humanister, tekniker och ekonomer av två skäl: dels bör humanister – om några – kunna bedöma ett företags humankapital, dels kan de bidra till bättre affärsbeslut.

– Ta Boo.com, de hade inte en tanke på beteendevetenskap, utan lät någon flashig affärsutvecklare göra bedömningarna. Med 3,5 miljarder kronor i kassan borde de anställt 20 socialpsykologer och sociologer, de skulle kommit fram till att Boo borde väntat. Time to market kanske inte var så viktigt, utan de kunde tagit det lugnt och byggt verksamheten i liten skala. ■

STOCKHOLM: Mera känsla, tack.

GÖTEBORG: Humanist, tack.

50 RYMDTOA BYGGD I LUND
51 VAR TRÅKIG – DÅ FÅR DU JOBB
52–54 KAFFE OCH CONTENT I KÖPENHAMN

GURU02s4245 2000-10-13 13.59 Sidan 42

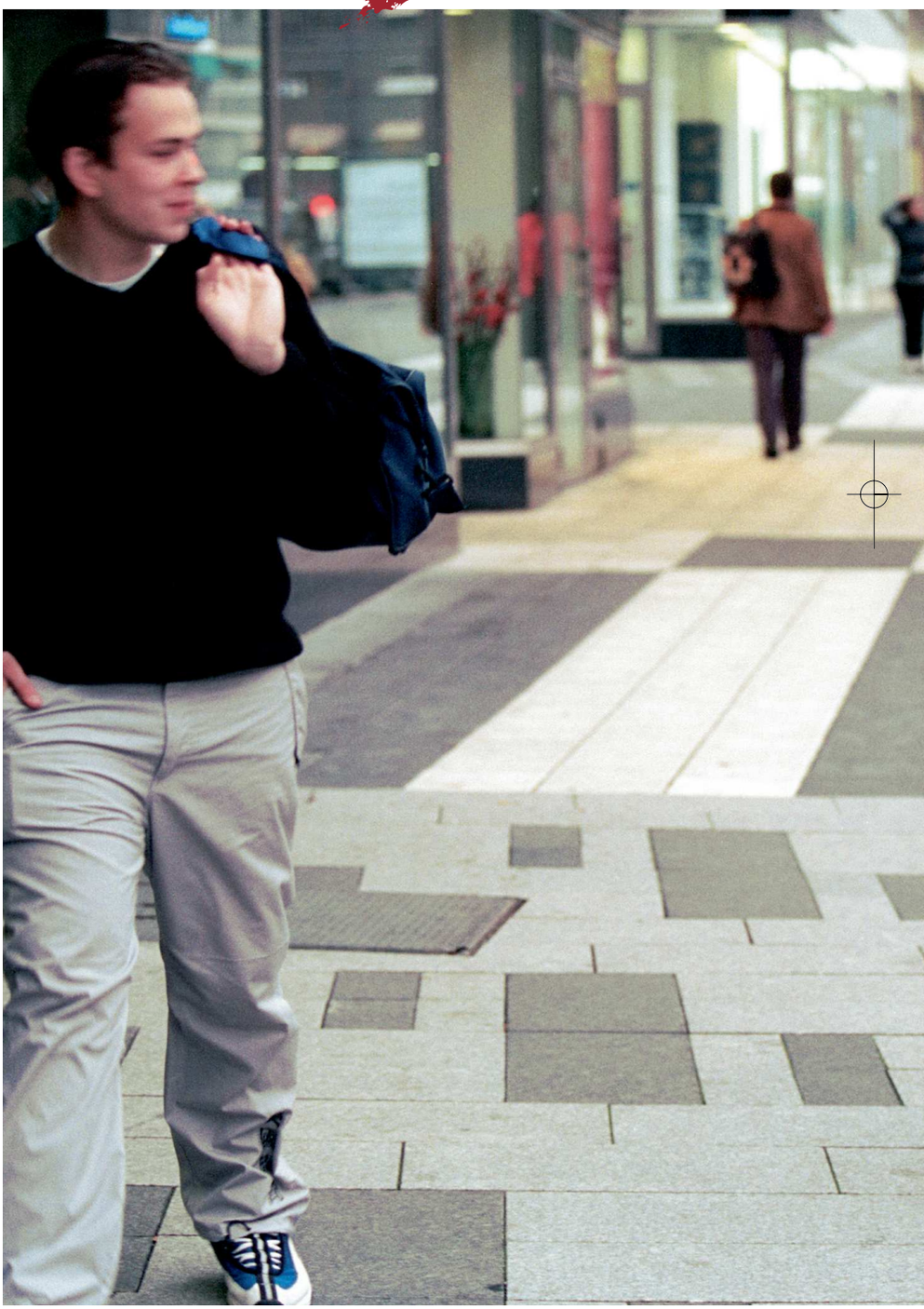
VINNARE: TJEJERNA

Content is ~~King~~

Män och tekniker har hittills stått i centrum för internetutvecklingen. Men när tekniken mognar förskjuts fokus mot innehållet.

Och i konst, språk, dramaturgi, form och beteendevetenskap slår flickorna ofta pojkarna på fingrarna.

TEXT **JAN ISAKSON**
FOTO **GUNNAR SEIJBOLD**

Geska Helena Andersson hittade sin passion 1998. I ett par dagar hade hon tillsammans med en klasskompis från Kaospiloterna varit på väg från San Francisco i en skruttig bil. De tältade utmed vägen. Crested Butte, Colorado, är en liten håla med 1 500 invånare, men där finns också spacecowboyen **Dana Atchley**. Varje år arrangerar han The Digital Storytelling Festival i samhället.

– Hans show var fantastisk. Dana sitter på en stubbe bredvid en liten tv med en inspelad lägereldsvideo på. Bakom honom en storbildskärm. I handen har han en trådlös mus. Det är all teknik som syns, berättar Geska Helena Andersson.

På festivalen träffade Geska också **Joe Lambert** och **Nina Mullen**. De driver Center for Digital Storytelling vid Berkeley University i Kalifornien där Geska senare gjorde sin praktiktjänstgöring och lärde sig berättartekniken i grunden.

Men Geskas intresse för berättande föd-

GURU02s4245 2000-10-16 14.29 Sidan 43

Queen

Geska Helena Andersson tycker det är hög tid att humanisterna tar över kommunikationen på nätet.

des långt tidigare. Redan som barn var hon intresserad av teater och scenkonsten fanns även med under gymnasietiden.

Efter gymnasiet blev det bland annat teater- och filmvetenskap i Lund samtidigt som hon arbetade som scenografiassistent på Hipp, Malmö Dramatiska teater. Ett tag funderade hon på att börja forska. Men tanken på att skriva en avhandling som kanske tjugo personer skulle läsa var inget som lockade. I stället bar det av till danska Århus och Kaospiloternas projektledarutbildning.

– En del av utbildningen var förlagd till San Francisco och det var då jag kom i kontakt med digital storytelling.

TILLBAKA I SVERIGE började hon missionera för sin passion och förra sommaren ordnades ett seminarium om digital storytelling i ett cirkustält på Kiviks marknadsfält. Senare har det blivit föreläsningar på både Dramatiska institutet och Dramatikerförbundet.

– Jag försökte ta ned det på en basal nivå och förklara att det är de som ska förmedla de här berättelserna. Tyvärr är många författare och dramatiker rädda för nya medier. De var mest intresserade av upphovsrätter och var pengarna skulle komma ifrån, suckar Geska.

Andra var mer intresserade. **Sterner de la Mau**, dåvarande vd i Malmöföretaget Scandvision Mediahouse, tyckte att kompetens inom digital storytelling var precis vad företaget behövde. Geska värvades som creative director.

NAMN: Geska Helena Andersson.
ÅLDER: 25 år.
TITEL: Producent och creative director.
BRINNER: För ett bättre berättande i interaktiva medier.
ARBETAR: På Scandvision Mediahouse och med föreningen Digitalbridge.
SKOLOR: Har läst film och teatervetenskap, litteratur, praktisk filosofi, etnologi och kvinnovetenskap i Lund, Digital Storytelling vid Berkeley University, Kalifornien. Kaospilot.

Geska tycker det är hög tid att fler med humanistisk bakgrund tar sig an kommunikationen på nätet. I början måste man lära sig redskapet för att komma framåt, som när man lär sig cykla, men sedan kan vi välja: antingen lär vi oss en massa läckra tricks – som att cykla på framhjulet – eller så cyklar vi ut i världen och verkligen upplever något.

Enligt Geska är berättande på internet i grunden en demokratifråga.

– De som kan berätta en bra historia är framtidens vinnare. ■

GURU02s4245 2000-10-16 14.34 Sidan 44

Anna Sågvall Hein kämpar för att svenska språket ska hålla stången mot engelskan.

Hon vill lära datorerna att tala

Hur är en mänsklig tanke uppbyggd? Hur sätter vi samman ett resonemang? Och vad är förståelse? Det är frågor som poppar upp när språkvetarna på institutionen för datorlingvistik brottas med problemet att få en dator att prata och förstå.

På senare år har intresset för professor **Anna Sågvall Heins** forskning och undervisning exploderat. Företagen skriker efter den tvärvetenskapliga kompetens som hon och hennes studenter besitter.

– Det kan handla om ordpredicering, när till exempel Nokias mobiltelefoner förutser vilka ord du tänkt skriva i ett SMS eller som ordbehandlingsstöd, förklarar Anna Sågvall Hein när vi bänkat oss på ett anrikt kafé i Uppsala.

Fotografen påpekar att det måste vara ett bra ordbehandlingsstöd för ordblinda och handikappade också och Anna får något eftertänksamt i blicken:

– Ordblind... Ja, det ordet måste fått en lägre frekvens i svenskan. Nu säger vi nästan alltid dyslektiker.

Röstigenkänning och röststyrning är andra områden där lingvisterna kommer in. För att få en dator att förstå ett vardagligt samtal måste det till någon som förstår erfarenhetens betydelse för förståelsen. I en dialog fyller hjärnan i en massa luckor i språket, sånt kan lingvisterna.

Det är i skärningspunkten mellan den oberäkneliga anarkisten ”Språket” och pedanten ”Programmering” som Anna Sågvall Hein trivs bäst. När de två personligheterna ska samsas i samma strikta miljö, datorn, uppstår det en hel del spännande situationer.

– Ofta har de som studerat dataveten-skap sökt sig till ämnet för att det finns strikta regler för allt. Men inom datorlingvistiken finns inga givna regler, vilket gör dem frustrerade, nästan aggressiva.

Anna Sågvall Hein har i hela sitt liv flackat mellan språkvetenskapen och intresset för matematik och programmering.

– I mitten på 60-talet var jag i Leningrad och läste datorlingvistik på ett stipendium. När jag kom tillbaka därifrån fortsatte min forskning på hemmaplan.

REDAN NÅGRA ÅR TIDIGARE under latinlinjen på gymnasiet sommarjobbade hon på Facit EDE och matade hålremsor – den tidens hårddiskar. Det var den första kontakten med datorer.

Hon insåg tidigt att det skulle bli sug efter människor med kunskap om datorlingvistik i näringslivet och det sporrade henne att arbeta för en grundutbildning i ämnet. Idag har hon förverkligat den visionen och i år utökades antalet utbildningsplatser från 30 till 40. 80 procent av studenterna är kvinnor.

En bra svensk grundutbildning är viktigt om vi inte ska tvingas tala engelska med våra datorer i framtiden.

– Internationellt görs nästan allt på engelska. Anpassar vi inte språkverktygen för svenskan finns det en risk att vårt språk förpassas till hemmen. ■

NAMN: Anna Sågvall Hein.
ÅLDER: 59 år.
TITEL: Professor och docent i datorlingvistik.
BRINNER: För att arbeta och lösa problem i grupp.
ARBETAR: Chefar för institutionen för lingvistik vid Uppsala universitet. Startar i dagarna en förstudie till ett forskningsprojekt som ska mynna ut i en kommersiell maskinöversättare.
SKOLOR: Latinlinjen på gymnasiet, har en examen från Uppsala universitet i ryska, matematik och numerisk analys.

GURU02s4245 2000-10-16 14.31 Sidan 45

”Få har de konstnärliga grunderna för att kunna använda ett datorprogram fullt ut”, menar Camilla Nylander.

Utan känsla faller budskapet

Många humanister känner säkert igen sig i **Camilla Nylanders** irrande bakgrund. Efter ekonomiutbildningen på gymnasiet varvades lite olika jobb med diverse konstkurser utan bestämt mål. Hon visste inte vad hon ville.

–Det var först i Hongkong, där jag arbetade ett år som personlig lärare i en familj, som jag bestämde mig för att gå en ordentlig traditionell konstutbildning. Jag visste att jag ville arbeta med något kreativt, men hade ingen aning om hur jag skulle försörja mig.

Tecknat och målat har hon alltid gjort. Men vid den här tiden, i början på 90-talet, hade hon inte en tanke på att datorn i framtiden skulle bli hennes främsta arbetsredskap – ”den fanns knappt”. Hennes systers familj bodde i Kalifornien och därför valde hon en konstutbildning i San Francisco Bay Area.

Camilla drogs via måleriet över till fotografin av möjligheten att få vara med där det händer, att förmedla en händelse och känsla, att påverka något i samhället.

Snart insåg hon att den digitala tekniken suddade ut gränserna mellan fotografi, film och måleri och gick målmedvetet in för att lära sig de program som används för webdesign, bildmanipulation, redigering och 3D-animering.

– När jag upptäckte webben insåg jag också att det faktiskt fanns möjligheter att få ett arbete efter utbildningen. Jag ville ju inte sitta fattig på en vind och måla i olja. Vartenda företag kommer att vilja ha videofilmer, animationer och avancerad digital konst på nätet. Den potentialen insåg jag för länge sedan.

TILLBAKA I SVERIGE efter fem år i USA visade det sig att hon haft helt rätt. Många företag var intresserade, och det tog bara några samtal och en månad att hitta jobbet på Adcore Design.

Hon erkänner villigt att det kanske inte är direkt konst hon producerar i sitt dagliga arbete – ”men nästan alla måste kompromissa i sitt arbete för att kunna försörja sig, min konst sysslar jag med på fritiden”. Däremot är alla kunskaper hon samlat på sig, från kroki till avancerad programvara, viktiga i arbetet.

– Många behärskar de mjukvaror som används idag, men få har de konstnärliga grunderna för att utnyttja dem fullt ut. Det är bara att titta på hur det ser ut på webben, den är ett levande bevis för att jag har rätt.

KONSTNÄRER HAR MYCKET att tillföra informationsteknologin, det är Camilla övertygad om. Konstnärligt gestaltande kan göra det enklare och trevligare att ta till sig information.

– I en video kan vi förmedla en upplevelse och känsla till betraktaren och lyckas man med det blir det lättare att ta till sig budskapet.

Generellt tycker hon att det skulle behövas en mycket större bredd på kunskaperna hos dem som arbetar med design inom it-industrin. Först då kan internets potential utnyttjas fullt ut. ■

NAMN: Camilla Nylander.
ÅLDER: 30 år.
TITEL: Multimediekonstnär.
BRINNER: För att förmedla en känsla till betraktaren, först med den känslan kan också budskapet gå fram.
ARBETAR: Adcore Design.
SKOLOR: Började med diverse konstkurser och fortsatte sedan med traditionell konst, foto, grafisk design, video samt 3D-modellering vid Hayward University, Kalifornien.

guru02s4649 2000-10-16 14.47 Sidan 46

Humanist? Javisst!

Vilka är de bästa skolorna för dig som har greppat att teknik och humaniora bör gå hand i hand? Det är en knäckfråga. Vårt stalltips: kika närmare på Uppsala, Malmö och Chalmers.

TEXT **CHRISTIAN BORG** FOTO **OLA KJELBYE**

Det är bara tjugo år sedan humaniora gjorde sina första inbrytningar på de tekniska högskolorna. Idag är det snarast en trend, ivrigt påhejad av ledningarna för landets 25 högskolor. Mängden ingenjörslinjer har växt till över hundratalet, kandidat- och magisterprogram med teknikinnehåll oräknade. Hela 15 procent av Sveriges befolkning utbildar sig till ingenjörer – landets största yrkesgrupp!

– Att denna del skulle vara en enskild ö, utan kunskaper i humaniora, är absurt, säger Ingemar Ingemarsson, projektledare för en färsk regeringsutredning om hur ingenjörsutbildningarna bör förnyas.

STATEN STÖTTAR, men det stora lasset dras av tålmodiga eldsjälar runt om i landet. Bakåtsträvarna är högskolelärare som vägrar ge avkall på sitt specialstoff, anser han.

De mjukare linjerna lockar ofta massor av sökande, särskilt tjejer.

– Men det finns även en tyst opinion bland studenter som vill vara specialister, snarare än generalister, för att humaniora är flummigt. De föredrar en utbildning fri från känslor och värderingar, säger Ingemar Ingemarsson.

Avvägningen mellan tekniskt djup och bredd är pudelns kärna. Personligen förespråkar Ingemar Ingemarsson en häftstiftsmodell: Att ingenjören lär sig några få teknikområden på djupet, säg elektroteknik och datorer, och sedan bara skaffar sig ett hum om hur man bygger hus, bilar och datorer. Då blir det tid över till humaniora.

Längst av alla går Uppsala, som i höst plockade in de 30 första teknologerna på sin humanistingenjörslinje. Hälften av de 500 sökande var tjejer. De utexaminerade ska bli specialister på att utforma tekniska system på ett klokt sätt. Etik, ledarskap och organisationsteori får stryka på foten för att ge plats åt djupare kunskaper i filosofi, idé- och lärdomshistoria och ekonomisk historia. Matten finns med. Teknikstudierna blir djupa, men smala.

– Vi etablerar de två stora samhällskulturerna, teknik och humaniora, från början. Redan i slutet av ettan läser de vetenskapsteori för att hantera sin förbryllning, säger Jörgen Nissen.

I MALMÖ HETER eldsjälen Pelle Ehn. Han har myntat begreppet ”ett digitalt Bauhaus”. Precis som den berömda tyska skolan knöt ihop funktion, estetik och kritik inom arkitekturen i 20-talets Berlin, försöker Pelle Ehn driva fram en miljö där tekniker och konstnärer diskuterar och formar it-samhällets estetik utifrån det brukarfokus som går igen i skandinavisk design.

Institutionen runt dessa idéer kallas k3 – konst, kultur och kommunikation – och är en uppmärksammad del av Malmö högskola. Drygt 300 studenter läser kurser på k3 just nu, från kortare kurser till treåriga utbildningar, i bland annat interaktiv design och digital scenteknik. En master-utbildning är på gång. Via Lund kommer den teoretiska sidan att förstärkas.

Tillsammans med Mälardalens högskola och Linköpings universitet drar k3 även igång en master-utbildning med 30 platser nästa höst i teknik, design och kommunikation. På distans, halvfart. Som utexaminerad ska man bli skicklig på att informera kring teknik på ett kulturellt accepterat sätt och kunna fungera som ett teknikföretags ansikte utåt.

Linköping drar i trådarna genom sitt Tema Människa, Teknik och Samhälle. Linjen i informationsteknologi är ett exempel. De nytänkande rektorerna på Chalmers, KTH och ett par skolor till har fostrats i Linköping.

Chalmers startade i fjol landets första civilingenjörsutbildning i teknisk design, i ett samarbete med Högskolan för design- och konsthantverk. Succén var total – runt 15 sökande per plats. En ny tillämpad it-linje är också på gång, med starka influenser från Chalmers Medialab.

ÄVEN KTH GER KURSER i design tillsammans med Konstfack. KTH bidrar också till Södertörns högskolas nystartade kandidatutbildning i ekonomi, teknik och design. Och närheten till it-heta Stockholm fick nyligen 2 000 personer (!) att söka de 60 platserna på Södertörns tre år gamla program Management och it. Speciellt glädjande där är att antalet tjejer överstiger en tredjedel.

Alla högskolor har åtminstone några bredare teknikkurser. Pedagogisk mjukvara kan man utveckla i Halmstad. Gävle har en 60-poängskurs i kreativ programmering. I Luleå kan man läsa till projekt- eller medieingenjör.

En djungel alltså. Vi kan dock inte låta bli att nämna ännu en, på papperet, riktigt fräck civilingenjörslinje planerad i Umeå till nästa höst: interaktionsteknik och design. Doit kallad. Redan första terminen läser teknologerna dramaturgi, text och form. Det ni! ■

Christian Borg frilansar som skribent och saxofonist, har skaffat segelbåt, men inte motorcykel. Än.

guru02s4649 2000-10-13 14.07 Sidan 47

I VR-miljön ställs man inför samma formproblem som på en teaterscen, tycker Josef Wideström. Han drar nytta av sina erfarenheter som arkitekt och scenograf när han utvecklar Chalmers Medialabs verktyg för distanssamverkan över nätet.

guru02s4649 2000-10-13 14.11 Sidan 48

Konst + teknik = sant

”Nördar i overaller! Nej, urk, jag kräks.” Så ser nog många formgivare och litteraturvetare på Chalmers. Men det är dags att tänka om. På Chalmers Medialab arbetar tekniker och konstnärer – tillsammans.

TEXT **CHRISTIAN BORG** FOTO **OLA KJELBYE**

Efter en stunds vistelse i virtual reality-kuben mår man illa. Man blir åksjuk. Chalmers Medialab visste att det var så, men inte varför. Inte förrän några teaterstudenter fick koda egna rum och utforska VR-miljön med sina kroppar.

”Nördar i mössor och käcka overaller! Nej, urk, jag kräks.” Hur många designers och litteraturvetare har inte känt så vid blotta tanken på Chalmers. Klyftan skär djupt igenom vårt samhälle. Men behöver inte göra det.

I Chalmers Medialab prövar man hur en teknisk högskola *kan* fungera – i stället. Den digitala experimentverkstaden är inhyst i en av de fyravåningskåkar som till alldeles nyligen utgjorde långvårdsjukhuset Vasa.

HÄR FINNS TEKNISKA RESURSER i överflöd – tv-, ljud- och konferensstudio bland annat. De flesta gamla sjuksalarna är fyllda med multimediedatorer som klarar visualiseringar och virtual reality. Men inte bara det. Besökaren möts av lika många häftiga konstverk på väggarna, liksom i korridorerna. Som en kopparärgad huvudlös jungfru, täckt av något stearinliknande. Eller tavlan med fyra, spretiga blå borstar. Miljön är urskön.

Precis som Chalmers växer, moderniseras och närmar sig Göteborgs centrum, rent geografiskt, har senildementa här fått ge plats för nyfikna, självgående chalmerister som vill kommunicera med folket på stan. På allvar. Det märks när man talar med dem.

Förutom studenter och anställda med spretig bakgrund, är forskare och lärare från övriga Chalmers och olika delar av Göteborgs universitet verksamma här. **Pia Muchin**, koreograf och lärare i kroppsligt uttryck på teater- och operahögskolan några kvarter bort, är en av dem. Hon lovordar den respekt som hon har mött.

– För mig har det varit vetenskapligt och intuitivt utvecklande att vara här. Lustfyllt, säger Pia Muchin.

Hon lät sina ettor på skådespelarlinjen agera och leka sig genom virtuella rum i Chalmers Medialabs flaggskepp, 3D-kuben. VR-utvecklaren **Josef Wideström** var med. Han berättar vad som hände:

– De fick balansproblem, vilket beror på att VR är baserat på hur ögonen arbetar. Styrningen sker visuellt. Du kör, snarare än befinner dig, i VR. Men i den verkliga världen är kroppens tyngdpunkt ditt rörelsecentrum.

SKÅDESPELARNA KUNDE förklara var felet låg. Teknikerna förstod och programmerade om. Med nya sensorer på midjan kunde skådespelarna sedan vrida på huvudet utan att bilderna på väggarna följde med. Upplevelsen blev verkligare.

– Dessa mänskliga aspekter är oerhört värdefulla på en teknisk högskola, säger **Henrik Ahlberg**, föreståndare på Chalmers Medialab.

På liknande sätt försöker han knyta till sig andra konstnärer, folk från Musikhögskolan, Valands konstskola, Film- och fotohögskolan och HDK, Högskolan för design och konsthantverk. Än så länge har det lossnat bäst med teaterfolket. För många av dem har begreppet konst fått en vidare innebörd. De har fått upp ögonen för vilken värdeladdning som olika rum faktiskt har. En fick inspiration till att skriva en ny, modern pjäs.

A och O är att arbeta ihop över disciplingränserna, poängterar de båda. Det räcker inte att bara betrakta varandra. Man måste samtala. Men inte ens språket räcker till alla gånger. Skillnaderna i uttryckssätt är alltför stora. Man behöver experimentera tillsammans. Då, och just där, uppstår ny kunskap. Även tekniker måste få leka för att utvecklas.

– Om leken leder till internationella vetenskapliga publikationer, om den leder till nya kunskaper och kurser för våra civilingenjörer, och till att nya professurer blir erkända – då tycker jag att leken är helt okej, säger Henrik Ahlberg, som själv är docent i optoelektronik. Och leken förefaller leda just dit. Vid årsskiftet inrättas en professur i digital gestaltning på labbet.

ETT ANNAT HUVUDSPÅR på Chalmers Medialab är digital pedagogik, där labbet samarbetar med pedagoger. Men labbet är en udda fågel. För att inte stöta sig med övriga Chalmers försöker Henrik Ahlberg utnyttja interna krafter, och ge tillbaka så mycket som över huvud taget går, i linjenämnder och annat. Det är svårt nog som det är att äska pengar till en labbverksamhet som inte går att mäta med de gängse kvalitetsmåtten.

Mest udda är nog studenternas dominerande roll. De driver sig själva, har full tillgång till tekniken och formar sina egna projekt. En av skådisarna har valt att göra animeringar ihop med en datateknolog.

– Många har starkt intresse privat. Vi försöker fånga upp den kompetens de redan har och komplettera den, säger Pia Muchin.

Henrik nickar:

– Den traditionella vägen att jobba med forskning upp och sen ner igen, det har vi inte tid med. ■ ▸

FAKTA MEDIALAB

ÄR EN TVÄRVETENSKAPLIG centrumbildning, sjösatt 1997, för forskning och utbildning kring digitala medier.
DELFINANSIERAS av Volvo, Silicon Graphics och Oracle.
HAR TJUGO ANSTÄLLDA och 28 miljoner kronor i omsättning.
HAR GJORT VISUALISERINGAR av arbetsmiljön i den kommande internationella rymdkapseln, av den nybyggda barockorgeln i Örgryte kyrka och av biologiska molekyler.
SAMARBETAR i virtuella miljöer med London University, E-bio med mera.

guru02s4649 2000-10-13 14.11 Sidan 49

Med vibrerande golv och fem grafiska väggar, allt styrt av en tung Silicon Graphics-dator, är Chalmers 3D-kub en av Europas kraftfullaste VR-anläggningar.

guru02s5050 2000-10-13 14.13 Sidan 50

Rymdens mest privata plats

Arkitekthögskolan i Lund designar toaletter med inbyggd tv

Resan till Mars tar 180 dagar. Beräknad avfärd år 2013. På Nasa, i Houston, Texas, jobbar man för fullt med att undersöka hur astronauterna ska stå ut tillsammans inuti rymdkapseln.

En raketsnabb utveckling sedan bröderna Wright tog sina första flygplansskutt i början av 1900-talet. Det var ungefär samtidigt som Freuds teorier om hur vi fungerar psykologiskt slog igenom.

Men hur långt har vi kommit när det gäller att utforska vårt inre universum? Eller hur vi fungerar i grupp, hur vi definierar lycka.

Hur mycket man än bläddrar bland annonserna där det formliligen skriks efter systemerare och ekonomer så verkar intresset för humanister skralt. Industrisamhällets ränder vill liksom inte tvättas ur. Vi litar på tekniken, men litar vi på människan?

Maria Nyström och Linda Camara testar rymdtoan.

MARTIN MAGNTORN

PÅ NASA LITAR MAN INTE på nånting. Där testar man. För det måste fungera. Även om man vet att kroppen fysiologiskt står pall så vet vi inte vad som händer mellan medlemmarna i besättningen eller inuti dem själva, under de nära tre år som Marsfärden tar totalt. Och här kommer varken någon **Anders Lundin** eller **Adam Alsing** och hämtar.

Ett slagsmål ombord där någon får spelet, skjuter ifrån mot väggen, far viktlös genom kapseln och rammar en annan blir en snygg Stålmannenpose men kan ta livet av den som träffas och äventyra hela projektet.

Det lär ha inträffat ett slagsmål på ryska rymdstationen Mir. Man fick plocka hem en kosmonaut, det kallades hälsoskäl.

Om grabbarna med vita skjortor i kontrollrummet ska kunna göra ”high five” i framtida Hollywoodrullar krävs det något av den projektledare som plockar ihop arbetsgruppen.

Något lite mer än när vi kastar ihop folk och hoppas på det bästa. Därför jobbar 45 000 personer på Nasa. De testar.

– Första gången man ser den där tanken, eller dykarklockan, och fattar att det är folk därinne som suttit i 90 dagar, då fattar man att detta är på riktigt, säger **Maria Nyström**.

Hon är lektor i arkitektur i Lund. Detta är tredje hösten hennes studenter projektarbetar med världens mest designade boende.

ELEVERNA JOBBAR MED det internationella rymdlaboratoriet som ska upp redan om fyra år.

De har gjort en toalett. Eller ”Liberator” som den kallas. Modellen står i verkstan på arkitektskolan och ser ut som en snusdosa på högkant, stor nog för en människa och med inbyggd tv.

–Här tvingas man sluta tänka i kvadratmeter och börja med de basala behoven hos människan. Se hur det skiljer sig, vad som är privat och vad som är publikt. Inte bara mellan individer utan också grupper. Ryssarna tycker att sova är en publik handling, för amerikaner är det extremt privat.

Nasatiden tvättar svensk standard ur studenterna, som efter ett par veckor har mental spänst nog att börja korskoppla funktioner som underhållning och träning.

–Det gäller att hitta på något som kan överraska astronauterna. De pratar hela tiden om ”surprise”, berättar hon.

KULFAKTORN ombord måste vara hög, människan som varelse behöver det. Men detta väcker så klart frågeställningar som återigen kopplar tillbaka till våra grundläggande behov.

– Astronauterna snackar inte om teknik med oss, säger Maria. De vill ha upplevelser, som mat. Mat är inte ett piller. Mat är mat och det är kultur.

Hon har mött samma frågeställning förr – när hon under flera år jobbade i Asien med att förbättra köken så att kvinnorna skulle slippa rök i lungorna. Folk som flyttade från byar, in i Sovjetbyggda lägenheter fortsatte att elda inomhus, för så hade de alltid lagat mat. Och mat ska ju smaka som den alltid har gjort, även om man blir sjuk av röken.

Det var då hon ville vända på perspektivet och se hur man kunde inreda utifrån egentliga behov. Att anpassa miljön till människan i stället för tvärtom. Det blev Nasa och rymdlabbet. Med ett sådant synsätt blir det naturligt att fråga sig hur städerna ska se ut, hur hemmens väggar kolliderar med våra behov, och hon skrattar lite och skakar på huvudet över alla artiklar om telekomsystem som ska ringa upp våra kylskåp.

– Kylskåp! Det blir ju lite löjligt när vi funderar över om man över huvudtaget behöver kök längre.

Detta är naturvetenskap och humaniora i förening. Det är nödvändigt om man ska utforska Mars. På Nasa har man fattat det. Hos svenska webbföretag är intresset skralt, men de ska ju å andra sidan bara dominera Jorden. Här, där människorna finns.

MAGNUS BEJMAR

GURU02s5151 2000-10-16 14.59 Sidan 51

Det lönar sig att vara tråkig

Municel anställer helst folk som jobbat i den offentliga sektorn

Stat, kommuner och landsting är i full färd med att ta steget in i internetåldern.

Samtidigt står den offentliga sektorn för runt halva Sveriges BNP – en fantastisk marknad för de företag som lyckas slå sig in.

Kanske är det till och med i det här segmentet av marknaden som framtidens svenska jätteföretag föds. Ericsson, ABB, Volvo och Saab har alla vuxit fram med statliga motparter som bollplank och beställare – det har varit den svenska modellen och är ett historiskt faktum. Municel arbetar för att etablera sig i detta vinnarhål genom att konsekvent rekrytera människor med en gedigen karriär inom stat och kommun.

– Jag har arbetat 25 år i offentlig sektor. Både som tjänsteman och politiker, säger vd **Lil Ljunggren Lönnberg**.

FÖRETAGET ÄR ett år gammalt och Lil har bara varit på Municel en månad, men kulturkrocken är hanterbar. På kontoret vid Slussen i Stockholm finns varken skateboards, gröna frisyrer eller pojkar i hängiga jeans – medelåldern verkar vara runt 30 och skrivborden står i strikta rader, lite som i ett klassrum för grupparbete.

Sammanhållning och gemenskap finns på ett annat plan än i musiksmak och kläder, den finns i engagemanget för politiken och samhället.

– Ja, det är väl inte på alla arbetsplatser som medarbetarna väljer att ha **Al Gores** senaste tal i lurarna medan de arbetar, fortsätter Lil med ett leende.

Traditionellt har teknikinriktade jättar som Tieto Enator och WM-data haft en stark ställning i den offentliga sektorn. Men för att föra utvecklingen vidare måste tekniken paras med människor med erfarenhet och inblick i hur politiken och den offentliga sektorn fungerar. Det är också grunden i Municels affärsidé.

– Det är viktigt att man har ett jordnära förhållningsätt till kunderna och inte fnyser åt hur de bedriver sin verksamhet, säger **Karin Holm**, i botten gymnasiepedagog och samhällskunskapslärare, nu projektledare på Municel.

VID SIDAN AV att tjäna pengar är företagets vision att – ”även om det låter pretentiöst” – förbättra systemet och göra samhället bättre.

Ett konkret exempel är det e-demokratiprojekt företaget genomfört på uppdrag av Luftfartsverket i samband med planeringen av en ny flygplats söder om Stockholm.

GENOM ATT SAMLA alla handlingar i ärendet, åsikter, inlägg och utspel på www.nyflygplats.net skapas ett fönster där alla intressenter får lika stor chans att göra sin röst hörd.

– Målet är att göra den demokratiska processen lättare att överblicka. På hemsidan får de som oroar sig för Södertörns framtida fågelliv samma möjligheter som SAS att lägga fram sin åsikt. Projektledare var **Thomas Johansson**, tidigare pressekreterare hos Ulrica Messing och expert på opinionsbildning, lobbying och beslutsprocesser. Det är saker som en traditionell projektledare inte har inblick i, säger Karin.

JAN ISAKSON

FAKTA MUNICEL

FÖRETAGET startades i oktober 1999.
ÄGARE: Result Venture Holding, Mikael Pawlo och Johan Jörgensen.
AFFÄRSIDÉ: Att sälja rådgivning och analyser och ta fram internetbaserade lösningar för offentlig sektor.
ANTAL ANSTÄLLDA: 20
OMSÄTTNING: Ca 15 mkr första året. Break even nåddes fjärde kvartalet.

GUNNAR SEIJBOLD

Karin Holm och Lil Ljunggren Lönnberg på Municel har inte vänt riksdagen ryggen.

VINNARE: REGIONEN

Lillebror Danmark småler åt Sveriges försök att hoppa över klyftan mellan vetenskaperna. Här suddades gränserna ut för länge sedan. När humaniorahypen breder ut sig tar Danmark täten.

TEXT **MAGNUS BEJMAR** FOTO **NILS BERGENDAL**

Danska skallar med innehåll

Man passerar Köpenhamns största sjukhus där **Ernst-Hugo Järegård** stod och skrek på taket och svänger till vänster in bland tegelfasaderna. Mittemot en karateakademi, ligger Danmarks it-högskola. För att komma in krävs minst tre års akademiska studier. För här ska man klura ut vad it egentligen är och datalogerna räknar fram- och baklänges på programmeringskoder. Men man hittar också filosofer, litteraturvetare och musiker.

Frågan är om detta kan bli samma katapult för webbvärlden som när dogmgenerationen gav erektion åt filmvärlden. Det går inte att säga. Allt är nytt, först om två år har skolan full besättning med 1600 studerande.

Nu har man varit igång ett år. **Jesper Juhl** är en kortsnaggad 30-åring med en examen i danska, halva livet har handlat om datorer och nu forskar han om dataspel. Vad som krävs av ett spel för att bli ett spel och ett bra spel.

– När jag började på universitetet -90 och hade e-mail tyckte de andra ju att det var suspekt. Att jag senare drev en firma och gjorde webbjobb fattade de inte alls.

Nu undervisar han här på skolan och hinner inte prata klart förrän filosofen och programmeraren **Kristian Hagel** viftar med armen och är inne i diskussionen.

– Det du hade, en speciell kunskap, är inget underligt för unga längre. Idag måste det finnas minst ett par stycken i varje klass som har gjort en hemsida åt nån trävaruhandel.

OCH SEDAN FAR VI rätt in i en lång diskussion om bredband verkligen gör tv:n till dator och vilka mellanformer som kommer att existera i digital-tv och bland kakor och kaffeslörp görs små akademiska stick och skämtas det snabbt om skolans ledning. Respektlöst och väldigt danskt. De behåller ett kritiskt öga och reflekterar. Att enklare

Cool content i Copenhagen. Jesper Juhl, Lisbeth Klastrup och Kristian Hagel har ingen förståelse för fina titlar och tolv timmars arbetsdagar.

verktyg för webbproduktion skulle stimulera till bättre kreatörer och få in fler humanister håller inte Kristian med om:

– Förenklar du för mycket missar du kreativa möjligheter i programmeringen. Det jag jobbar med är ju att testa filosofiska teorier, om de stämmer också på internet och då får man inte förenkla för mycket.

Jesper fortsätter med att avrätta några myter om dator-tv som ett objekt:

– Det är helt olika saker, säger han och slår ut med armen. Ta bredband, jag har det, men har jag samma inställning när jag sätter mig framför datorn som framför tv:n? Nej, alltså blir det annorlunda. Stolen framför datorn är inte bra om man ska se film. Man behöver inte gå längre.

LÄNGE HANDLADE DANSK FILM om högtravande borgerlighet, motståndsgrupper från kriget och håriga gladporrbuskar.

Idag vet vi. Inte bara von Trier gör succé utan en hel generation marscherar fram med suverän dialogkänsla och ett klart fokus på nutid mitt ibland gangsterbanden från Balkan. Det gamla Olsenbanden for till Sverige och blev Jönssonligan istället när en ny generation fick fatt i kameran.

Dom har inte levt i skuggan av Bergman eller Ericsson, och nu kan man ana resultatet efter alla årskullar av kaospiloter och fritänkare.

Lisbeth Klastrup har läst littvet i fem år. Hon forskar och undervisar om digitalt historieberättande:

– Narrative, berättande, historier, det är ju ”hot” för ingenjörerna nu. Nån marknadsförare har väl kommit på det. Humanister har vetat länge att storyn funkar. Ett par tusen år eller så.

Så berättar hon om en kollega som var på ett amerikanskt seminarium. Här gick ▸

GURU02s5254 2000-10-11 23.33 Sidan 54

det ut på att storyn skulle leda fram till ett inköpsförlopp. Sen ler hon lite skevt, på ett sätt som säger allt. Hon är ändå en tjej som vuxit upp med **H C Andersens** arv och vet sedan vaggan att en historia är större än så. För henne är det mer intressant hur förhållandet till text ändras i datorn med webbläsare och hypertext.

– Det är en helt ny textform som man kan fundera på om den ändrar vår världsuppfattning.

KATUNK! HÄR SKULLE man ju velat stanna och fundera, men Kristian är redan vidare om hur detta sprider sig till tidningar och här får svenska tidningar en hyllning för sina webbsatsningar och danska sågas rätt av.

– Herregud, jag var två timmar på Weekendavisens sajt utan att hitta namnet på deras kulturredaktör.

Lisbeth blir upprörd. Kristian lutar sig tillbaka:

– Varför ringde du dem inte?

Jesper skrattar. Jag undrar varför en som han med egen firma och så många år i branschen går här i sin småoppiga tröja i stället för att, om inte tälja guld, så i varje fall dra in en rätt bra lön.

– Jag har gjort det. I tremånaders perioder. Men jobba tio–tolv timmar om dagen hela veckan. Det är ju holocaust! Visst finns där känslan av: wow! vi fixade det! – han spänner bicepsen i en sån där pose där män brukar säga Yes!!! när bollen går in och fortsätter:

– Man kan inte tänka på annat, du blir olycklig, hinner inte träffa dina vänner. Nej, här kan jag ju utvecklas lugnt och tänka nya spännande tankar.

Lisbeth och Kristian håller med:

– Min tjej skulle kunna tänka sig avancerad hardcore-programmering, men inte mer än 20 timmar i veckan, säger Kristian och jag blir lite paff. Visste ju att attityden i Danmark är en annan. Svenska redaktörer trodde man ljög förra året när det visade sig att danska ekonomer och jurister valde offentlig sektor med reglerad arbetstid framför att slita ihjäl sig för ett privat företag.

Lisbeth är lika kallsinnig. Fnissar åt titeln Content manager som en kursare från universitetet har.

– Det skulle döda kreativiteten. Nu värvar de ju humanister. Men man riskerar att bli nån sorts maskot. Titta vi har en humanist, hurra!

Frågan är vad de gör här bland grönsitsade snurrstolar och vita tavlor som är så kreativt. Så värst mycket har man inte hunnit på bara ett år, men informatören **Mikael Kjaerbye** berättar om musikerna som ordnade så att de kunde jamma i realtid över nätet och Kristian fyller i om grupparbetet i slutet av varje termin. Det blev en waptjänst om vilka krogar som är kul i kväll. Lisbeth pratar om filmprojektet tillsammans med TV 2 där tittarna är med och skriver historien och Jesper plockar ner det på bordet igen med en sådan där typiskt dryg akademikerkommentar:

> Jobba tio-tolv timmar om dan hela veckan. Det är ju holocaust!

– Nu är ju inte det speciellt nytt. Redan -71 gjordes en sån radioföljetong, var det inte **Klaus Rifbjerg** som höll i det...

Man ler, det är kunskap. Karln var ett år då. Men ska man fånga nuet utan att förbländas krävs att man vet var man stammar från. En tydlig linje går det ändå att se medan Kristian och Jesper munhuggs om att ingenjörer egentligen är mer kreativa än humanister. På it-högskolan jobbar man gärna tvärvetenskapligt i grupper, trivs med att slippa kompromissa för att få en marknad och viktigast, man utgår från individen och de egna behoven. Detta är ett särdrag hos danskarna ända sedan Grundtvigs och Kirkegaards dagar och kanske syns det tydligare för konformistiska svenskar än för dem själva. En självklar kaxighet som till och med törs ge fingret åt hela EMU om det inte passar.

DE ÄR STOLTA över vad de kan och gör.

– Folk som ska göra webb-tv nu skulle ha nytta av en kurs här. Vi kan otroligt mycket om vad som gör att en historia fungerar. Bara för att det finns två slut blir den ju inte dubbelt så bra. Jag tror den blir hälften så bra, säger Jesper.

Kristian håller en liten utläggning om vådan av att söka nyttan i allt, hur det stänger in tanken, och att mycket kan räknas ut, som hur många tandläkare som behövs, men hur många filosofer ska utbildas för att hitta ett geni som åstadkommer ett fundamentalt paradigmskifte?

> Folk som gör webb-tv nu skulle ha nytta av en kurs här

Medan Jesper fiddlar med sin handdator berättar Lisbeth om ryssen som kartlagt folksagorna och kommit fram till först 31 och sedan sju grundteman i alla berättelser.

De vet inte om det sker här i Köpenhamn i Öresundsregionen att man får se ett intelligentare, mer intressant nät. De har ingen brådska men antyder fördomen att alla svenskar är ingenjörer. Alltså kreativa men tråkiga.

Jag passar på att berätta om den svenska ångesten över att det inte utbildas nog ingenjörer. Men att man nu kommit på knepet. Kalla det humanistingenjör och 431 söker 30 platser. Till och med kvinnor går det att lura dit då. De gapskrattar.

UTANFÖR PÅ HUVUDGATAN luktar det joint, ja, där går en tjej och puffar lugnt i oktobersolens sken. Hennes kille har sparat en liten rastalock i nacken och de fnittrar mot varandra när shawarmasåsen rinner ur mungipan. En businesskvinna med driv i klackarna stannar till. Hon är gammal nog att ha varit med på 70-talet och hon känner lukten. Ser paret och ler så där inåtvänt som man bara gör åt alldeles speciella minnen. Det är fredagseftermiddag och Köpenhamn varvar långsamt upp sig. Tryck på krogen blir det först en bit efter midnatt. Och det är en brokigare skara som rör sig ute än man ser i Stockholm. Här huserar en hållning betydligt coolare än den pengakåta, ängsliga svenska stressen. Visserligen har webbfirmorna börjat segla upp här också, självklart, och plommonfärgade skjortkragar glimtar till utanför kaféerna där latten är dubbelt så dyr som en ”grön” på bodegan.

Kan de också göra något läckert? Något som ruskar om en stereotyp bransch. Just nu är fortfarande film hippast här, men något slumrar under gränssnitten.

Dansken tänker, och han tänker först och främst på att ha det gott. Ska det ske något bör det vara tillsammans med andra och humorn får aldrig försvinna.

Stil, elegans och en renhet i designen sitter i de kulturella generna.

I DANMARKS STÄDER – landsbygden är något annat: mest grisbönder, missionshus och ecstasy – i byn som city heter, där finns en stolthet. Hennafärgade kvinnor på cykel som passerat klimakteriet men behåller en läcker kick-ass-attityd cyklar runt bland hip-hoppojkar i värsta tonåren som för ett vettigt samtal med vuxna och de gråsprängda männen i skinnpaj blev aldrig små gubbar. De ser ut som något Amelialäsare kunde falla på knä framför.

Här har de inte bråttom, livet är långt och de lever det nu, inte sedan, när det där som bara måste lyckas eventuellt har kraschat och Losec-burken står vid sidan av aftershaven i badrumsskåpet.

Barsebäck stänger, dansken kan inte hållas på knä med teknikens hjälp och Ernst-Hugo är död. Så när dyker det upp en webbens von Trier och skåpar ut resten? Inte med teknik utan med innehåll. Det kan ske här eller i Holland eller i Storbritannien eller… ■

Magnus Bejmar är frilansskribent. Han gillar flipperspel och katter och befinner sig just nu i äppelkakelandet Blekinge.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2000-2
Plats i läsutgåvan: 55

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU02s5661 2000-10-11 23.34 Sidan 56

Fick du inte hångla i gymnasiet, var du dålig i gymnastik eller var pappa alltför framgångsrik? Visst präglar det dig i ditt vuxna liv. De år som bestämmer dina drivkrafter och formar dig som människa är tiden fram till gymnasiet. Med det i åtanke träffade vi Mats Gabrielsson – Sveriges första it-miljonär.

TEXT **ÅSA LEKBERG**
FOTO **ELISABETH OHLSON**

Sveriges första it- s

GURU02s5661 2000-10-11 23.36 Sidan 57

- slugger

När **Mats Gabrielsson** var sex år kraschade hans pappas företag. Under den fattiga uppväxten fick Mats bara höra talas om det goda livet. Han bestämde sig för att erövra det på nytt. För Mats fanns inget mellanläge, vare sig då eller nu.

Hemma hos Mats Gabrielsson är allting rent, nytt och genomtänkt. Utanför det gigantiska panoramafönstret ligger Mälaren, mörk och höstkall, och två motorbåtar som ser ut att gå väldigt fort ligger förtöjda vid hans brygga. Möblerna, som är väl valda, verkar nästan oanvända trots att villan i Bromma är hans hem sedan över tio år tillbaka.

Mats är rik, ofantligt rik. Och dessutom ser han ut att må oförskämt bra där han sitter i den enda fåtöljen som verkar vara använd.

Mats var inte speciellt framgångsrik hos tjejer. Inte heller hade han någon nära vän och när de andra grabbarna tog på sig fotbollsskorna och sprang ut på bakgården och sparkade boll, åkte Mats till Åby travbana och spelade på hästar tillsammans med tjugo år äldre, rutinerade gamblers.

Det var inte pengarna i sig som lockade utan spelet. Hans föräldrar trodde att han skulle flippa ut totalt och för Mats har det alltid varit en balansgång, lyckas eller misslyckas. Något mellanläge som tjänsteman var aldrig aktuellt, det visste Mats redan som grabb.

MATS, SOM IDAG ÄR 50 år gammal och uppvuxen i Masthugget utanför Göteborg, beskriver sig som ett ensamt barn, en ensamhet som enligt honom var självvald, men någonstans i hans berättelse kan man ana spår av en liten pojke som gick egna vägar i rädsla att inte få vara med. I rädsla att bli avvisad och få ett nej.

– Jag har svårt att gå fram till en människa på gatan och fråga om vägen. Och att gå fram till en attraktiv kvinna på krogen skulle vara otänkbart, säger Mats.

Samtidigt säger han att det kanske är lättare nu, i alla fall när det gäller damer. Mats har förstått att makt, pengar och framgång går hem hos det motsatta könet. Han gör en paus och tittar undrande på mig precis som om jag skulle säga emot…

Trots att Mats pappa var en framgångsrik affärsman fick han under sin barndom aldrig uppleva den goda tiden, eftersom pappan insjuknade i cancer och företaget gick omkull. Vissa dagar hade familjen inte mat för dagen och ofta tvingades de att handla på krita.

Redan då bestämde sig Mats för att ta revansch. Han blev oerhört målinriktad och bestämde sig helt enkelt för att bli jävligt bra, som han själv uttrycker det.

Jag frågar hur bilderna av det goda livet såg ut i hans tankar. Drömde han om tjusiga middagar, sportbilar, söta tjejer eller egen moppe, då han satt där så liten och hörde talas om en värld så främmande sin egen?

– För mig handlade det goda livet om att få äta sig mätt och att inte oroas över ekonomiska ▸

GURU02s5661 2000-10-11 23.38 Sidan 58

bekymmer, och så kan jag fortfarande se det, säger Mats, som menar att han inte lever något liv av överflödig lyx.

Han tillbringade sina skoldagar ute på travbanan, tjänade redan som tonåring stora pengar som han på kvällarna riskerade i kortspel.

Som 14-åring tryckte han sin egen speltidning. Han hade sinne för siffror och statistik och ganska snabbt lärde han sig vilka spelare som han kunde lita på.

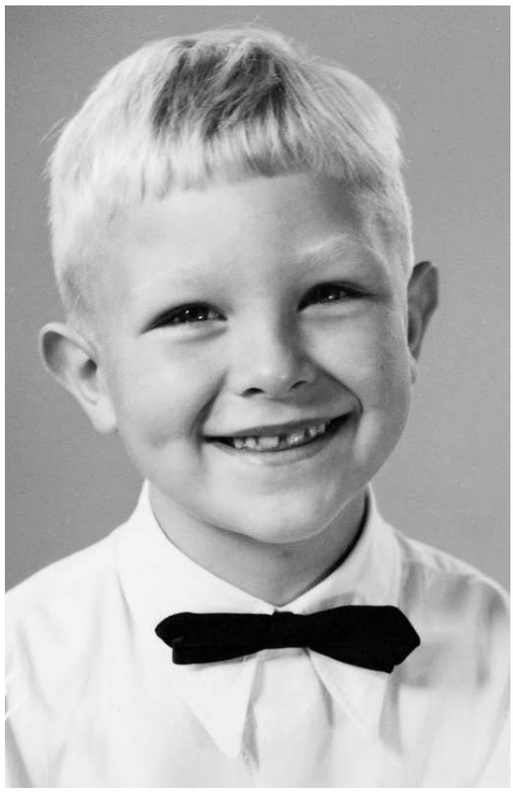
Idag är lojalitet ett nyckelord för Mats när det gäller att göra affärer.

–Jag omger mig enbart med människor som jag litar på och om någon sviker så förlåter jag aldrig, säger Mats.

Pappan överlevde cancern men krisen ledde till att Mats föräldrar gick skilda vägar då han var sex år gammal.

Till en början bodde Mats hos mamman, som han beskriver som oerhört kärleksfull, men redan vid tio års ålder flyttade Mats till sin pappa som då hade hunnit att bli över 60 år gammal.

När jag undrar varför han flyttade ifrån sin mamma svarar han att det bara blev så och att de ändå fortsatte att ha ett nära förhållande.

Mats fotograferad inför sin första skolstart. Året innan hade hans pappas företag gått omkull och familjen fick det riktigt knapert.

TROTS ATT DET PÅ den tiden hörde till ovanligheten att pappan hade vårdnaden verkar det ha varit en bra tid, en tid då far och son kom varandra nära och blev bästa kompisar.

–Om jag skaffar mig en barnkull till vill jag bli en sådan pappa som min pappa var. Han hade tid för mig och vi blev nära vänner.

Nära vänner var annars något som Mats inte hade mycket av under sin uppväxt. Då han började i skolan, ett år för tidigt, var han yngst i klassen och inte särskilt populär hos sina övriga klasskompisar.

–Jag var inte mobbad, i och med att jag var stor, och jag har alltid haft en aversion mot att slåss. Jag stod mest utanför, men om det var någon som utsattes för mobbning gick jag alltid emellan, säger han.

Efter en dålig affär på travbanan och efter att blivit blåst av lite för många övergav Mats travspelet helt. Han kom in i en period då han tyckte att det mesta kändes trist. Han hade ingen motivation och därmed ingenting som drev honom framåt.

Över ett halvår tillbringade han mest i sängen. Till slut fick hans pappa nog och sparkade upp honom.

–Jag var nog på gränsen till att flippa ut, men till slut reste jag mig och tog jobb som pinnpojke på ett bygge. Det blev en vinter som jag aldrig kommer att glömma, säger Mats.

Vintern 1966 blev en tydlig vändpunkt för Mats och arbetet på bygget skulle bli det sista i sitt slag.

–Vintern 1966 var svinkall. Så jävla kallt. Och då bestämde jag mig för att jag aldrig mer skulle ha ett sådant jobb. Jag blev motiverad att börja plugga och idag när jag ser tillbaka på det var det tur att jag valde studierna, annars vet jag inte vad som hade hänt, menar Mats, som började att läsa på Hermods som privatist.

EFTER AVKLARAD STUDENTEXAMEN 1970 fortsatte Mats på Handelshögskolan där han gick i tre år. Efter att ha varit grundskolans sämsta elev gick han nu ut med toppbetyg.

–Jag visste att jag var tvungen att satsa allt för att lyckas. Jag ville bli miljonär innan jag var 30 år. Jag hade inga pengar kvar från speltiden utan jag levde som en fattig student, berättar Mats.

Han har idag lyckats nå alla mål han satt upp och dessutom har han varken haft någon 40- eller 50-årskris, berättar han.

–Jag har två underbara barn som jag älskar över allt annat på jorden och framför allt har jag fått vara frisk, säger han.

Mats träffade den som skulle bli hans fru redan när han var 17 år gammal. Det var på Lisebergs dansbana som han träffade Margareta för första gången.

Trots att han var blyg bjöd han upp henne till dans och senare på kvällen fick han hennes telefonnummer. Det var inte förrän långt senare som Margareta fick veta att Mats hade blivit hånad av sina kompisar för att han inte lyckats ragga upp en brud, och för att bevisa att han vågade gick han fram till Margareta.

Uppvaktningen fortsatte med brev och inte långt efter att de hade träffats skickade han även en stor, vacker bukett blommor till hennes mamma. Det hade aldrig tidigare någon av Margaretas pojkvänner gjort och både hon och modern blev betagna i den unga, företagsamma ynglingen.

MATS OCH MARGARETA levde tillsammans i 25 år och har två barn ihop. Idag är de goda vänner och Margareta beskriver Mats som en bror som alltid kommer att ställa upp för henne och deras gemensamma barn.

Mats menar att han idag är ”lyckligare än sitt eget liv”.

–Ju bättre omständigheter du växer upp i desto mindre benägen blir du att göra någonting åt ditt liv. Du blir inte tvingad att ta tag i situationen, säger Mats, som tror att alla människor kan höja sitt intellekt bara de är motiverade.

Pengar och makt är inte längre Mats drivkraft eftersom han har bägge delarna, däremot älskar han utmaningar. Han ser det som en skyldighet att investera sina pengar i nya företag som ger nya jobb.

–Utmaningen ligger i att starta upp någonting, driva det och se om det lyckas.

En av Mats goda vänner, **Hans Nélen**, skriver i en hyllningsbok till Mats på hans 50-årsdag: ”Mats är känd som mannen med guldbyxorna i hästkretsar. Skicklighet, intuition och en enorm portion tur har guidat Mats från start. I Mats första hästaffär valde han mellan två hästar med likande bakgrund – den häst Mats val- ▸

”För mig handlade det goda livet om att få äta sig mätt och att inte oroas över ekonomiska bekymmer och så kan jag fortfarande se det”

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2000-2
Plats i läsutgåvan: 59

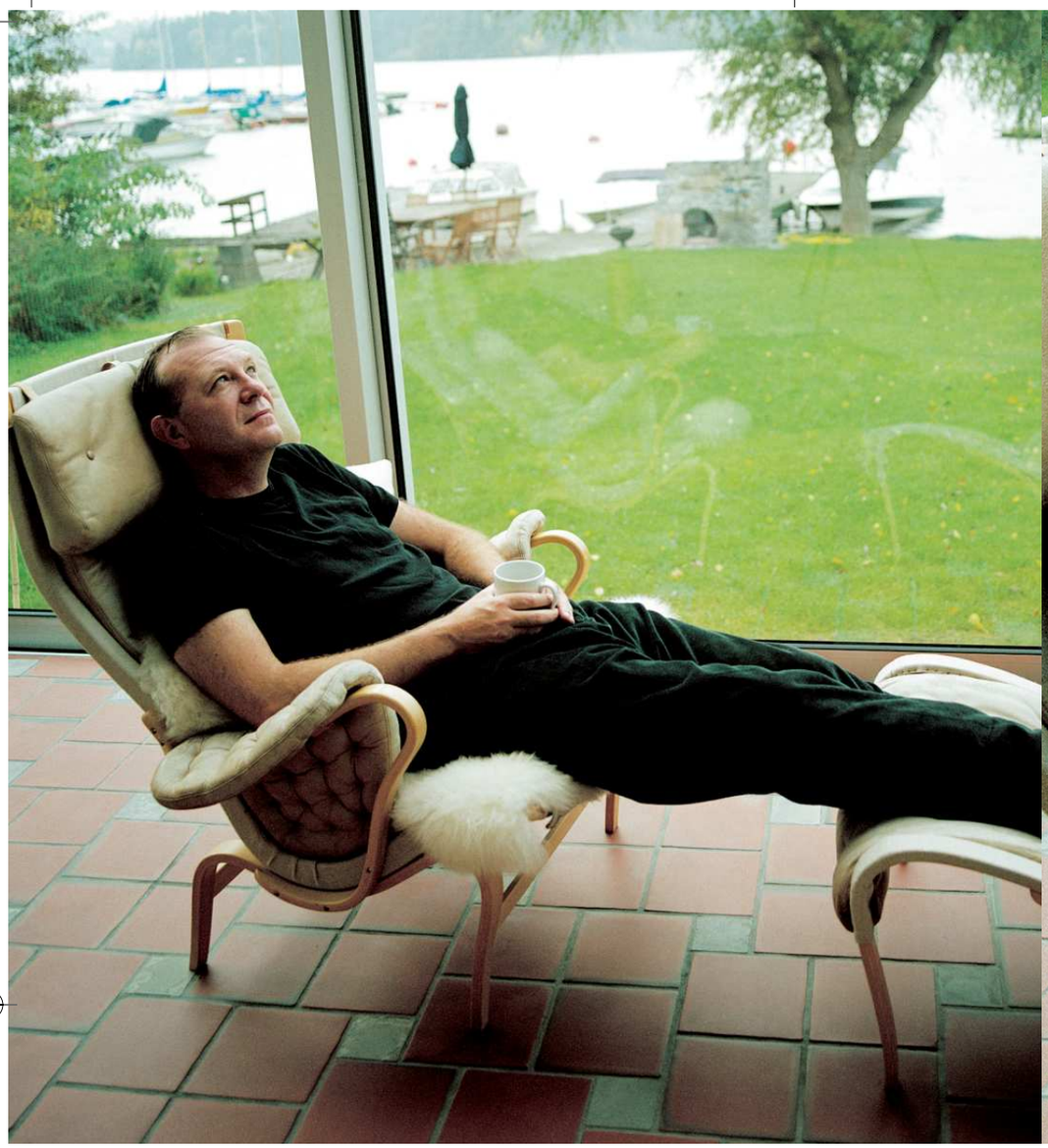
TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU02s6061 2000-10-13 12.03 Sidan 60

”Jag har svårt att gå fram till en människa på gatan och fråga om vägen. Och att gå fram till en attraktiv kvinna på krogen är otänkbart”

är **Mats Gabrielsson** var sex år kraschade hans pappas företag. Under den fattiga uppväxten fick Mats bara höra talas om det goda livet. Han bestämde sig för att erövra det på nytt. För Mats fanns inget mellanläge, vare sig då eller nu.

Hemma hos Mats Gabrielsson är allting rent, nytt och genomtänkt. Utanför det gigantiska panoramafönstret ligger Mälaren, mörk och höstkall, och två motorbåtar som ser ut att gå väldigt fort ligger förtöjda vid hans brygga. Möblerna, som är väl valda, verkar nästan oanvända trots att villan i Bromma är hans hem sedan över tio år tillbaka.

Mats är rik, ofantligt rik. Och dessutom ser han ut att må oförskämt bra där han sitter i den enda fåtöljen som verkar vara använd.

Mats var inte speciellt framgångsrik hos tjejer. Inte heller hade han någon nära vän och när de andra grabbarna tog på sig fotbollsskorna och sprang ut på bakgården och sparkade boll, åkte Mats till Åby travbana och spelade på hästar tillsammans med tjugo år äldre, rutinerade gamblers.

Det var inte pengarna i sig som lockade utan spelet. Hans föräldrar trodde att han skulle flippa ut totalt och för Mats har det alltid varit en balansgång, lyckas eller misslyckas. Något mellanläge som tjänsteman var aldrig aktuellt, det visste Mats redan som grabb.

MATS, SOM IDAG ÄR 50 år gammal och uppvuxen i Masthugget utanför Göteborg, beskriver sig som ett ensamt barn, en ensamhet som enligt honom var självvald, men någonstans i hans berättelse kan man ana spår av en liten pojke som gick egna vägar i rädsla att inte få vara med. I rädsla att bli avvisad och få ett nej.

–Jag har svårt att gå fram till en människa på gatan och fråga om vägen. Och att gå fram till en attraktiv kvinna på krogen skulle vara otänkbart, säger Mats.

Samtidigt säger han att det kanske är lättare nu, i alla fall när det gäller damer. Mats har förstått att makt, pengar och framgång går hem hos det motsatta könet. Han gör en paus och tittar undrande på mig precis som om jag skulle säga emot…

Trots att Mats pappa var en framgångsrik affärsman fick han under sin barndom aldrig uppleva den goda tiden, eftersom pappan insjuknade i cancer och företaget gick omkull.

GURU02s6061 2000-10-13 12.03 Sidan 61

I sin villa i Bromma har Mats Gabrielsson en skön utsikt över Mälaren. Här kan han sitta och njuta av det goda livet.

Vissa dagar hade familjen inte mat för dagen och ofta tvingades de att handla på krita.

Redan då bestämde sig Mats för att ta revansch. Han blev oerhört målinriktad och bestämde sig helt enkelt för att bli jävligt bra, som han själv uttrycker det.

Jag frågar hur bilderna av det goda livet såg ut i hans tankar. Drömde han om tjusiga middagar, sportbilar, söta tjejer eller egen moppe, då han satt där så liten och hörde talas om en värld så främmande sin egen?

– För mig handlade det goda livet om att få äta sig mätt och att inte oroas över ekonomiska bekymmer, och så kan jag fortfarande se det, säger Mats, som menar att han inte lever något liv av överflödig lyx.

Han tillbringade sina skoldagar ute på travbanan, tjänade redan som tonåring stora pengar som han på kvällarna riskerade i kortspel.

Som 14-åring tryckte han sin egen speltidning. Han hade sinne för siffror och statistik och ganska snabbt lärde han sig vilka spelare som han kunde lita på.

Idag är lojalitet ett nyckelord för Mats när det gäller att göra affärer.

– Jag omger mig enbart med människor som jag litar på och om någon sviker så förlåter jag aldrig, säger Mats.

Pappan överlevde cancern men krisen ledde till att Mats föräldrar gick skilda vägar då han var sex år gammal.

GABRIELSSON ÄR GOD FÖR EN HALV **MILJARD**

1978 KÖPTE MATS Datatronic för en krona. Tio år senare sålde han det för 200 miljoner kronor och blev landets första it-miljonär.

Med Datatronicpengarna i botten har Mats byggt upp företagsgruppen Gabrielsson Invest, med ett eget kapital på lågt räknat 550 mkr.

Bolaget äger fastigheter i Sverige och Tyskland värda runt 1,5 miljarder kronor och en värdepappersportfölj som bland annat rymmer skoföretag, bevakningsbolag, textilföretag och ett antal internetbolag. Mest känt är kanske OTC-noterade Borås Wäfveri, som idag omsätter 1,6 miljarder kronor.

ENTRAPPA ÄR DET BOLAG som Mats idag är mest engagerad i och som för dagen är hans största utmaning. Entrappa är ett riskkapitalbolag och webbkonsultbolag med 90 anställda.

GABRIELSSONFAKTA:

- Studenten vid Hermods 1970
- Rover (bilföretag) 1969–1970
- Volvo GmbH 1970–1971
- Handelshögskolan 1971–1974
- Managementkonsult 1974–1978
- Datatronic/Victor 1978–1988, exit som Sverges första it-miljonär
- GIAB 1988–
- Två barn, Karolina, 19 år, och Staffan, 21 år
- Lever med Johanna

GURU02s6265 2000-10-12 00.04 Sidan 62

du HÖRT HÄR?

En bra story är nödvändig idag. När du presenterar ett projekt, när du söker jobb eller när du träffar en kund. I ett allt snabbare flöde av ord, ljud och bilder är det viktigt att vara originell och lockande. Samtidigt som man bör veta vilka som är grundstenarna i en bra historia: att kunna skapa identifikation, hitta rätt koder till målgruppen och veta en hel del om vilka tabun och gränser som inte får överskridas.
Vi samlade fyra personer som alla utmärkt sig för sin kunskap om historieberättande och pratade om vad som är en bra historia.
Vi tog också upp historierna som du aldrig kommer att få höra...

Guru-panelen: Thomas Fürth, Elisabeth Ohlson, Bengt af Klinteberg och Ulf Enander.

TEXT **ERIKA AUGUSTINSSON**
FOTO **FREDRIK HJERLING**

GURU02s6265 2000-10-12 00.05 Sidan 64

ULF ENANDER Ålder: 46 år. **Gör:** vd och projektledare på reklambyrån Schumacher, Jersild, Wessman & Enander. Ordförande i Svenska reklamförbundet. **Har gjort:** Jobbat med reklam sedan 1979.

ELISABETH OHLSON Ålder: 39 år. **Gör:** Fotograferar. **Har gjort:** Utställningarna Ecce Homo och Amauros

”Vi kan skoja om norrlänningar och n

Varför är en bra story viktigare idag?

Thomas: Jag tror att det har uppstått de senaste 20 åren eftersom vi ser på saker i ett tidsförlopp och tänker mer kronologiskt nu. Samhället innan var mer välordnat, statiskt och mekaniskt och man trodde att så här skulle det bli i framtiden. Samhället var som en maskin. Men nu går vi in i berättelsernas tid, med olika etniska grupper och olika historier. Så har vi aldrig sett på vår samtid tidigare.

Bengt: Berättande som folkrörelse har också kommit tillbaka med exempelvis berättarfestivaler. Där är fullsmockat med folk, och detta fanns inte för 20 år sedan. Då trodde man att tv tagit död på det muntliga.

Vad har då en historia för betydelse?

Ulf: En bra historia ska överraska, ge ett sammanhang och skapa associationer. En berättelse hjälper folk att memorera en produkt eller en tjänst i det mentala landskapet.

Thomas: Det är svårare idag att konkurrera med sina tjänster och varor. Därför blir det mer och mer berättelser kring produkterna. Det finns kollegor som menar att detta är framtidens ekonomi. Berättelser används för att sälja föreställningar om hur man ska leva. Vi har ingen användning för statistik, lagar eller torra abstrakta resonemang idag.

Bengt: Kan man då göra skillnad mellan berättelser som inte bara vädjar till intellekt utan också till känsla?

Thomas: Ja, och styrkan med bilden och berättlser är att den vädjar till båda delarna.

Ulf: Våra kreatörer sitter dagarna i ända och skapar varumärken och de vädjar till både förnuft och känsla. Och det är väldigt mycket koder i berättelsen idag.

Thomas: Möjligen är det den moderna tekniken med sin virtualitet som har gjort att berättelserna har kommit tillbaka. Den har gjort det möjligt att överskrida rum och tid, som en berättelse alltid har gjort. Under andra hälften av 1900-talet sågs inte berättelsen som något verkligt utan som en skröna, något man kunde roa sig med. Men med ny teknik kan vi lämna en verklighet och hitta en annan – som att e-handels företagen egentligen bara är vanliga postorderföretag…

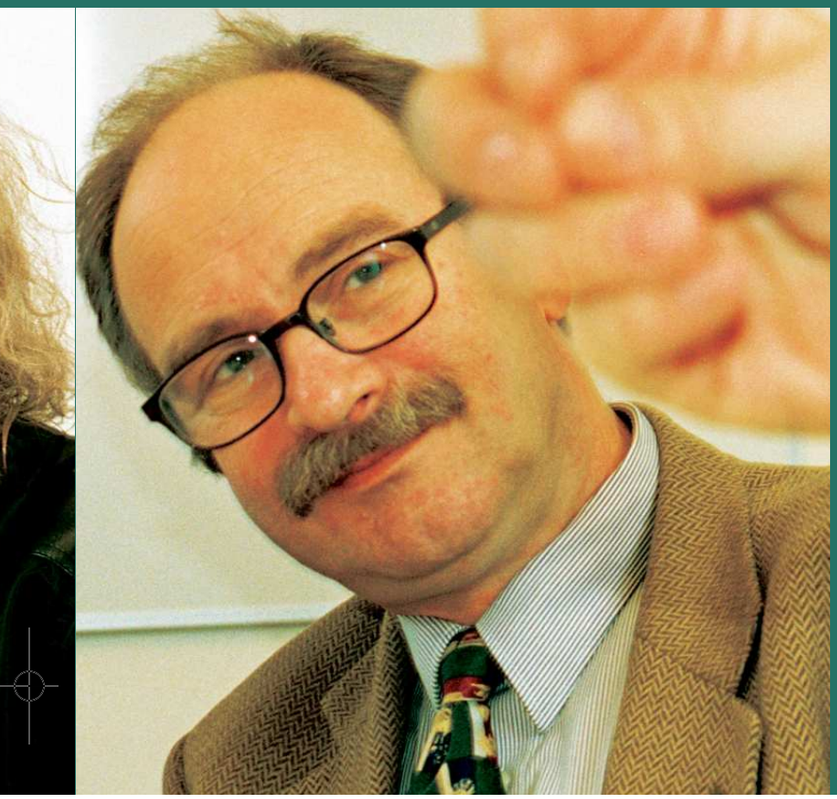
Ulf: Jag ser också en annan trend. Att mottagaren själv får fylla i de sista stegen i berättelsen, du lämnar sista biten av cirkeln öppen, att man inte berättar allt utan folk får tänka själva.

Bengt: I muntliga berättelser, och främst vitsar, är det mycket vanligt. ”Mamma, jag vill inte till Amerika- Tyst unge och simma vidare.” Den är från 50-talet. Sedan har det fortsatt på den vägen.

Vad beror det på? Att det blir mer och mer avskalat?

Ulf: Att man är mer mogen att se. Vi exponeras mycket för olika berättelser och blir mer vana. Ser jag en film idag kan jag nästan gissa vad nästa ruta visar. Man väntar på överraskningen, att se om det kan hända något annat. Sedan använder

THOMAS FÜRTH Ålder: 53 år. Gör: Vice vd och analytiker på forskningsanalysföretaget Kairos Future. Arbetar med värderingar och värderingsförändringar. Har gjort: Är utbildad historiker. Har satt samman en bok om tabun, moral och omoral.

BENGT AF KLINTBERG Ålder: 61 år. Gör: Folklivsforskar, skriver böcker och pratar i radio i P1 på söndagar. Har gjort: Känd för böckerna "Råttan i pizzan" och "Den stulna njuren".

n norrmän, men var går gränsen?"

man olika koder i olika grupperingar och är man utanför förstår man inte vad de pratar om.

Thomas: Berättelser kan vara ett sätt att avskärma en grupp från en annan. Ett slags vi och dom-resonemang. Vi har våra berättelser och det gör att vi hänger ihop. Koder är ju inget nytt – jag tänker på rövarspråket i Röda och Vita rosen och det var ett sätt att hålla de vuxna utanför.

Elisabeth: "Ecce Homo" var en berättelse som jag inte fick ändra på. Den fick bara berättas på ett sätt. Och om jag då bryter den normen så är det spännande hur det kan uppröra så mycket. För mig såg bilderna exakt likadana ut som andra jag sett. Det var en historia som är sann för mig men som så många uppfattade på annat sätt.

Thomas: Det är också tidens tecken – att man vrider saker 180 grader. Du har en igenkänning som i "Ecce Homo", sedan vrider du det lite. Det behövs inte så mycket för att det ska bli en enorm effekt. Och det gillar unga människor idag. Många tittar på reklam som om det var kortfilmer.

Ulf: Det är vårt problem. Det är roligare att titta på historien än att titta på vem som skickade den.

Bengt: Men reklamen verkar vara väldigt riktad mot en yngre, initierad publik. Är det så att ni frivilligt släpper den äldre gruppen?

Ulf: Nej, det är många unga som arbetar i vår bransch.

Samtidigt finns det tendenser till att historier som alla förstår prioriteras bort, för att man vill vara först när det gäller nya berättelser och att läsa av nya koder. Det gör att man faktiskt tappar kommunikationseffekten i det kommersiella uppdraget.

Då är det ju intressant det här med tabun. I vår bransch handlar det bara om att man inte får vara effektsökare. Vi upprörs över att Benetton använder sina bilder i kommersiellt syfte, inte att bilderna är hemska.

Elisabeth: Det är ett bra exempel. Deras budskap har ju alltid varit bra men det är synd att de ska ha loggan där i hörnet. Jag saknar reklamkampanjer som inte har någon avsändare. Bra bilder som människor kan fundera över. Som "Under exposed" i tunnelbanan för några år sedan...

Thomas: Men där har vi ju tabu idag. Vi får inte blanda ihop det politiska och det kommersiella för mycket. Men det håller på att förändras. Vi går in i ett samhälle där man blandar och där unga inte längre tycker det är så viktigt om gränserna överskrids.

ORDLISTA

NORM Handlingsregel, påbud hur man bör handla, det normala eller godtagna beteendet.
TABU Förbud mot att röra eller nämna något. Företeelser som väcker starka känsloreaktioner.
Källa: ne.se, SAOL

GURU02s6265 2000-10-12 00.07 Sidan 66

”När jag var yngre kunde man åka i arresten för att man hade en oöppnad kvarting på sig men det var rökkupéer på alla tåg. Idag sitter de och provar brännvin på bästa sändningstid i tv men jagar bort rökare med blåslampa.”

Ulf: Och vad är tillåtet när det gäller etniska grupper? För ett tag sedan var det ett uppmärksammat fall i vår bransch i en affärsuppgörelse när någon sa: ja, så går det när man har att göra med judar och indier. Ingen tyckte det var kul. Vi kan skoja med norrlänningar eller norrmän, men var går gränsen?

Bengt: Om en vanlig svensk pratar om svartskallar och blattar, då är det inte bra. Men den stigmatiserade gruppen kan själv använda det utan problem.

Elisabeth: Så gör ju vi i homorörelsen också. Vi säger ju flata och bög, bara för att ta bort klangen.

Bengt: Norgevitsarna har jag studerat. På 60-talet i USA kom en del aggressiva vitsar om polacker som sedan spred sig till Sverige och Norge. Men polackvitsarna var egentligen rasistiska vitsar om svarta – det finns en språklig likhet i ”Polack” och ”Black”. Det var en stark rasstämning som projicerades på en grupp som det inte var tabu att skämta om. I Sverige kan vi skämta om norrmän för att de är mer lika oss – danskar och främst finnar är till exempel mycket mer tabu.

Thomas: Men är skämthistorien överhuvudtaget ett sätt för oss att handskas med tabu?

Bengt: Ja, där har ju Freud skrivit om skämtets förhållande till det omedvetna. Vi tar upp stämningar som fyller oss med spänningar och obehag så att vi känner lättnad.

En bra historia handlar alltså om att tangera ett tabu men att inte gå över gränsen. Men vad är det då idag som vi absolut inte får göra reklam om eller berätta en historia om?

Thomas: Ett tabu vi har idag är naturen. Vi får inte röra något, vi får inte smutsa ner och djur ska behandlas lika bra som människor.

Elisabeth och Ulf: Manlig sexualitet. Det talas det sällan om.

Bengt: Pedofili. Det är det absoluta tabut. Det har skrivits böcker om hur terapeuter försöker frammana förträngda minnen av att barn har blivit utsatta för övergrepp av föräldrarna. Det kan likställas med dåtidens häxprocesser. Umgänget med Satan som då var det absolut värsta man kunde ha.

Thomas: Det intressanta är hur mycket man kan flytta gränsen till ett tabu. Tabun urholkas med tiden och förändras.

Bengt: Som sex. Det var väldigt tabubelagt när jag var barn. De runda orden kunde inte användas offentligt. Nu finns de i dagstidningar.

Thomas: Eller att tala dialekt offentligt. Det blev ett ramaskri om folk talade finlandsvenska i radio.

Ulf: Det är en oerhört märklig moral vi har, för vi får till exempel inte använda svordomar i reklamfilmer.

Thomas: Ja, svordomar är också tabu under föreläsningar och i offentliga diskussioner. Det är mycket svårt att veta när svordomar får användas utan att publiken reagerar fel.

Ulf: Man kan prata om kollektiva tabun men det finns också tabun, i olika intressegrupper. Oavsett vad man gör får man en reaktion. Som att man kastar en nalle i en reklamfilm och så ringer svenska nalleföreningen och för ett jäkla liv. Eller att man sitter i en bil och har hunden kopplad utanför och då ringer djurskyddsföreningen.

Vad är det som upprör människor så när man går över gränsen?

Elisabeth: Om man provocerar så händer det något i en människa. Och då måste den personen gå vidare i sig själv och det är besvärligt. I stället blir man förbannad. Min utställning störde något som låg mycket djupt hos människor, att man inte får göra så här. I det andliga, heliga rummet får jag inte vara, där finns bara det normala. Där går gränsen.

Ulf: Men med det så flyttar du ju fram gränsen?

Elisabeth: Ja, och vissa som reagerade starkt skäms nog idag.

Ulf: Men är det inte särintressena som styr tabun idag? Inte kollektivet. Så försöker media och institutioner definiera vad det är. Alltså finns det ingen rådande etik och moral idag. Samhället är så mångkulturellt.

Bengt: Jag tycker det är lite back-lash när det gäller värderingar, med etikettsråd i tidningarna och smokingen har kommit tillbaka. Det är konstigt, för samtidigt är vi friare än någonsin. Men kanske är det just den friheten som gör att vi vill ha fastare normer och regler?

Thomas: Eller så är det ett sorts osäkerhetstillstånd där man inte vet vart utvecklingen är på väg. Då griper man efter struktur. Man lär sig att det finns många olika normer i samhället och i ett mer globalt samhälle är det situationen som avgör vilka normer man ska ha. Det är opportunistens sätt att bete sig som blir regel. För minoriteter är det enklare att se gränser eftersom de kan se gränsen till det normala. Men nu är vi i ett samhälle där alla måste kunna hantera gränser, för ingen är i majoritet.

Vad kommer då vara okej framöver som är helt fel och tabu idag, tror ni?

Bengt: Narkotika, som brukar kallas den goda fienden. Alla är överens om att det är dåligt.

Elisabeth: Men man ser bilder från gamla Kina och deras opiumhålor. Det verkar inte vara så stor skillnad på det och våra barer idag. Att ta en shot och komma igång.

Thomas: Men samhället behöver några goda fiender eller inre fiender för att kunna hålla ihop. När jag var yngre kunde man åka i arresten för att man hade en oöppnad kvarting på sig, men det var rökkupéer på alla tåg. Idag sitter de och provar brännvin på bästa sändningstid i tv men jagar bort rökare med blåslampa.

Finns det en formel för en bra historia?

Bengt: Identifikation. Vi är översköljda idag av information och väljer bort massor. Vi är nästan inte ens medvetna själva om vilka mekanismer som gör att vi fastnar för något.

Ulf: Att rikta sig till människor som liknar varandra i utseende och klädstil fungerar inte idag. Det handlar bara om attityd. Nu har företagsledarna släppt slipsen. Då kan man ge sig sjutton på att några andra kommer ta på sig slips igen. Så enkelt är det.

Måste man då välja exakt vem man ska rikta sig till idag?

Thomas: Ja, och då blir retoriken central, för språket är ju en värdering och attityd. För 20 år sedan var retoriken helt mossig. Idag är det managementkurser i parti och minut i retorik. Man ska tala med bönder på bönders vis. Och den som då kan tala tillräckligt många språk kan röra sig fritt mellan grupper.

Ulf: Det är som när man läser sagor för barn. Det är oerhört mycket mer spännande och magiskt än vilken bildruta som helst, eftersom den sortens berättande är så förväntat. Det gäller för samhället också. Jag tror att vi kommer att gå tillbaka mer till det muntliga berättandet. Det finns som en kollektiv, trygg erfarenhet hos alla. ■

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2000-2
Plats i läsutgåvan: 67

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU02s6869 2000-10-11 22.39 Sidan 68

Hon plockar fram dina bästa sidor. I livet och näringslivet. Gurus företagspsykolog Virva Herlitz är proffs på allt som gör dig till en bra affär.

TEXT **ERIKA AUGUSTINSSON** FOTO **FREDRIK HJERLING**

”Dagens chefer är dåliga förebilder”

Det finns en tickande bomb i den nya ekonomin. Det säger terapeuten och konsulten **Virva Herlitz**. Bomben handlar om stress, för lite gränser och för mycket ansvar på varje individ.

Det som varit den nya ekonomins stolthet, frihet och individualism, håller på att tippa över i utbrändhet och sjukdom.

– Människor behöver ramar och gränser, men idag arbetar många i ett gränslöst landskap där de är helt hänvisade till sin egen förmåga att strukturera både arbetets innehåll och genomförande.

I de nya företagen är dessutom medarbetarna unga och har fortfarande inte hunnit forma sin yrkesroll, vilket gör att gränserna är ännu svårare att sätta.

– Mitt motto är att det inte finns frihet från ingenting, frihet existerar bara i förhållande till någonting. Översatt till arbetet betyder detta att individen för att kunna känna sig fritt skapande också behöver ramar och struktur, säger Virva Herlitz.

För att lösa dagens grundläggande problem är behovet av hjälp från professionella stort, både bland medarbetare och ledare. Upplevelsen av brist på tid, stress och kraven på effektivitet och förnyelse är de största problemen som många människor brottas med.

– Chefer idag har alltid ont om tid och blir på så vis dåliga förebilder för sina medarbetare. Jag lyssnade nyligen på en ung it-företagare som pratade om att tiden är vår fiende. Men vi kan inte ständigt gå emot den resurs som är färskvaran i livet – tiden.

Enligt Virva Herlitz är ett generalfel att man på många företag aldrig stannar upp och reflekterar. Detta innebär också en säker början till slutet på den kreativa processen. Och just kreativitet är de nya kunskapsintensiva företagens stora tillgång.

– Emotionell intelligens, EQ, är en grundläggande kompetens som hjälper dig att sätta gränser. Har du inte kontakt med dig själv, dina behov, önskemål, rädslor och farhågor så fortsätter du att snurra, ta in mer och mer information och slåss mot tiden. Detta fungerar ett tag men sedan tar du slut – även om du är ung. Företagen växer så fort idag att man verkar ha svårt att bygga in den nödvändiga infrastrukturen. Produktionen går före, men det kan bli en dyr slutnota!

Ett annat problem som Virva Herlitz stöter på i sitt arbete som konsult på Sinova, ett av Sveriges största partnerägda konsultföretag, är hur man hanterar mångfald och kulturskillnader. De ständiga fusionerna mellan företag och länder skapar förvirring. Frågor som: Vem är egentligen ledare? Hur ska organisationen se ut? Hur hanteras makt och hierarki inom företaget? Hur öppen ska organisationen vara? Hur ser företagskulturen ut i det andra landet? är sådana som dyker upp omedelbart.

– I början av en sammanslagning finns det massor av energi som ofta följs av en svacka och sedan stabiliseras läget. Men om man gör en ny fusion innan företaget stabiliserats, då drabbas medarbetarna av stor förändringsstress och det känns oerhört turbulent, säger Virva Herlitz.

Konflikthantering, manligt och kvinnligt, hur presenterar jag ett nytt projekt, hur lyfter jag fram min kompetens, vågar jag be om tjänstledigt är andra frågor som många undrar över och som Virva Herlitz möter varje dag. Sinova arbetar i huvudsak med att vara ett stöd i förändringsprocesser och kärnkompetensen är organisations, personal- och ledarutveckling .

Företaget har kontor i Stockholm, Malmö, Oslo och Köpenhamn och totalt 100 konsulter med kunskap inom ekonomi, information, kommunikation, omvärldsorientering, beteendevetenskap och psykologi. ■

Fråga Virva!

GURU02s6869 2000-10-16 15.02 Sidan 69

Hur är det med maktbalansen i bolaget? Åt skogen, kanske. Skriv till Virva och få råd.

VARJE månad kommer Virva Herlitz att svara på läsarnas frågor. Är det något du vill fråga Gurus företagspsykolog?
SKICKA ett mail till red@guru.nu eller ett vanligt brev till Guru, 105 44 Stockholm. **DU KAN** också faxa på 08-736 30 77.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2000-2
Plats i läsutgåvan: 70

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU02s7175 2000-10-16 14.43 Sidan 71

Vi hånglar för lite i *den nya ekonomin*

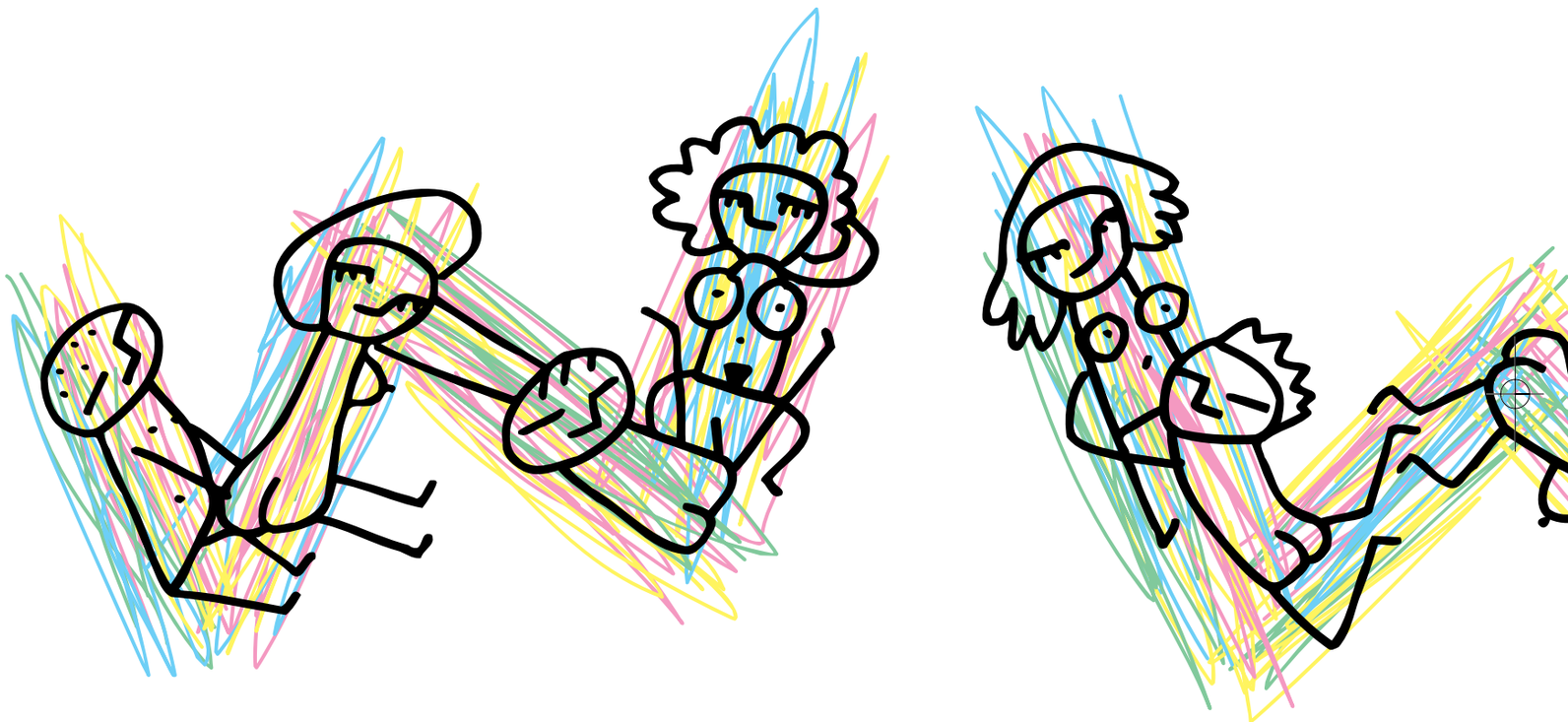
Singel, sönderstressad och kåt? Du jobbar jämt och har varken tid eller ork att ragga. Därför har äktenskapsmäklarna högkonjunktur.

TEXT **MARIA GERLOFSON** ILLUSTRATION **JAN OLSSON**

GURU02s7175 2000-10-11 22.42 Sidan 72

Webben fullkomligt väller ö

"Jag har inte tid att träffa någon, jag jobbar ju jämt." Har ni hört det förut? Tidsbrist är en giltig ursäkt för att vara singel, eller ett bra svepskäl. Häckar man dygnet runt på jobbet, blir kontoret den enda "jaktmarken". Följden är att äktenskapsmäklare av allehanda slag fått en renässans.

Någonting håller på att förändras. Plötsligt berättar folk att de satt in en kontaktannons eller raggat på nätet, utan att ens anta en lätt rödton i ansiktet. Och de är helt vanliga människor – inga desperata losers. Allt fler arrangerade sätt att hitta vänner eller partner dyker upp. Det är inte längre lika dramatiskt och pinsamt att ha en blinddate – man behöver inte gifta sig eller gå i säng med någon bara för att man ätit lunch eller middag ihop.

Webben fullkomligt väller över av kontaktannonser. Söker du på "kontaktannons" på Altavista får du 50 100 träffar. På exempelvis Everydays kontaktsida kommer det in cirka 300 nya annonser per dygn.

NÄTANNONSERNA ÄR EN ORSAK till att det blivit mer accepterat med kontaktannonser även i tidningar. Det tror åtminstone **Pehr Bohman**, VD på Mediasvar AB, som tar hand om kontaktannonser för 50 tidningar i Sverige.

– Sedan vi startade för drygt fem år sedan har antalet annonser växt med 10–15 procent per år. De senaste två åren har de ökat med 20 procent per år. Våra kunder säger också att det blivit mer accepterat att sätta in en kontaktannons.

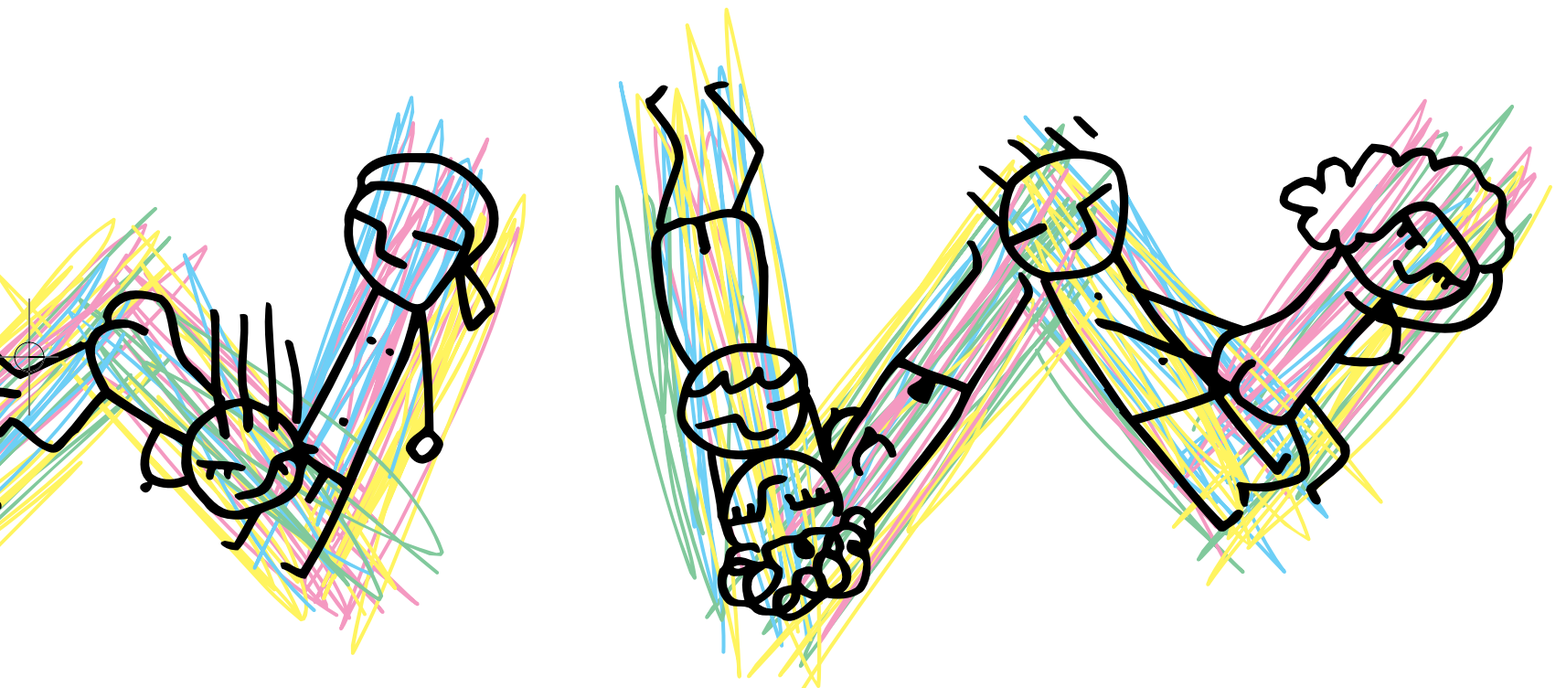
Andelen kvinnor som annonserar har ökat markant. Tidigare var 80 procent av annonsörerna män, nu är det 55 procent män och 45 procent kvinnor som annonserar. Enligt Pehr Bohman är det främst personer med hög utbildning som sätter in kontaktannonser.

– Det är mycket folk i karriären. De jobbar så jävla mycket att de inte hinner träffa folk. Då tycker de att en annons är ett vettigt sätt att träffa någon på.

Äktenskapsmäklare är sålunda ett yrke med

GURU02s7175 2000-10-11 22.42 Sidan 73

över av kontaktannonser

goda karriärmöjligheter. Förr behövdes de för att undvika inavel och på grund av de fysiska avstånden mellan människor. Idag behövs de på grund av de mentala och sociala avstånden mellan folk.

– Vi har en unik situation idag som vi aldrig haft förut. Hälften av alla hushåll i Stockholm består av singlar.

– Dessutom jobbar folk allt mer. Att arrangera möten mellan folk är ett explosionsartat fenomen. Det hänger ihop med en medvetandeförändring i hela samhället. Folk är mer öppna och flexibla både i jobbet och privat. Gamla normer och regler gäller inte längre.

Det säger **Hari Eriksson**. För två år sedan startade han singelmingel-kurser på sin kursgård Ängsbacka i Värmland. Hittills har 350 singlar gått kursen, mest stockholmare. Många av dem jobbar mycket och kommer från media, it och reklambranschen.

Idén till att ha en mötesplats för singlar fick Hari när han själv var singel och gick ut mycket på krogen.

– De människor jag började prata med och som var lätta att få kontakt med var gifta. De var glada och avspända. Jag undrade var alla andra singlar var eftersom jag aldrig mötte dem på krogen. Jag insåg att det behövdes ett forum att träffa vänner på där folk inte är fulla, berättar Hari Eriksson.

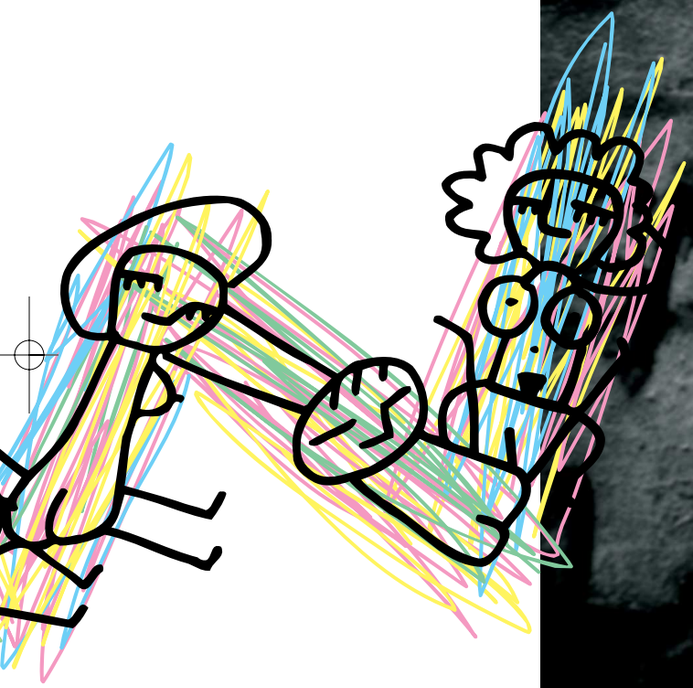
Först tänkte de att målet med kursen var att deltagarna skulle hitta en partner, men det blev lite för seriöst. Nu är syftet att utveckla sig själv och att ha roligt ihop med andra.

ÄNGSBACKA ÄR LÅNGT IFRÅN ensamt om att hjälpa singlar att mötas. Nyligen startade klubben Morefriends i Stockholm. De arrangerar fester, resor, utflykter och andra aktiviteter för singlar. Efter en månad har de fått 600 medlemmar.

– Som singel märkte jag själv att det var svårt att träffa någon, trots att det finns så många singlar. Att träffa någon via annons verkar så banalt, då är allt inriktat på att träffa en partner. ▸

GURU02s7175 2000-10-11 22.42 Sidan 74

När det kommer till kritan

1. Sök upp en lagom nerklottrad vägg.
2. Leta upp en snygging.
3. Tryck upp honom/henne mot väggen.
4. Hångla.

Därför ville jag starta något där man på ett naturligt sätt träffar nya människor, säger **James Hollingworth**, VD på Morefriends.

Morefriends använder sig av internet. På deras hemsida kan man anmäla sig och få information om kurser och fester.

– Förr fanns det en rädsla för att internet skulle göra folk asociala, men det är precis tvärtom. I stället har folk blivit mer sociala med hjälp av nätet. Det har blivit en ny mötesplats, säger James Hollingworth.

Att internet har gjort det lättare och mindre pinsamt för folk att söka kontakt med främlingar råder det ingen tvekan om.

På nätet finns det hur många möjligheter som helst att kommunicera med människor du aldrig skulle möta annars. Nätet är dessutom idealiskt för folk som kommer hem från jobbet för sent för att ringa sina kompisar, som inte orkar gå ut för att de är utarbetade eller för ensamstående föräldrar som sitter hemma själva när Bollibompa tonat ut och barnen har somnat.

NÄR SOM HELST KAN DU KOPPLA upp dig och hitta någon att prata med. Dessutom kan du sitta framför datorn och småfisa i dina fula noppiga mysbrallor, med fett hår och röd finne på näsan och samtidigt flirta vilt.

På nätet finns traditionella kontaktannonser. Det finns dejtsajter, kontaktförmedlingar, chattar, mailinglistor och en rad andra ställen att komma i kontakt med folk på.

På Spray Date kan du exempelvis komma i kontakt med folk med samma intressen, läsa deras hemsida och efter lite mailande bestämma träff.

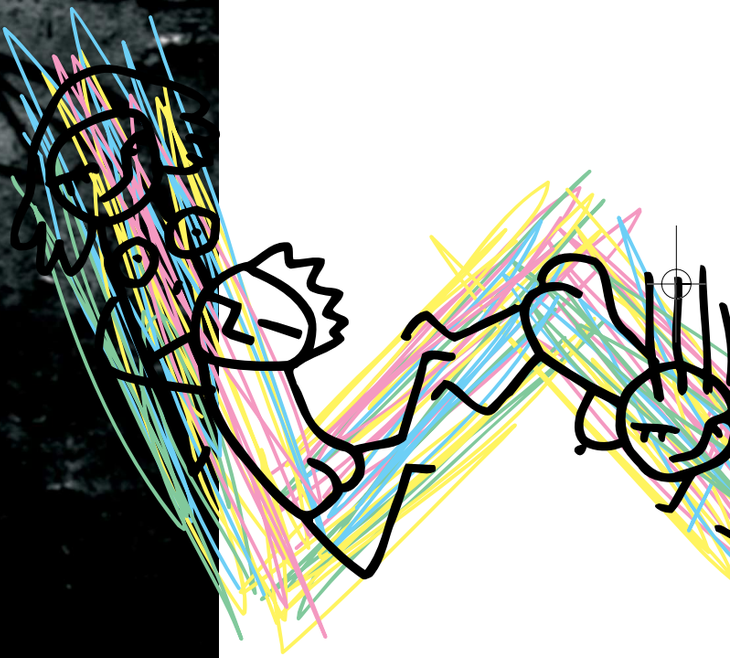
– Jag har varit ute på flera träffar via Spray Date, men det är inget jag berättar för mina kompisar. Bara de som själva raggar på nätet vet om att jag gör det. Det är ett bra alternativ till krogen, berättar **Lotta**, 27 år, som är singel i it-branschen.

GURU02s7175 2000-10-11 22.43 Sidan 75

AFTONBLADET BILD

är det ändå kemin som gäller

Det var en kompis till henne som tipsade om Spray Date. Hon har i sin tur tipsat en annan kompis. Men det är inget de talar högt om.

Att träffas via nätet är fortfarande lite hysch-hysch. Ingen av dem har fått någon relation genom nätet, men många trevliga träffar. Lotta var helt övertygad om att det bara var knäppgökar som dejtade på nätet. Men efter några träffar fick hon ändra uppfattning.

– Det var väldigt många normala, trevliga killar med bra jobb. De, liksom jag, tyckte att detta var ett lite spännande och kul sätt att göra vardagen lite roligare. Det var inte i första hand för att träffa någon, även om det är klart att man har det i bakhuvudet. De jag mött på nätet har inte varit hälften så desperata som de som försöker ragga upp någon på krogen innan stängningsdags.

DE FLESTA AV HENNES kompisar brukar träffas på jobbet eller på olika branschfester. Många träffas också via gemensamma vänner. Men Lotta jobbar på ett ganska litet företag. De killar som jobbar där är gifta. Hon kommer från en annan stad och har inget etablerat umgänge här.

– Fördelen med nätet är att man lär känna varandra lite innan man träffas första gången. Dessutom är man nykter och utseendet blir inte lika viktigt. Men när det väl kommer till kritan är det ändå kemin som gäller. Det är nog lika lätt eller svårt att hitta den rätte på nätet som på krogen.

– Men man märker på nätet att det finns ett otroligt behov av kontakt. Och det kan ju vara skönt att veta att man inte är den enda singeln som vill träffa någon, säger Lotta. ■

Maria Gerlofson är frilansskribent och en hejare på att läsa sjökort när hon inte studerar relationsvetenskap i den nya ekonomin.

GURU02s7679 2000-10-11 22.45 Sidan 76

RÖR INTE MIN CIGG!

Jag viiill röka, kvider skribenten och förläggaren Jessika Gedin. Det är gott, man blir glad och det är fortfarande förknippat med uppror och revolt! Nu återupplivar vi rökkulten igen efter år av förföljelse.

TEXT **JESSIKA GEDIN**

GURU02s7679 2000-10-11 22.47 Sidan 77

AFTONBLADET BILD

GURU02s7679 2000-10-11 22.49 Sidan 78

MAN BLIR GLAD AV ATT RÖKA

Bob Dylan

Lauren Bacall

Jag var elva första gången jag rökte. Jag hade stulit tre röda Prince från min storasyster, och när jag var ensam hemma smög jag ut på balkongen – hukande så att grannarna inte skulle se mig – och så fumlade jag med tändstickor som blåstes ut och jag hade en gul holkärmad tröja på mig och högerhandens fingrar spretade stelt och filtret blev fuktigt mellan mina ovana läppar. Tobaken var rivande stark och främmandesmakande. Strupen snörptes samman av förvåning och världen snurrade till. Men för mig kändes den där första hostande utandningen som min sista suck av barndom och mitt första, rökfyllda, nyfödda, andetag som vuxen.

CIGARETTEN HAR – av naturliga skäl – ganska dåligt rykte. Vid det här laget vet vi alla att rökning är farligt, men i en tid där livsstilsmagasinen ändå snobbar med cigarrhyllningar och där piprökande äldre män anses sofistikerade så är cigarettrökarna satta på undantag.

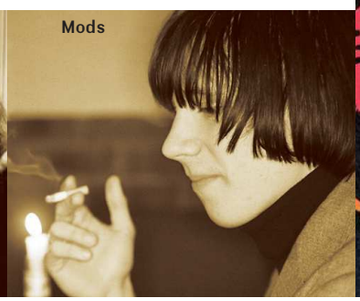
Vi är företrädesvis låginkomsttagare och kvinnor, och knappt längre välkomna på vare sig arbetsplatser eller på restauranger.

GURU02s7679 2000-10-11 22.49 Sidan 79

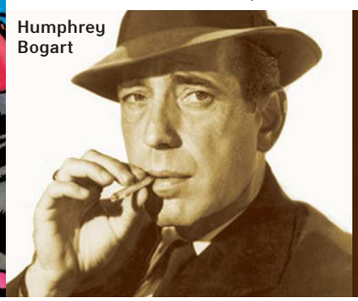
”FÖR MIG KÄNDES DEN DÄR FÖRSTA HOSTANDE UTANDNINGEN SOM MIN SISTA SUCK AV BARNDOM OCH MITT FÖRSTA, RÖKFYLLDA, NYFÖDDA, ANDETAG SOM VUXEN”

PRESSENS BILD, AFTONBLADET BILD, P´GELL PUBLICERAS MED TILLSTÅND AV JENS PEDER AGGER

Mods

P´Gell
©Will Eisner

Humphrey Bogart

Marlene Dietrich

Så varför röker man då? I alla fall?

Under åttiotalet höll A non smoking generation hela min årskull i ett järngrepp, vi lockades med (eventuella) pengar till en klassresa om hela klassen var rökfri i tre år. Tanken var förstås att grupptrycket skulle skrämma oss alla till sundhet, men det skapades också ett hotfullt angiverisystem där hot och mutor frodades, och i ett sånt sammanhang blev cigaretten en symbol för frihet och kritiskt tänkande.

Cigaretterna var också en frihetssymbol på ett väldigt konkret sätt. För den lite töntige som aldrig någonsin varit nåt vidare på vare sig basket eller brudraggning var rökningen liksom en genväg till coolhet. En kaxigt vinklad cigg i mungipan på skolgården under lunchrasten kunde förvandla en från groda till prins på bara några sekunder.

För mig var rökningen en vink om vem jag skulle bli. Eller ville bli. En världsvan femme fatale, en självständig P'Gell lutad mot en överlastad Spirits skrivbord medan hon provocerande bad om eld, en svårmodig lonesome ranger som stirrade medelklassen i vitögat och ryckte på axlarna åt trivialiteter, en gestikulerande globetrotter som med världsvana fingrar knackade cigaretten mot silveretuiet och sen lätt framåtlutat lät den tändas av beundrande åhörare.

I gymnasiet satt vi på caféerna och planerade vår framtid och drack kaffe med alldeles för mycket socker och vi rökte Camel utan filter och var noga med att tända dem i den ände där texten var tryckt. Vi hade regler om tuggummin i askkoppar och förälskade oss i pojkar med zippotändare som rökte med glöden vänd in mot handen.

Vi var odödliga då. Hade smalnande blaserade ögonkast och fortfarande liljevita fingrar.

DET ÄR INTE ETT nytt fenomen – rökromantiken. I 1500-talets England var rökning en statussymbol. Man skulle äga en uppsjö av rökverktyg: marmoraskar för tobaken, silvertänger för den glödande kol man tände piporna med, en krats, en kniv och en liten sked, och på teatrarna skickades elden runt på en svärdsegg. Röktricken var avancerade – glöm rökringarna och dimman – under den elisabetanska eran var det ”the ring”, ”the gulp”, ”the whiffe” och ”the retention” som gällde, och röken måste alltid, alltid blåsas ut genom näsan.

På 20-talet satte min mormors far en cigarett i munnen på min mormor och uppmanade henne att röka. Det skulle 20-talets frigjorda garçonner göra.

Under andra världskriget fick soldaterna gratis cigarettransoner från de patriotiska tobaksbolagen, och de efterkrigsfrigjorda kvinnorna som stannat hemma och arbetat inom industrin demonstrerade sin nyvunna frihet genom att bolma som aldrig förr.

Och i 40-talets biomörker rökte de svartvita giganterna på filmduken:

Bogart, **Bacall**, **Brando**. En kärleksfull inzoomning i själva tändögonblicket: flamman, glöden och det omisskännliga frasandet av papper. Och så första blosset; tystnaden, märkligt förväntansfull i den sekund det tar tills utandningen kommer med den alltid lika träffsäkra hårdkokta repliken.

DET FINNS MÅNGA tillfällen då cigaretten är en liten räddare i nöden. Är man ny på arbetsplatsen eller går första dagen i skolan så finner man alltid en naturlig frimurarplats bland rökarna.

På middagar med bordsplacering ger cigaretten en det där lilla extra att pyssla med som gör att man hinner tänka efter innan man talar så att man inte plötsligt gör bort sig med stressade nervositetskommentarer.

Min läkare har berättat att forskare nu kommit fram till att det finns tre sorters rökare. Det är nikotinisterna och så är det vanerökarna, men nu har man också kommit fram till att det finns en stor grupp som röker för att de är kroniskt deprimerade och för attt vissa ämnen i tobaken har en antidepressiv effekt. Vi blir helt enkelt lite gladare av att röka.

MIN IDOL FRAN LEBOWITZ har sagt: ”Smoking is, if not my life, then at least my hobby. I love to smoke. Smoking is fun. Smoking is cool. Smoking is, as far as I am concerned, the entire point of being an adult.”

Och det var väl egentligen bara det jag ville ha sagt. ■

Jessika Gedin är förläggare och skribent. Hon har en teckning gjord av Will Eisner och tycker om alla sorters cigaretter förutom Gitanes, som ”luktar illa”.

GURU02s8080 2000-10-16 14.41 Sidan 80

En väldoftande affärsidé

Lush gör succé så långt från den nya ekonomin man kan komma.

TEXT **ULF ROOSVALD**
FOTO **FREDRIK HJERLING**

Dofter möter en redan på gatan. Väl i butiken finner vi gröna tvåltårtor till vänster, gula schampokakor till höger. Längst in ligger badbomberna som färgglada bakelser och i mitten, vid det som liknar ett buffébord, är ansiktskrämerna upphällda i kärl. Det är snudd på omöjligt att inte känna och klämma på allt det färgglada.

När Södermalmsborna beklagar hur Stockholms it-folk sprider sig i stadsdelen är det i alla fall en butik som lockar kunder på gammalt hederligt sätt, även om affärsidén är ny.

Kosmetikkedjan Lush säljer egentillverkade hudvårdsprodukter som färskvara, över disk och i lösvikt.

– Butikerna kommer alltid att vara kärnan i vår verksamhet, säger **Åsa Böre**, driftansvarig för de fem butiker Lush har i Sverige.

Kosmetik som färskvara och i lösvikt – svenska Lush har stor framgång med sitt sinnliga sortiment.

Lush är på många sätt så långt man kan komma från den nya ekonomins internethausse. Andra företag bygger sitt varumärke kring tungnedladdade hemsidor som ska sälja både produkter och image. Lush lockar med väldoft.

EFTER PÅTRYCKNINGAR startades postorderförsäljning för ett och ett halvt år sedan. Om kunderna fortsätter tjata kanske det blir försäljning över nätet också. En svensk domänadress är registrerad, men sovande. En grupp studenter grunnar på hur sidan ska se ut.

– Vi vet inte när den blir klar, säger **Britt Olovsson**, ägare till svenska Lush. Det är fortfarande svårt med kontokortsköp över nätet i Sverige och det känns inte som om vi är beroende av internet. Vår idé bygger på att man ska lukta och känna. Men kanske kan internet vara ett bra komplement, säger hon.

Det engelska moderbolaget har en ambitiös internetsajt, men med vissa brister.

– Ni får faxa i stället, vår e-post fungerar inte ännu, hälsar informationsavdelningen.

Förhoppningen som Lush och Britt Olovsson har är att ryktet om de miljövänliga tvålarna ska spridas. Och det verkar fungera utmärkt.

Den första butiken startades i England 1995. I Storbritannien finns idag 25 butiker och ytterligare 50 är spridda över världen. Britt Olovsson blev inspirerad av en shoppingguide över London med en interiörbild från en ny affär som på kort tid tagit Londonborna med storm. Den engelska butiken liknade en gammaldags delikatessaffär, men sålde hudvårdsprodukter. Hemgjorda, utan konserveringsmedel och utan att ha testats på djur, med färska ingredienser som frukter, blommor och oljor.

– Jag tyckte att det kändes nytt och fräscht. Människor blir ju allt mer medvetna i sina val av produkter.

Britt Olovsson satte sig på planet till London och letade upp butiken på King's Road. Ett drygt år senare, i november 1997, öppnade hon, tillsammans med maken **Bosse**, affären på Götgatan i Stockholm.

Särskilt mycket hjälp har paret, som också driver en JC-butik, inte fått. För att starta verksamheten har det krävts privata banklån och mycket eget kapital.

DET ENGELSKA MODERBOLAGET sluter inga franchiseavtal med sina samarbetspartners, utan går i stället in som delägare till 35 procent i alla utländska butiker. Dessutom kräver de att de nya medlemmarna i Lush-familjen startar lokal tillverkning av alla produkter.

– Det tar lång tid att lära sig produktionen och att hitta och utbilda personal. Tillverkningen är det som har tagit mest tid och pengar, säger Britt Olovsson, som oftast går att finna i den nystartade fabriken i Årsta i södra Stockholm, där 85 procent av allt kedjan säljer i Sverige tillverkas.

De trånga ekonomiska ramarna har också bidragit till att det varit skralt med marknadsföringsaktiviteter.

Lush tycker inte att en tidningsannons räcker för att ge känslan av att deras affär är speciell. En bilaga i tidningen Amelia gav en rejäl skjuts, men bortsett från det litar Britt Olovsson på ryktet. Hon verkar få rätt. I höst öppnar Lush en ny butik i Västerås. Och expansion till de nordiska huvudstäderna är planerad inom kort.

– Det har varit tuffa år, säger hon. Och det tog två år innan det blev lönsamt. ■

FEM BUTIKER FINNS I SVERIGE

GRUNDADES 1995 av engelsmannen Mark Constantine, som tillverkat kosmetika i 20 år. Constantine var huvudleverantör till The Body Shop i 15 år, innan han startade Lush. Huvudkontoret finns i engelska Poole.

LUSH SWEDEN grundades 1997. Första butiken öppnades på Götgatan i Stockholm i november 1997. Hösten 1998 tillkom butiker i Malmö och Farsta. Hösten 1999 öppnades en butik på centralstationen i Stockholm och tidigare i år en butik i Göteborg.

FRÅN 1998 TILL 1999 ökade Lush Sweden sin omsättning från nio till nära 14 miljoner kronor. En ökning med mer än 50 procent. Och vinsten blev faktiskt några hundralappar båda åren.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2000-2
Plats i läsutgåvan: 81

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2000-2
Plats i läsutgåvan: 82

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU02s8383 2000-10-13 12.04 Sidan 83

ULRIKA HJALMARSON

One Click Away, tack å hej

I vissa gränser måste man passera för att upptäcka. Fråga de där ingenjörerna som körde jeep in på fel sida om den irakiska gränsen, när de bara var ute i öknen för att titta på skorpioner, eller vad det nu egentligen var de tittade på där i hettan. Eller justitieministern som bara gjorde det som vem som helst skulle ha gjort, tog emot den miljon som erbjöds henne. Och fråga den australiensiska gångerskan som gått två mil och hade tvåhundra meter kvar till triumfens ögonblick när hon stoppades för oren gång. Väl över på andra sidan är gränsen så smärtsamt uppenbar och vägen tillbaka så orimligt lång.

Folk är så busybusy så de tjafsar inte ens emot, utan deletar bara.

I DEN VIRTUELLA VÄRLDEN är gränserna inte precis lättare att upptäcka. Där är folk så busybusy så de tjafsar inte ens emot, utan deletar bara. Vem orkar med nån som säger emot när tid är pengar och framtiden redan varit?

One Click Away, tack å hej, och du får aldrig veta om det var din egensinniga stavning, ditt underliga efternamn eller dina usla idéer som gjorde att du slutade få de där mailinglistorna till din dator. Dörren slängs inte igen med en smäll mitt ansiktet, utan flyttas bara diskret till en annan plats, och nästa gång du vill in, så har ingen nånsin hört talas om den. Personer med paranoid läggning ombeds omedelbart bege sig mot ett annat decennium. När allt inte bara är upp, upp, upp, så börjar den hårda sållningen.

Nybyggarandan börjar klinga av i Den Nya Världen, och att bara säga internet och vara 22 med många kompisar räcker inte längre för att få riskkapitalisterna att flämta och hala upp kortet. Ålderskrisen svalnade när de blev invalda i styrelsen och nu är det rättning i ledet som gäller. Fast med lite mer finess.

Ord som ung, geni, rebell och passion är ju ganska bra att hålla kvar i varumärket när allt kommer omkring, och många är de som vill få sitt namn förknippat med såna vitala uttryck. Det funkar dessutom bra i baren. Och riktigt som förr det blir det ju ändå aldrig mer.

Ulrika Hjalmarson är frilansjournalist och återkommande krönikör i Guru.
ulrika.hjalmarson@brevet.nu

Av rädsla för att skapa en klassiker som ”internet är en tillfällig fluga” så har skeptikerna duckat, men ett enkelt ”intet är nytt under solen” skulle få klart godkänt. För hittills har det nyaste nya blivit en blandning mellan näringslivets ryggdunkarkultur, där kontakter och stil är snäppet viktigare än kompetens, ”en bra kille kan man alltid lära upp och jag brukar jaga med hans far” och det där kittlande i att vara nära de som sticker ut och rör om.

VANLIGA VANJA SOM jobbar som vanligt och tycker att det mesta är helt okay är nog bra, men vi vill ha Vilda Vera med fyra asiatiska skrynkelhundar, före detta strippa som började på kärnkraftverk och nu är mediemogul med en 22 år yngre venezuelsk älskare och som just tagit över ett internationellt bevakningsföretag. Sånt är kul att vara i närheten av.

I brist på egen karisma kan man ju trycka sig tätt intill och hoppas att lyskraften smittar. Inte just för skrynkelhundarnas skull, men de verkar öppna de rätta dörrarna. Och när gränsen mellan arbete och privatliv är högst flytande bör varje tillfälle till nyttiga kontakter utnyttjas.

Att bubbla smakportioner på BVC med rätt person är också ett sätt att sluta cirkeln och bilda en grupp. En som man kan ha användning för senare. Så har det fina folket alltid gjort. De subtila detaljerna avgör om man hör till eller inte. Men tyvärr, nån handbok finns inte. Inte ens på internet.

I DE FINA KRETSARNA är det ultravulgärt att lägga ny mat på gaffeln innan första tuggan är fullständigt svald, men totalt comme il faut att spy ner taxin på vägen hem. De små sakerna avslöjar ditt röda blod långt innan du själv märkt det. Det betyder inte att de inte kommer att vara vänliga mot dig, kanske till och med bjuda dig igen om du är en trevlig festare och en bra person att ha på listan – men du blir inte med i den inre kretsen. Och det är inte förrän du halkar över den magiska gränsen som du inser att du aldrig varit inne. ■

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2000-2
Plats i läsutgåvan: 84

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2000-2
Plats i läsutgåvan: 85

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU02s8686 2000-10-11 22.53 Sidan 86

Har du fobi eller?

Mer än en miljon svenskar blir yra och kallsvettiga när de träffar folk

Mellan 13 och 15 procent av Sveriges befolkning lider av sociala fobier. Det är över en miljon människor.

Social fobi innebär att man kan få panikkänslor, börja svettas, få hjärtklappning, tunnelseende och yrsel i sociala sammanhang.

Du kan vara i fikarummet på jobbet, på krogen med arbetskamraterna, på bussen, på dagis med barnen eller i snabbköpet. Överallt där det finns ett krav på att du ska vara socialt kompetent i ditt möte med andra människor.

> ”Omgivningen idag är mer kravfylld och vi tvingas exponera oss mycket mer”

Personer som drabbas av social fobi får ofta ett undvikande beteende. De lever lite i en glasbubbla och lär sig efter hand att leva med sitt handikapp men till priset av att de inte kan leva ett normalt liv.

De börjar undvika vissa situationer och blir på så vis betraktade som märkliga av sin omgivning. Familjen och de närstående får också en svår roll eftersom de måste ”täcka” och förklara bort socialfobikerns beteende.

ATT HA SOCIAL FOBI härstammar ofta från tonårens blyghet. Men det kan också dyka upp om man i vuxen ålder upplevt en negativ händelse. Fobin har sitt ursprung i dålig självkänsla och en känsla av att inte duga. Man är rädd för att göra bort sig, misslyckas eller bli förödmjukad så att det blir genant eller pinsamt.

Detta är känslor som alla kan känna igen, men det blir en social fobi först när personen börjar undvika vissa situationer. I vissa svåra fall kan en tur utanför lägenheten vara en extremt stor prövning.

Detta har under lång tid varit ett dolt handikapp för många människor. Men den tid och det samhälle vi lever i har tydliggjort problemen. Stress och allt högre krav på arbetsplatsen gör att en socialfobiker mår betydligt sämre.

– Omgivningen idag är mer kravfylld och vi tvingas exponera oss mycket mer. Tidigare har en socialfobiker kunnat gömma sig i ett yrke, eller kvinnor har gömt sig i hemmen. Idag står social kompetens till och med som ett krav i platsannonserna, säger **Anna Kåver** som är terapeut och psykolog och nyligen har skrivit en bok om social fobi.

Män och kvinnor drabbas i lika stor utsträckning av social fobi, men män söker mer hjälp.

– Det är betydligt svårare för män att inte kunna prata på möten eller vid en konferens. Kvinnor kan enklare dölja sina problem, säger Anna Kåver.

Att det till stor del är ett välfärdsfenomen tror forskaren **Fredrik Saboonchi** vid Stockholms Universitet.

– Samhället har stor påverkan, eftersom vi hela tiden jämför oss med varandra och toleransen för brister och misstag upplevs som mindre idag.

MÄNNISKOR I I-LÄNDER drabbas i större utsträckning av social fobi. Grunden ligger, enligt **Tommy Davidsson** på stödföreningen för drabbade av social fobi och panikångest, SPS, ofta i familjestrukturen.

– Vi umgås inte socialt som vi gjorde tidigare över generationsgränserna och i familjens trygghet, vilket ger en social träning.

Det innebär att när du kommer upp i tonåren och plötsligt får krav på dig att vara socialt kompetent så har du inte fått grundträningen. Det kan vara en orsak till att social fobi har ökat under senare år och även krupit ner i åldrarna.

Men problemet i sig är gammalt. Man talar ofta om att fobier är genetiskt inprogrammerade, att man som människa måste akta sig för det som är farligt och hotande. Människor dödar, skadar och förödmjukar varandra och det måste man ha ett varningssystem mot. Vissa personer är extra känsliga mot dessa signaler.

Men det finns hjälp idag. Och problemet har börjat få uppmärksamhet, även om det fortfarande är förknippat med skamkänslor att söka hjälp. Kognitiv beteendeterapi är en mer praktiskt orienterad terapi där man inte letar så mycket efter orsaken till rädslan utan inriktar sig på att personen ska vänja sig vid de situationer där fobin utvecklas.

ERIKA AUGUSTINSSON

Råd: Den som börjar undvika sociala sammanhang på grund av olust kan för att förebygga ett förvärrat tillstånd börja träna sig i de hotande situationerna stegvis. Det handlar mycket om att förändra sitt tankemönster, eftersom rädslan i tanken är det som föranleder stressen och de kroppsliga symptomen och det blir en ond cirkel.

Den som söker professionell hjälp får räkna med att det kostar 800–1 200 kronor per gång.

JAN OLSSON

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2000-2
Plats i läsutgåvan: 87

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU02s8888 2000-10-16 15.37 Sidan 88

Synd att julen är så tidig i år

Så har nog en del redan hunnit tänka i år, om nu ”bra” är att fler röda dagar infaller på veckodagarna måndag till fredag. Det är med kalenderhändelser ungefär som med vädret – ett samtalsämne som många kan samlas kring.

Skillnaden är att man kan räkna ut hur kalendern skall se ut i framtiden. Det dröjer till exempel till 2004 innan vi får en sämre placerad jul än i år och 2005 skall vi bara inte tala om.

Kalenderhändelser är ett samtalsämne för många att samlas kring

I år kan vi istället glädja oss åt att det är millennieskifte! Detta har ju stötts och blötts under hela förra året och jag skall göra det kort. Själva konceptet med att det skulle funnits ett år noll är en modern myt.

Romerska talsystemet har ingen nolla och begreppet noll uppfanns långt senare. Millennium nummer ett varade alltså åren 1–1000, millennium två åren 1001–2000 och det är alltså läge för trött-Markoolio att spela in en låt med titeln ”millennium tre”. Den riktiga festen är först i år.

Det som är stort med detta år är dock att det just kring år 2000 infaller en hel rad ovanliga kalenderhändelser utöver firandet av dessa två millennier, det vi firade 1999–2000 och ”det riktiga millennieskiftet” som alltså infaller först om ett par månader.

Kring förra årsskiftet passerade vi först en datumzon som varken innehöll ”jämna” eller ”udda” datum. Fredagen 1999-11-19 inföll det sista udda datumet – alltså där endast udda siffror ingick – på mycket lång tid (nästa gång är 3111-11-11). Inte långt därefter, 2000-02-02, inföll det första jämna datumet sedan år 888! Däremellan befann vi oss i ett limbo vad gäller uddhet/jämnhet där ingen av dessa datumtyper visade sig.

Det där kan kanske avfärdas som numerologi och en kalendermässig sifferexercis, men detta år bjuder på mer handgripliga kalendermärkligheter.

timeanddate.com

www.sr.se

www.fs.net

Du kanske märkte att vi hade en ovanligt sen påsk i år? Den har inte varit så sen sedan 1943!

Påskdagen kan infalla från 22 mars till 25 april beroende på första fullmånen efter vårdagjämningen. År 2011 och 2038 är de enda sena påskar vi har kvar under vår livstid.

Vad påverkar vår kalender? Två saker. Det ena är påskens infallande, som alltså påverkas av månen, det andra är när skottåren infaller.

Sedan 1753 använder vi i Sverige oss av den gregorianska kalendern och sedan dess infaller skottår vart fjärde år utom de år som är jämt delbara med 100.

Enda undantaget är år som är jämnt delbara med 400, som trots allt är skottår. År 2000 är just ett sådant undantag.

I kombination med att månaderna har lite olika längd gör det att kombinationen fredagen den 13 förekommer lite oftare än exempelvis söndagen den 7. Detta år är faktiskt ett av de få år där fredagen den 13 bara uppträder en enda gång. I år lika få gånger som det allra ovanligaste datumet – onsdagen den 31.

Slutligen finns det ett extra skäl till att fira lite extra år 2000.

Det är första gången sedan 1972 som vi har 53 helger! Eftersom året har 365 dagar måste en veckodag uppträda fler gånger än de andra.

Ni som efter detta fortfarande är kalenderbitna skall få en hemuppgift. I Sverige har vi haft ett världsunikt år när februari hade 30 dagar.

Vilket år var detta? Skicka ditt svar till superfebruari@x42.com. ■

Magnus Bodin arbetar på Framfab i Lund, är lite av en allkonstnär och springer ibland maraton. Digital hemvist: http://x42.com/

ÅTTA NYCKELSAJTER

1.
www.timeanddate.com

Kanske den lättaste tidssajten att hålla reda på om du bara vill ha full koll på kalendrar.

2.
www.tondering.dk/claus/calendar.html

Allt du behöver veta om kalendrar som du inte vågat fråga. Inte särskilt snyggt.

3.
www.fs.net

Tyngre, distribuerat filsystem från MIT.

4.
thesmokinggun.com

USA-skvaller i form av kopior av polisrapporter och domstolsutdrag. Kändisars fortkörningar och bisarra rättsliga problem.

5.
memepool.com

Dagliga länkar till det mesta av det konstigaste på internet. Det finns många så kallade weblogs som uppdateras varje dag. Denna är roligast eftersom den ligger bra till i näringskedjan.

6.
fox.nstn.ca/~dblaike

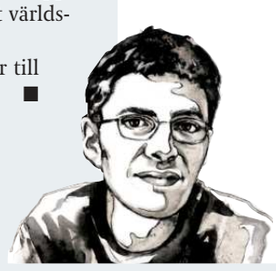
Nu efter OS: Under OS slogs rekordet i att springa 1300 miles (över 200 mil). Senaste nytt om folk som springer längre än du någonsin trott folk kunde springa.

7.
www.sr.se

Jag måste bara slå ett slag för Sveriges i särklass funktionellaste mediesajt. Tänk om fler sajter vore så här lättanvända.

8.
dilbert.com

Fortfarande den bästa serien som gjorts om de moderna kontorsarbetarna. Tänk alltid "Hur skulle Dogbert ha gjort?".

GURUARKIV - PLATSHÅLLARE
Utgåvans källmapp: 2000-2
Plats i läsutgåvan: 89

TROLIGEN EN ANNONS

Bedömning - inte en verifierad annonssida.
En kort lucka eller positionen före redaktionens första sidor
talar för annons, tillsammans med JJ:s arkivbeskrivning från 2010.
Luckan kan också innehålla redaktionellt material.

Ingen läsbar originalfil för denna plats.

Denna sida är skapad för arkivet och ingår inte i originaltidningen.
Bedömningen kan ändras efter kontroll mot ett tryckt exemplar.

GURU02s9091 2000-10-13 12.05 Sidan 90

Djärv? Unik?

Nyskapande?

Hjälp oss utse årets **Webbguru**

Vem har gett dig årets upplevelse på webben?
Guru behöver din hjälp att hitta en person, i undantagsfall projektgrupp, som under de senaste tolv månaderna gjort framstående insatser för att främja utvecklingen på internet och interaktiva tjänster i Sverige.
Vi lägger särskilt stor vikt vid om insatserna varit unika, nyskapande, djärva, annorlunda samt om dessa skapat möjligheter för ytterligare utveckling.
Priset utses av Gurus jury som består av:

Ann Westfelt, vd Drax Industries, juryns ordförande.
Joakim Jardenberg, internetkonsult, Infinit Information.
Magnus Bodin, programmerare Framfab.
Dominika Peczynski , underhållare och grundare av lovesearch.com.
Fredrik Arnander, vd och grundare Fondex.

Nominering inför juryn är informell och gratis.
Vem som helst har rätt att föreslå kandidat, men juryns arbetsformer är fria och dess utslag är utan appell. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.
Årets Webbguru delas ut i samband med tidningen Resumés tävling Webbspelen 2000, 16 november på Hamburger Börs i Stockholm.

Nominera din kandidat på www.guru.nu

webbspelen00 | Arrangör Resumé | Kategorisponsor GURU

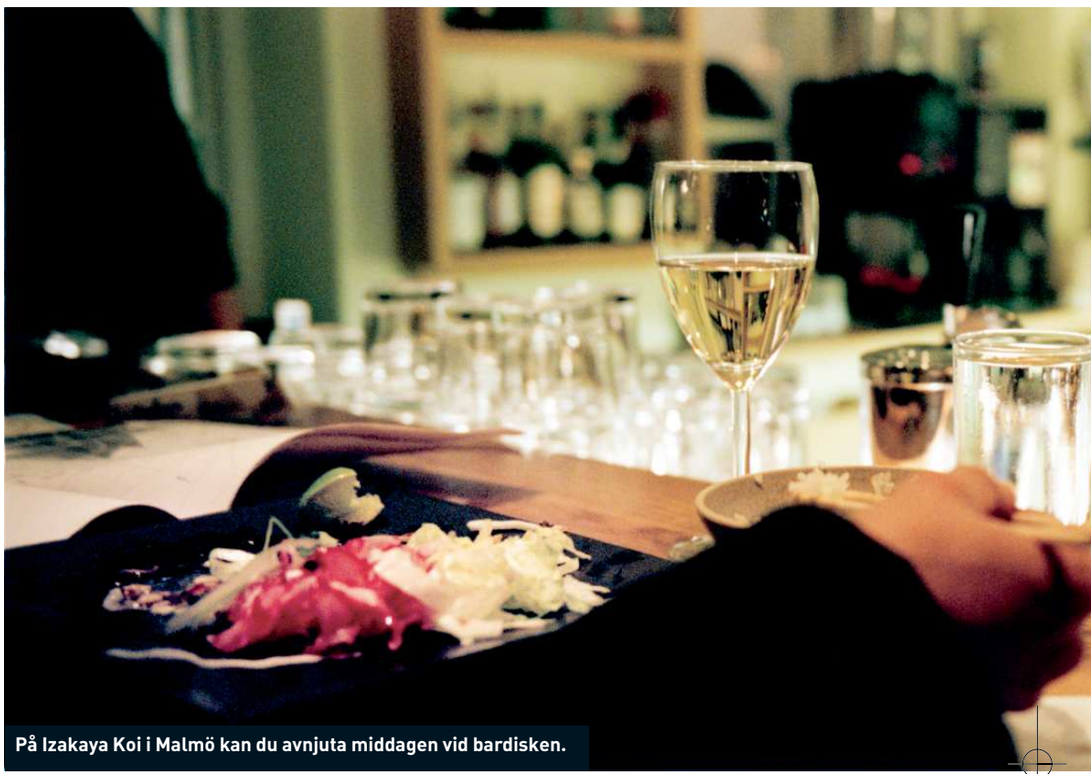
GURU02s9294 2000-10-16 16.45 Sidan 92

GURU GUIDE NOVEMBER

AFTER WORK

Våga lämna Stureplan

Jobbar du med it? Vågar du lämna Stureplan? För det finns trots allt andra it-spots i Sverige dit du kanske får åka ibland på studiebesök, konferens eller utbildning. Visst, det kan kännas jobbigt och osäkert med nya miljöer. Så läs först Gurus guide till kroglivet i Malmö, Linköping, Karlskrona och Umeå.

På Izakaya Koi i Malmö kan du avnjuta middagen vid bardisken.

MALMÖ

Brogatan, Brogatan 12

NÖJES-ELIT Här samlas många journalister, musiker och skådespelare för Malmös kanske bästa barhäng onsdag–lördag.

Planlösningen är genial med en hästskoformad bar som inbjuder till flirt, och bistron kantas av mjuka hångelvänliga soffor.

Maten är god och prisvärd, men kocken kan vara väl generös med grädden – du blir garanterat mätt. Boka bord i god tid. Större sällskap kan även abonnera vinkällaren en trappa ned.

Stor stark: 30–38 kronor (sex sorter, 35 cl). Gin tonic: 4 cl, 60 kronor. Varmrätter: 75–180 kronor.

Tempo bar & kök, Södra skolgatan 30

Alla dagar 17.00–01.00. Nästan alltid fullt ös och det kan bli trångt i bardelen, framför allt på helgerna.

Stor stark: 38 kronor (40 cl, Åbro). Gin och tonic: 4 cl, 53 kr. Varmrätter: 110–150 kronor (ny meny varje vecka.)

Restaurang Möllan, Bergsgatan 37

Öppet alla dagar. Kultkrog med Malmös bästa bartender, Göte. Drinktips: Höst på Möllan som är calvados, konjak och päroncider.

Här råder allmänt avslappnad stämning. Ingen dans men ibland underhållning av pianister och gitarrister. Billig, bra mat med varmrätter under hundralappen.

En halvliter öl kostar 40 kronor, en gin och tonic 55 kronor.

Izakaya Koi, Lilla Torg 5

REKLAM-FOLK Japansk bar och krog som har öppet alla dagar. Mycket reklamfolk i svarta polotröjor och bakelitglasögon. Fredag och lördag finns DJ på plats från 22.00.

Stor stark: 39 kronor (40 cl Spendrups) Gin och tonic: 4 cl, 58 kronor. Huvudrätter 89–228 kronor.

Slagthuset, Jörgen Kocksgatan 7 A

Öppet: Fredag (han 23, hon 20 år) och lördag (hon 23, han 25 år) 24.00–05.00.

Hit går du efter en helkväll som bara inte vill ta slut. Folk här har hög alkoholhalt i blodet och det är absolut sista vattenhålet i Malmös nöjesliv. Det serveras god dansk pölse vid utgången.

Plysch, Lilla Torg 1

Öppet: Fredag-lördag 22.00–03.00 Mingelbar med spontandans.

Här serveras stooora cocktails. Hög raggfaktor och många vackra män och kvinnor att vila ögonen på.

LINKÖPING

Restaurang Kikkobar, Klostergatan 26

Snyggt, fräscht och modernt. Slogan är East meets west och maten är Japaninspirerad. Här samlas de unga och lite rikare för drinkar före middagen som är av det lite dyrare slaget.

Harry's restaurang och bar, Ågatan 43

Krogkedjan som sveper över landet fungerar bra i Linköping. Lite dyrare mat och åldersgränsen är 23 för kvinnor och 25 för män. Här finns ett visst cowboystuk, dansgolv, och det raggas friskt när det är nattklubb torsdag till lördag. Varmrätter: 89–225 kronor. En stor stark kostar 39 kronor och en fyra gin och tonic kostar 67 kronor.

Platens Bar, Platensgatan 3

Klubb som spelar allt från soul till techno. Lite yngre publik mest under 25 år. Vill man dansa i Linköping är detta det bättre alternativet.

Överste Mörner, Stora Torget 8

BILLIG ÖL En klassisk ölpub med lite äldre publik i 30-årsåldern. Många olika ölsorter och en pubmeny finns alltid till hands. Ganska gemytligt. 39 kronor för en stor stark, 29 kronor after work. En fyra gin och tonic kostar 65 kronor. Varmrätterna ligger på mellan 49 och 159 kronor.

GURU02s9294 2000-10-11 23.01 Sidan 93

BARMATGALEJBÖCKER

HÅKAN RÖJDER

KARLSKRONA

Bio bar och matsalar, Borgmästargatan 17

Här är det fest! Detta är Karlskronas nöjespalats som huserar i en ombyggd biograf. Här finns två dansgolv, stor bar och restaurang.

Ofta arrangeras konserter, jazzkvällar eller salsaklubb. Åldern är 18 på vardagar och 20 på helger. En fyra gin och tonic kostar efter kl 22 56 kronor och en stor stark 46 kronor. Varm mat kostar från hundra kronor och uppåt.

Nivå, Norra Kungsgatan 1

Hit går Karlskronas it-folk för att dricka drinkar och slappna av. Skön och lugn atmosfär på vardagarna, barjockey och spontandans på helgerna.

Restaurang och stekhus där en varmrätt startar på 100 kronor. I baren kostar en fyra gin och tonic 52 kronor och en stor stark 38 kronor. Snittålder är ungefär 25 år.

Barista, Ronnebygatan 30

BERÖMDA PIZZOR Öppet alla dagar. Kombinerad bar, kafé och restaurang. Berömd för sina panpizzor, som kostar mellan 58 och 65 kronor. Serverar också ciabatta, panini, pasta och soppor både till lunch och middag. Blandad publik och populärt hak för en stor stark (38 kronor) och en pizza efter jobbet.

UMEÅ

Viskningar & rop, Storgatan 40

En av Umeås trevligaste efterjobbet-krogar, som ligger precis i anslutning till hotell Plaza. Avslappnad hotellobby-känsla, soulmusik i högtalarna och sofistikerade gäster från 25-årsåldern och uppåt. En varmrätt kostar runt en hundring i brasseriet och omkring 220 kronor på à la carte-menyn. Stor stark: 42 kronor.

Restaurang Rex, Rådhustorget

3XDISCO-DANS Folkligt inneställe med spridd publik som blir allt mer högljudd ju senare kvällen blir. På helgerna förvandlas Rex till tre våningars discokrog. Här finns en fullt godkänd barmeny där alla rätter kostar 95 kronor inklusive en öl eller ett glas vin. Dessutom en av Umeås bästa à la carte-menyer där en varmrätt kostar mellan 130 och 240 kronor. En stor stark, 40 centiliter, kostar 44 kronor.

Skytten, Rådhusesplanaden 17 c

Opretentiöst pub- och restaurangställe för it-folk och andra Umeåbor. Bra brasserimeny där varmrätt med öl eller vin kostar 95 kronor. De bättre varmrätterna på à la carte-menyn kostar mellan 98 och 195 kronor. Stor stark går på 49 kronor för en halvliter.

ERIKA AUGUSTINSSON

LÄSKEBLASK

Vad hände med sockerdrickan?

PRESSENS BILD

Törstiga Stockholmskisar med sin favoritläsk.

Amerikanska juicer, lassi, milkshake och fruktdrinkar serveras på vartenda kafé idag. Men jag undrar vart den hederliga svenska läsken tog vägen.

Champis, Pommac och sockerdricka?

Den svenska läskkonsumtionen idag per invånare och år är faktiskt hela 65 liter. Men troligtvis är det Coca Cola som befinner sig i klart överläge.

Läsk har funnits i Sverige sedan 1800-talet och ordet kommer från verbet läska som ursprungligen betyder släcka. Original är sockerdrickan. Den tillverkades på bondgårdarna av en blandning av socker, vatten och ingefära, som fick jäsa och på så vis bilda kolsyra. I fabriker på 1850-talet började läsk tillverkas och metoder för att kolsyra vatten uppstod i samband med att man tillverkade mineralvatten.

POMMAC LANSERADES 1919 med en smak som kom från en mängd olika frukter. Drycken blev omåttligt populär och snart en nationaldryck. Hjälp på vägen hade läsken nog av att alkoholdebatten härjade som värst just då. Att hitta ett alternativ till öl gjorde att man tog fram musten, som ser ut och påminner i smaken om öl men är utan alkohol. Och det är faktiskt den enda dryck idag som i jultider slår försäljningen av Coca Cola.

ERIKA AUGUSTINSSON ▸

GURU02s9294 2000-10-16 15.06 Sidan 94

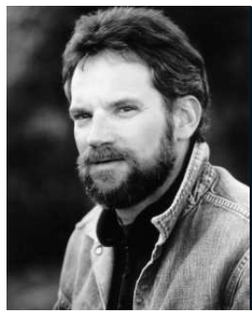
BÖCKER

Excentriskt geni jagar nya miljoner

DAN DEITCH

Michael Lewis åker till Silicon Valley och ger sin bild av den ”den nya ekonomin”.

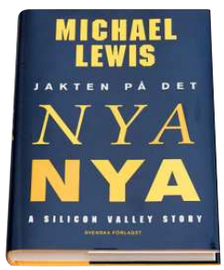

Jon Krakauer berättar återigen om bergsbestigningar.

”Farsan var i Europa under kriget och tog en massa turistfoton. 40 år senare åker vi tillbaka och tar samma bilder och allt ser likadant ut, till och med samma fönsterluckor på husen. I Europa har de ingen vilja till förändring, att tänka nytt”.

I boken ”Jakten på det nya nya” finns det inte utrymme för tillbakablickar och nostalgi. Vore det nödvändigt att riva Egyptens pyramider, så skulle ingen tveka. Köp dem, det nya kommer ändå att ta över världen.

Vi kan alltid återskapa dem i datorn. Och gör inte vi det så gör Microsoft det.

Jakten på det nya nya, Michael Lewis

Michael Lewis är journalisten som på 80-talet avslöjade vad som egentligen försiggår bakom fasaderna på Wall Street. Nu har han åkt västerut för att ge sin bild av Silicon Valley och Den Nya Ekonomin, och han gör det genom att följa ett av Dalens genier hack i häl.

Jim Clark har redan skapat två miljarddollarföretag, Silicon Graphics och Netscape, och är på gång med ett tredje.

Han är ett sällsynt excentriskt geni med genuin känsla för det nya nya parad med total brist på självdistans och empati. Eller vad sägs om att bygga en segelbåt med en 60 meter hög mast som ska seglas enbart med hjälp av datorer? Båten är självklart världens största och nyaste på alla sätt så jag behöver kanske inte påpeka att den holländske båtbyggaren med anor från 1600-talet sliter sitt hår. Jonas Birgerssons fleecetröja framstår vid en jämförelse som en lite mer lättsköttaccessoar.

Men en visionär har inte landat i Dalen för att göra det lätt för sig.

MED SITT ABSOLUTA gehör för det nya nya lyckas Jim Clark få riskkapitalisterna att bortse från allt vad affärsplaner och resultat heter och satsa på förhoppningar.

När Netscape börsintroduceras långt innan de börjat göra vinst och stiger som en raket, blir det något av ett startskott för it-haussen. Clark statuerar också ett exempel när han kräver att grundaren ska få en större andel i nystartade företag.

Silicon Valley i slutet på 90-talet gör allt för att leva upp till myten och ingenjörerna är stjärnorna i denna jakt på pengar och framgång.

De skickligaste kommer från Indien och sida vid sida jobbar tekniker från världens alla hörn under dygnets alla timmar för att skapa nya lönsamma produkter före alla andra.

Bill Gates ande vakar över alltihop, Microsofts makt i Dalen är så enorm att det inte är en fråga *om* utan *när* han kommer att köpa upp ens idé. Det gäller helt enkelt att nå fram till det optimala förhandlingsläget.

Detta är något som Jim Clark inser på ett tidigt stadium, men hans mål är bara att starta nytt, när ett företag väl är i gång har han inget emot att sälja det. Bara han får tillräckligt betalt. Suget efter pengar är det som driver utvecklingen mer än någonting annat, och när de anställda efter ett år av dygnet-runt-arbete äntligen ska få se frukten av sitt slit är stämningen närmast religiös.

HÅLÖGDA TEKNIKER SKÅLAR med den blinkande börsnoteringen på skärmen – äntligen är de rika!

”Jakten på det nya nya” är en hyllning till Den Amerikanska Drömmen och ett stycke nutidshistoria men också en spännande studie i hur vanliga dödliga hanterar ett galet geni.

Men lite irriterad blir man ändå av att hela Europa skildras som totalt ovetandes om den tekniska revolutionen. Sånt gillar inte vi som verkligen ansträngt oss för att kasta oss över det nya nya. Har de aldrig hört talas om Ericsson och Kista där eller?

Om Bill Gates ande ständigt förmörkar tillvaron för människorna i Dalen så är vädret ett större hot för dem som hellre bestiger berg.

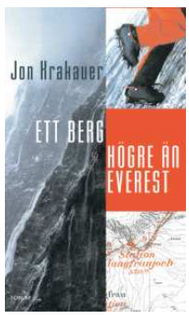
Även i denna kultur handlar det om att lita på sin känsla och tro på sig själv, men ett förhastat beslut leder inte till konkurs utan snarare till kraftiga benbrott eller förfrusna lemmar.

FÖRFATTAREN TILL äventyrsklassikern ”Tunn luft” är tillbaka med en samling berättelser som kretsar kring klätterkulturen.

I ”Ett berg högre än Everest” berättar han hur man hanterar tristessen i tältet i väntan på bättre väder, om halsbrytande flygturer över glaciärer i Alaska, vi får möta ett antal mer eller mindre legendariska klättrare och får också följa med **Jon Krakauer** själv på några spännande bestigningar.

Suget efter bergsklättring beskrivs genomgående av entusiasterna som en slags abstinensbesvär.

Många har tvingats lägga av helt under långa perioder för att inte totalt förlora kontakten med livet på marken. De har också samma svårighet som drogmissbrukarna att förklara för den oinvigde vad det egentligen är som gör det hela mödan värt.

Ett berg högre än Everest, Jon Krakauer

FÖR TROTS ATT jag slukar Krakauers målande och välformulerade beskrivningar av frusna vattenfall och filosofiska funderingar kring bergsformationer, så blir jag inte det minsta sugen på att själv ge mig ut och bestiga något högt.

Kanske är det bokens form, en samling artiklar, som gör att den där magiska fascinationen inte riktigt vill infinna sig. Men en regnig novemberförmiddag när det känns som om alla bara sliter och drar i en, så fungerar den säkert rent av terapeutiskt. För det är väl i såna ögonblick man kan önska att världen var lite mindre komplicerad. Bara du och berget.

ULRIKA HJALMARSON

GURU02s9595 2000-10-11 22.54 Sidan 95

FREDRIK HJERLING

STRANDAD?
NÄSTA NUMMER AV
GURU
GÅR I LAND
23 NOVEMBER

RYGG02GURUNY 2000-10-10 23.52 Sidan 1